

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ:
ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΩΓΡΑΦΙΑ, ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**‘Κέρας της Αφρικής: Ο Ρόλος του στον
Διεθνή Γεωπολιτικό Σχεδιασμό στη Διαχρονία.’**

Παπουτσή Ευάγγελος

Επιβλέπων Καθηγητής
Γεώργιος Σιδηρόπουλος

Μυτιλήνη, 2019

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος.....σελ.	4
Περίληψη, Λέξεις – Κλειδιά.....σελ.	5
1. Εισαγωγή.....σελ.	6 - 8
2. Μεθοδολογία.....σελ.	9
3. Πλανητικός Σχεδιασμός και Γεωπολιτικό τοπίο.....σελ.	10 - 12
3.1. Σχεδιασμός.....σελ.	10 - 11
3.2. Το Γεωπολιτικό τοπίο διαχρονικά.....σελ.	11 - 12
4. Το Κέρασ της Αφρικής, Γεωγραφία.....σελ.	13 – 32
4.1. Η σημασία της Γεωγραφίας στη Γεωπολιτική.....σελ.	13
4.2. Το Κέρασ της Αφρικής.....σελ.	13 – 14
4.3. Αιθιοπία.....σελ.	14 – 18
4.3.1. Γενικά.....σελ.	14 – 15
4.3.2. Φυσική Γεωγραφία.....σελ.	15
4.3.3. Οικονομία.....σελ.	15 – 17
4.3.4. Δημογραφία.....σελ.	17 – 18
4.3.5. Σύνοψη.....σελ.	18
4.4. Ερυθραία.....σελ.	19 – 22
4.4.1. Γενικά.....σελ.	19
4.4.2. Φυσική Γεωγραφία.....σελ.	19
4.4.3. Οικονομία.....σελ.	19 - 20
4.4.4. Δημογραφία.....σελ.	20 - 22
4.4.5. Σύνοψη.....σελ.	22
4.5. Τζιμπουτί.....σελ.	22 – 25
4.5.1. Γενικά.....σελ.	22
4.5.2. Οικονομία.....σελ.	23 – 24
4.5.3. Δημογραφία.....σελ.	24 – 25
4.5.4. Σύνοψη.....σελ.	25
4.6. Σομαλία.....σελ.	25 – 29
4.6.1. Γενικά.....σελ.	25
4.6.2. Φυσική Γεωγραφία.....σελ.	25 – 26
4.6.3. Οικονομία.....σελ.	26 – 27

4.6.4. Δημογραφία.....σελ.	28 – 29
4.6.5. Σύνοψη.....σελ.	29
4.7. Υεμένη.....σελ.	30 - 32
4.8. Συνοπτική Γεωγραφική Ανάλυση.....σελ.	31
4.9. Γεωγραφία και Πετρέλαιο.....σελ.	31-32
5. Η Γεωπολιτική των Πλανητικών Δυνάμεων.....σελ.	33 - 44
5.1. Γενικά.....σελ.	33
5.2. Η εφαρμογή της Θεωρίας της Κεντρικής Γης.....σελ.	33 – 39
5.2.1. Εισαγωγή.....σελ.	33
5.2.2. Η Αγγλοσαξονική Σχολή σκέψης.....σελ.	33 - 34
5.2.3. Από τη Θεωρία στην Πράξη.....σελ.	34 - 38
5.2.4. Η Μεγάλη Σκακιέρα.....σελ.	38 - 39
5.2.5. Συμπερασματικά.....σελ.	39
5.3. Η Σοβιετική Ένωση κατά τον Ψυχρό πόλεμο.....σελ.	39 - 44
5.3.1. Εισαγωγή.....σελ.	39
5.3.2. Μαρξισμός από τη Θεωρία στην Πράξη...σελ.	40 - 43
5.3.3. Συμπερασματικά.....σελ.	43
5.4. Ο νέος δρόμος του Μεταξιού, η Γεωπολιτική της Κίνας.....σελ.	43 - 44
5.5. Συμπερασματικά.....σελ.	44
6. Το Κέρασ της Αφρικής διαχρονικά.....σελ.	45 – 60
6.1. Αποικιοκρατία 1884 – 1939.....σελ.	45 – 49
6.1.1. Εισαγωγή.....σελ.	45
6.1.2. Αιθιοπία.....σελ.	45 – 46
6.1.3. Σομαλία.....σελ.	46 – 48
6.1.4. Ερυθραία.....σελ.	48
6.1.5. Τζιμπουτί.....σελ.	48
6.1.6. Η Γεωπολιτική στο Κέρασ της Αφρικής κατά την Αποικιοκρατία.....σελ.	49
6.2. Ύβ Παγκόσμιος και Ψυχρός πόλεμος 1939 - 1991.....σελ.	49 – 54
6.2.1. Εισαγωγή.....σελ.	49
6.2.2. Αιθιοπία.....σελ.	49 – 52
6.2.3. Σομαλία.....σελ.	52 – 53
6.2.4. Ερυθραία.....σελ.	53 – 54

6.2.5. Τζιμπουτί.....σελ. 54	
6.3. 1991 – Σήμερα.....σελ. 54 - 60	
6.3.1. Εισαγωγή.....σελ. 54	
6.3.2. Αιθιοπία.....σελ. 54 - 56	
6.3.3. Σομαλία.....σελ. 56 - 59	
6.3.4. Ερυθραία.....σελ. 59	
6.3.5. Τζιμπουτί.....σελ. 59	
6.4. Η Περίπτωση της Υεμένης.....σελ. 60 - 61	
7. Συζήτηση – Συμπεράσματα.....σελ. 62	
8. Σημειώσεις.....σελ. 63 - 65	
9. Βιβλιογραφία.....σελ. 67 - 69	
10. Παράρτημα.....σελ. 70 - 84	

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η εργασία πραγματεύεται το ρόλο τους Κέρατος της Αφρικής στο διεθνή γεωπολιτικό σχεδιασμό διαχρονικά. Πρόκειται για μία γεωγραφική ανάλυση βασισμένη σε συγκεκριμένη βιβλιογραφία. Στο τεύχος αρχικά περιέχονται κάποια βασικά εισαγωγικά στοιχεία που δίνουν το έναυσμα για τη συνέχεια της ανάλυσης. Στην εισαγωγή παρατίθενται οι στόχοι της εργασίας, καθώς και το γενικό γεωπολιτικό πλαίσιο. Στη συνέχεια, περιγράφονται τα υλικά και η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε για την εκπόνησή της δίνοντας περισσότερο βάση στον τρόπο παράθεσης του κειμένου αλλά και στον τρόπο με τον οποίο συλλέχθηκαν οι πληροφορίες. Έπειτα, γίνεται αναφορά σε βασικές έννοιες και ορισμούς που κρίθηκαν απαραίτητες να διευκρινιστούν για την περάτωση της ανάλυσης. Εξηγείται πλήρως το γεωπολιτικό πλαίσιο, μέσα στο οποίο εντάσσεται η περιοχή μελέτης. Ακολουθεί μία συνοπτική γεωγραφική παρουσίαση των χωρών του Κέρατος της Αφρικής με χρήση χαρτών και ποσοτικών μεταβλητών. Ακόμη, παρουσιάζεται εκτενώς η εξωτερική πολιτική των μεγάλων δυνάμεων που ορίζουν τις πολιτικές διαδικασίες στην Ανατολική Αφρική. Στο κύριο μέρος της ανάλυσης παρουσιάζεται διαχρονικά το γεωπολιτικό προφίλ των χωρών, χωρισμένο σε τρεις περιόδους. Τέλος, παρατίθενται τα συμπεράσματα και οι προβληματισμοί.

Λέξεις – Κλειδιά

- 1) Γεωπολιτική 2) Κεντρική Γη 3) Rimland 4) Κέρας της Αφρικής 5) Πλανητική δύναμη
- 6) Γεωγραφία 7) Αποικιοκρατία 8) Πολιτικός Ρεαλισμός

The thesis deals with the role of the Horn of Africa in international geopolitical planning over time. This is a geographical analysis based on a specific bibliography. Inside the book, some basic introductory elements are initially set to trigger the sequencing of the analysis. The introduction sets out the objectives of the work as well as the general geopolitical framework. Then there is a description of the materials and methodology used to elaborate it, giving more insight into, how the text was presented and how the information was collected. Then, reference is made to basic concepts and definitions that have been deemed necessary to clarify for the completion of the analysis. It fully explains the geopolitical context in which the study area forms part. Here is a brief geographical presentation of the countries of Horn of Africa using maps and quantitative variables. In addition, the foreign policy of the great powers defining the political processes in East Africa is extensively presented. The main part of the analysis presents the geopolitical profile of the countries over time, divided into three periods. Finally, the conclusions and concerns are presented.

Key – Words

- 1) Geopolitics 2) Heartland (area) 3) Rimland 4) Horn of Africa 5) Global Power
- 6) Geography 7) Colonialism 8) Political Realism

1. Εισαγωγή

Η κοινωνία των ανθρώπων, όπως τη γνωρίζουμε σήμερα, είναι ένα σύνθετο κατασκεύασμα το οποίο έχει προκύψει μέσα από χιλιάδες χρόνια εξέλιξης και προόδου σε διάφορα επίπεδα. Σύγχρονες βιολογικές μελέτες στο DNA των ανθρώπων αποκαλύπτουν πως οι πρώτοι άνθρωποι με σύγχρονη ανατομία έζησαν στην ανατολική Αφρική πριν από περίπου 200.000 χρόνια κατά την Παλαιολιθική εποχή. Η γέννηση των σημερινών παγκοσμιοποιημένων κοινωνιών είναι αποτέλεσμα διαφόρων γεωγραφικών και ιστορικών παραγόντων που συνέβησαν περίπου 3.000 χρόνια π.Χ. στις περιοχές της Μεσοποταμίας, της Φοινίκης και της Αιγύπτου.

Μετά τη νεολιθική εποχή, οι άνθρωποι σταδιακά άρχισαν να ασχολούνται με τη γεωργία και την κτηνοτροφία (6.000 π.Χ.). Το νομαδικό μοντέλο άρχισε σιγά σιγά να αφήνει τη θέση του σε ένα πιο οργανωμένο σύστημα εύρεσης και διαχείρισης των βασικών βιοτικών πόρων. Επίσης, η ολοένα αυξανόμενη περιπλοκότητα των ανθρώπινων κοινωνιών οδήγησε στην ανάγκη για καταγραφή και οργάνωση των πληροφοριών και τις τεχνολογίας, με τη χρήση συστημάτων γραφής και μαθηματικών. Αποτέλεσμα αυτής της προόδου, ήταν οι γέννηση των πρώτων πόλεων στις όχθες των ποταμών του Τίγρη, του Ευφράτη και του Νείλου.

Οι πρώτες πόλεις βασίστηκαν στον υδραυλικό δεσποτισμό¹, όπου η διαχείριση του νερού (άρδευση, διαχείριση πλημμυρών κ.α.) ήταν ζωτικής σημασίας για την πρόοδο της κοινωνίας και της διατήρησης του ελέγχου από την κεντρική εξουσία. Η πρώτη μορφή κεντρικής διοίκησης στην ανθρώπινη ιστορία ήταν η πόλη-κράτος². Οι πιο χαρακτηριστικές πόλεις – κράτη στην παγκόσμια ιστορία είναι οι κλασικές ελληνικές πόλεις (500 π.Χ. – 300 π.Χ.), καθώς επίσης και οι αναγεννησιακές πόλεις της Ιταλίας (15^{ος} αι. – 17^{ος} αι. μ.Χ.).

Η περίοδος γέννησης των πόλεων-κρατών είναι πολύ σημαντική στην παγκόσμια ιστορία διότι η ίδρυση συγκεκριμένων μορφών διοίκησης και εξουσίας επέφερε ουσιαστικά και τη γέννηση της γεωπολιτικής³. Η ανάγκη των ισχυρών κρατών της συγκεκριμένης περιόδου να υπερिशύσουν σε στρατιωτικό, πολιτικό και κοινωνικό επίπεδο έναντι άλλων, αποτέλεσε το έναυσμα για την αναζήτηση γεωπολιτικών στρατηγικών.

Ο πρώτος άνθρωπος που θέτει τις βάσεις για τη συγκεκριμένη επιστήμη είναι ο Θουκυδίδης, κατά τη διάρκεια του Πελοποννησιακού πολέμου. Ο Θουκυδίδης θεωρείται ο «πατέρας» του πολιτικού ρεαλισμού⁴. Είναι εξαιρετικά συνηθισμένο οι σύγχρονοι θεωρητικοί των διεθνών σχέσεων να αρχίζουν τα βιβλία τους με αναφορές στο Θουκυδίδη και να ασχολούνται ιδιαίτερος με τις θέσεις του, ακόμα και όταν διαφωνούν με αυτές. Πολιτικοί που λειτούργησαν με βάση τις αρχές του πολιτικού ρεαλισμού, όπως οι Αμερικανοί υπουργοί Εξωτερικών George Marshall και Henry Kissinger⁵, ανατρέχουν πολλές φορές στο έργο στο Θουκυδίδη για να δικαιολογήσουν την πολιτική τους πρακτική.

Πολλές από τις θέσεις του Θουκυδίδη περί πολέμου και διεθνών σχέσεων είναι επίκαιρες ακόμη και σήμερα. Αξίζει να γίνει αναφορά σε ορισμένες από αυτές: 1) «Η κυριαρχία στη θάλασσα είναι τεράστιο πλεονέκτημα», 2) «Ο πόλεμος γίνεται λιγότερο με όπλα και περισσότερο με χρήματα», 3) «Οι φρόνιμοι είναι πρόθυμοι να βάλουν τέρμα στο πόλεμο όταν έχουν την υπεροχή». Ο Θουκυδίδης χωρίς να το γνωρίζει, παρέχει ένα ιστορικό κείμενο διαμάντι, στο οποίο έμμεσα θέτει πρώτος τους όρους της

θαλάσσιας ισχύος («Η κυριαρχία στη θάλασσα είναι τεράστιο πλεονέκτημα»), της στρατιωτικής υπεροχής σε συνδυασμό με την οικονομία («Ο πόλεμος γίνεται λιγότερο με όπλα και περισσότερο με χρήματα»), αλλά και της χρησιμότητας του πολέμου («Οι φρόνιμοι είναι πρόθυμοι να βάλουν τέρμα στο πόλεμο όταν έχουν την υπεροχή»). Ο Θουκυδίδης, δε λέει τίποτα λιγότερο ή τίποτα περισσότερο από αυτά που ορίζουν σήμερα αρκετοί γεωπολιτικοί επιστήμονες του πολιτικού ρεαλισμού. Το έργο του είναι εξαιρετικά σημαντικό και θεωρείται ίσως, ως ο πρώτος επιστήμονας που δημιουργεί τις βάσεις για την άσκηση της γεωπολιτικής.

Παρόλο που οι βάσεις για τις διεθνείς σχέσεις και τη γεωπολιτική τέθηκαν από πολύ νωρίς στην ιστορία, η γεωπολιτική όπως τη γνωρίζουμε σήμερα, είναι η επιστήμη που έχει τις ρίζες της στο Σουηδό πολιτικό επιστήμονα Rudolf Kjellen (1864-1922) και στο Γερμανό φυσιοδίφη και γεωγράφο Friedrich Ratzel (1844-1904). Και οι δύο επιστήμονες της Γερμανικής σχολής, βρίσκονταν σε δημιουργική περίοδο στα τέλη του 19^{ου} αιώνα και στις αρχές του 20^{ου}. Παρόλο που δεν υπάρχουν στοιχεία που να αποδεικνύουν ότι κάποτε οι δύο άντρες συναντήθηκαν, η σύμπτωση των ιδεών τους οδήγησε σε μια νέα θεωρητική σκέψη στον χώρο των κοινωνικών επιστημών. Ο Kjellen συγκεκριμένα θεωρείται ως ο εφευρέτης του όρου «γεωπολιτική» και Ratzel από την άλλη έγινε περισσότερο δημοφιλής όταν και εξέφρασε τις απόψεις του σχετικά με την εξέλιξη των κρατών και το πώς αυτά μπορούν να επιβιώσουν στο χώρο. Με βάση τον Ratzel *«η επιτυχία των κρατών, βασίζεται σταθερά στο έδαφός τους και η συνεχόμενη επιτυχία τους εξαρτάται από τη μεγιστοποίηση των εδαφικών πλεονεκτημάτων τους. Για να είναι επιτυχημένο ένα κράτος χρειαζόταν να διασφαλίσει επαρκή και κατάλληλο Lebensraum (ζωτικό χώρο)»*.

Η Αγγλοσαξονική σχολή σκέψης εκπροσωπείται από δύο σπουδαίους γεωπολιτικούς, τον Halford Mackinder (1861-1947) και τον Nickolas Spykman (1893-1943). Ο Mackinder είναι γνωστός για το έργο του, τη θεωρία της Κεντρικής Γης, η οποία, όπως περιγράφεται και στη συνέχεια της εργασίας, αποτελεί το θεμέλιο λίθο της γεωπολιτικής που εφαρμόζει σήμερα ο Δυτικός Κόσμος. Η θεωρία της κεντρικής γης αναπτύχθηκε συγκεκριμένα το 1904. Ο Mackinder χωρίζει τον κόσμο στο 1) Παγκόσμιο νησί, το οποίο αποτελείται από τις ηπείρους της Ασίας, της Αφρικής και της Ευρώπης συνδεδεμένες μεταξύ τους ως μια χωρική ενότητα. 2) Στα υπεράκτια νησιά που αποτελούνται από τα Βρετανικά και τα Ιαπωνικά νησιά, 3) τα απομακρυσμένα νησιά που αποτελούνται από την Αυστραλία την Αμερική και την Ινδονησία 4) και την Κεντρική Γη που βρίσκεται στο κέντρο του Παγκόσμιου νησιού. *«Σύμφωνα με τη θεωρία του Mackinder όποιος ελέγχει την περιφερειακή ημισέληνο ελέγχει την Κεντρική Γη. Όποιος ελέγχει την Κεντρική Γη ελέγχει το Παγκόσμιο νησί. Όποιος ελέγχει το Παγκόσμιο νησί ελέγχει τον Κόσμο»* (Σιδηρόπουλος, 2014 σελ. 130). Από την άλλη ο Spykman, ως Γεωγράφος, ήταν συνεχιστής του έργου του Mackinder, ωστόσο έδωσε μια άλλη διάσταση στη θεωρία της Κεντρικής Γης. Ο Spykman είχε την ίδια θεώρηση του κόσμου με τον Mackinder, απέρριπτε ωστόσο τη θεωρία της χερσαίας δυνάμεως. Πιο συγκεκριμένα θεωρούσε ότι το κρηπίδωμα (rimland)⁶ ήταν το κλειδί σύμφωνα με το οποίο, όποιος το ήλεγχε, είχε και τον έλεγχο της παγκόσμιας κυριαρχίας.

Η αγγλοσαξονική θεωρία αποτελεί το κλειδί για τη συγκεκριμένη εργασία. Οι θέσεις του Mackinder και του Spykman για τη θεωρία της Κεντρικής Γης και τη Rimland παρόλο που είναι πολύ παλιές και προέρχονται από μία περίοδο αναταραχών και συγκρούσεων σε παγκόσμιο επίπεδο, είναι όπως φαίνεται και στη συνέχεια της ανάλυσης ιδιαίτερες επίκαιρες. Οι σημερινές εμπόλεμες συγκρούσεις αλλά και άλλες

πρακτικές ελέγχου μιας περιοχής που θα αναλυθούν παρακάτω, κατά πλειοψηφία συμβαίνουν στην περιοχή που ορίζει ο Spykman ως Rimland.

Το Κέρας της Αφρικής βρίσκεται εντός της Rimland και συνεπώς ο έλεγχός του αποτέλεσε ανά δεκαετίες σημείο καμπής για την παγκόσμια υπεροχή. Αυτό το στοιχείο σε συνδυασμό με το ότι γειτνιάζει με ένα από τα σημαντικότερα θαλάσσια περάσματα του πλανήτη (Κόλπος Άντεν, Ερυθρά θάλασσα), κατέστησε το Κέρας της Αφρικής ως την πλέον εμπόλεμη ζώνη κατά τη διάρκεια του Ψυχρού πολέμου, αλλά και στη μετέπειτα ιστορία.

Στόχος της εργασίας, είναι να εξηγήσει και να περιγράψει τα γεωπολιτικά δρώμενα στην περιοχή του Κέρατος της Αφρικής από την εποχή της αποικιοκρατίας μέχρι και σήμερα. Επίσης, να αποδείξει ότι η πολιτική, κοινωνική και οικονομική κατάσταση των χωρών που βρίσκονται στη συγκεκριμένη περιοχή δεν οφείλεται αποκλειστικά και μόνο σε εσωτερικούς παράγοντες αλλά κυρίως σε εξωτερικούς. Ο γεωπολιτικός σχεδιασμός των Η.Π.Α., της Ρωσίας και της Κίνας είναι ιδιαίτερα σημαντικός στην συγκεκριμένη ανάλυση και παρουσιάζεται εκτενώς με σκοπό να αναδειχθεί η παραπάνω οπτική. Τέλος, απαραίτητο ζητούμενο είναι να τονισθεί ο ρόλος της Γεωγραφίας και η χρησιμότητάς της στη χάραξη της γεωπολιτικής.

2. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Η τελική μορφή της διπλωματικής εργασίας προέκυψε από την εκτέλεση δύο διαδικασιών. Η πρώτη είχε να κάνει με την εύρεση και τη συλλογή των κατάλληλων γεωπολιτικών βιβλίων. Η πλειοψηφία των συγγραμμάτων εκφέρουν θέσεις και απόψεις επιστημόνων και θεωρητικών που είναι και ήταν υποστηρικτές του πολιτικού ρεαλισμού. Μετά την ενδελεχή μελέτη τους προέκυψε το θεωρητικό υπόβαθρο – πλαίσιο της εργασίας, το οποίο και αναλύεται στα πρώτα κεφάλαια τις εργασίας. Η θεωρία της κεντρικής γης είναι το βασικό θεωρητικό όργανο σύμφωνα με το οποίο εξελίσσετε η υπόλοιπη εργασία. Το γραπτό κείμενο ακολουθεί παραθετική ανάπτυξη λόγου καθώς είναι δόκιμο σε θέματα γεωπολιτικής, η ανάλυση να ακολουθεί πορεία λόγου εξελισσόμενη από το «μεγάλο» γεγονός στο «μικρό». Πιο συγκεκριμένα, επειδή η εργασία είναι κατά κύριο λόγο γεωγραφική, από την μεγάλη κλίμακα στη μικρή. Αυτός είναι και ο λόγος που η εργασία στα πρώτα κεφάλαια προσπαθεί να βάλει τον αναγνώστη στο γεωπολιτικό πλαίσιο του κόσμου από την αρχή της γέννησης των ανθρώπινων κοινωνιών μέχρι και σήμερα.

Η δεύτερη διαδικασία αφορά στη συλλογή στοιχείων τα οποία κρίθηκαν χρήσιμα για τη χαρτογραφική απεικόνιση. Η εργασία όντας στα γεωγραφικά πλαίσια παρέχει μία σειρά από γεωπολιτικούς αλλά και άλλους χάρτες οι οποίοι κρίνονται απαραίτητοι ως προς την επιχειρηματολογία. Οι χάρτες κατασκευάστηκαν στο ανοιχτό πρόγραμμα χωρικής ανάλυσης Qgis στην έκδοση 2.18.14. (<https://www.qgis.org/en/site/>). Το χαρτογραφικό υπόβαθρο, δηλαδή η παγκόσμια ακτογραμμή και τα σύνορα των κρατών, πάρθηκαν σε μορφή shape file αρχείου από την ανοιχτή διαδικτυακή πλατφόρμα Natural Earth (<https://www.naturalearthdata.com/downloads/10m-physical-vectors/>). Όπου κρίθηκε αναγκαίο, προέκυψε εκ νέου δημιουργία Shape File αρχείου με την εντολή /Νέο Επίπεδο Shape file/. Τα νέα διανυσματικά αρχεία που δημιουργήθηκαν αφορούν εξίσου αρχεία πολυγωνικής, σημειακής και γραμμικής μορφής (polygon, point, line). Για την εξαγωγή του γεωφυσικού χάρτη της περιοχής μελέτης, το χαρτογραφικό υπόβαθρο ήταν αρχείο μορφής raster υψηλής ανάλυσης κατεβασμένο επίσης από τη διαδικτυακή πλατφόρμα Natural Earth. Αφού συλλέχθηκαν και επεξεργάστηκαν όλα τα απαιτούμενα αρχεία, ακολούθησε η χρήση της εντολής /Νέος Συνθέτης Εκτύπωσης/ κατά την οποία τελειοποιήθηκαν οι χάρτες. Εκεί τοποθετήθηκαν τα τοπωνύμια, οι τίτλοι, το υπόμνημα και η κλίμακα, όπου κρίθηκε φυσικά αναγκαίο.

Ο χρωματισμός και η γραφική σημειολογία των χαρτών ακολούθησε κατά προσέγγιση τις συστάσεις του κυρίου Γ. Σιδηρόπουλου, καθηγητή του Πανεπιστημίου Αιγαίου στο τμήμα Γεωγραφίας, τις οποίες αναλύει στο βιβλίο του 'Εισαγωγή στη Γραφική Σημειολογία'. Η βιβλιογραφία και οι πηγές που χρησιμοποιήθηκαν, υπάρχουν στο τέλος του τεύχους αναλυτικά. Η τελική εξαγωγή των χαρτών έγινε σε αρχείο μορφής jpeg.

Σε μερικές περιπτώσεις και όπου κρίθηκε αναγκαίο η χαρτογραφική αναπαράσταση προέκυψε χειρωνακτικά.

3. Πλανητικός Σχεδιασμός και Γεωπολιτικό τοπίο

3.1. Σχεδιασμός

Η επιστήμη της Γεωγραφίας είναι μία περίπλοκη επιστήμη με την έννοια του ότι με το πέρασμα των αιώνων έχει αλλάξει η σύστασή της. Στην αρχή του ανθρώπινου πολιτισμού και κυρίως μετά τις πρώτες πόλεις στη Μεσοποταμία, ο άνθρωπος ένοιωσε την ανάγκη να ανακαλύψει τον κόσμο γύρω του για διαφορετικούς κάθε φορά λόγους. Η αναζήτηση πόρων σε πρώτο βαθμό αλλά και η φυσική ανάγκη του ανθρώπου να κοινωνικοποιείται σε δεύτερο, οδήγησε τους ανθρώπους σε μία διαρκή αναζήτηση και ανακάλυψη του χώρου στον οποίο ζει. Η επιστήμη αυτή που αρχικά είχε μία περιγραφική σύσταση ονομάζεται Γεωγραφία. Περιγραφική γιατί μέχρι και τα τέλη του προηγούμενου αιώνα η Γη δεν ήταν ακόμη, σε όλο της το εύρος, γνωστή και έπρεπε με κάποιο τρόπο όλα τα νέα μέρη που ανακαλύπτονταν να ονομαστούν και να αποκτήσουν φυσική υπόσταση.

Στη σύγχρονη εποχή η Γεωγραφία έχει αποκτήσει μία διαφορετική διάσταση. Είναι μία πολυδιάστατη επιστήμη που γενικά έχει ως στόχο να μελετήσει φαινόμενα κοινωνικά, πληθυσμιακά και πολιτικά που συμβαίνουν στο χώρο. Οι τρεις βασικές κατευθύνσεις της Γεωγραφίας είναι η Ανθρωπογεωγραφία⁷, η Πληθυσμιακή Γεωγραφία⁸ και ο Σχεδιασμός. Η κατεύθυνση του Σχεδιασμού είναι αυτή που χρήζει ιδιαίτερης εξέτασης και θα αναλυθεί εκτενώς στο συγκεκριμένο κεφάλαιο.

Ο Σχεδιασμός (στα αγγλικά Planning) είναι η διαδικασία κατά την οποία, ο άνθρωπος και γενικά τα κοινωνικά σύνολα στοχεύουν να επηρεάσουν την αυθόρμητη εξέλιξη του χώρου. Με συγκεκριμένα εργαλεία, μέσω του χωρικού σχεδιασμού, γίνεται προσπάθεια οργάνωσης του χώρου με στόχο την υλοποίηση συγκεκριμένων έργων. Ο Γ. Σιδηρόπουλος στο βιβλίο του 'Ανθρωπογεωγραφίας Συνοπτικό Λεξικό' αναφέρει ότι: *«Εξ ορισμού κάθε σχέδιο στοχεύει να επηρεάσει, να προλάβει την αυθόρμητη εξέλιξη. Στον χωρικό σχεδιασμό, στόχος είναι η οργάνωση με επιλεγμένα κριτήρια και θεσμικό έλεγχο, όπως η υλοποίηση μεγάλων έργων υποδομών ή δραστηριοτήτων σε διάφορες περιοχές κ.λπ.»*

Ο χωρικός σχεδιασμός έχει διάφορα επίπεδα εκτέλεσης ή αλλιώς διαφορετικές χωρικές κλίμακες. Οι κλίμακες είναι τέσσερις και αφορούν κάθε φορά συγκεκριμένες περιοχές του χάρτη. Όταν κάποιος θέλει να σχεδιάσει για την πόλη, σημαίνει ότι εκτελεί αστικό σχεδιασμό. Ακολουθώντας, σε επίπεδο χώρας εκτελείται εθνικός σχεδιασμός, αλλά και περιφερειακός σχεδιασμός όταν εκτελείται σε συγκεκριμένη περιοχή εντός το συνόρων της και τέλος, ο πλανητικός σχεδιασμός που αφορά μεγάλα υποσύνολα χωρών ή ακόμη και ολόκληρο τον πλανήτη. Στην παρούσα ανάλυση, ο πλανητικός σχεδιασμός είναι το επίπεδο κλίμακας χωρικής οργάνωσης που πρέπει να αποσαφηνισθεί και να εξηγηθεί.

Οι τέσσερις χωρικές κλίμακες σχεδιασμού γενικά είναι το κλειδί για την ευημερία των κρατών. Η σωστή χάραξη πολιτικής, μέσω του σχεδιασμού, οδηγεί στην κατάλληλη αξιοποίηση του χώρου και συνάμα στην αειφόρο ανάπτυξη και στην κοινωνική και οικονομική ευημερία. Πολλά κράτη ωστόσο, για διάφορους ιστορικο-γεωγραφικούς λόγους, δεν έχουν την πολιτική και κοινωνική ωριμότητα για να κάνουν σχεδιασμό. Μάλιστα όσο ανεβαίνει η κλίμακα του σχεδιασμού από το επίπεδο της πόλης προς τα επάνω, τα πράγματα γίνονται ακόμα δυσκολότερα. Η ιστορία έχει δείξει ότι ο πλανητικός σχεδιασμός είναι «προνόμιο» των λίγων.

3.2. Το Γεωπολιτικό τοπίο διαχρονικά

Από την εποχή της Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας μέχρι και σήμερα, τα κράτη ή οι αυτοκρατορίες που σχεδίαζαν και σχεδιάζουν ακόμη για τις «τύχες» του κόσμου είναι συγκεκριμένα. Η ιστορία έχει δείξει ότι σε συγκεκριμένες περιόδους πάντα υπήρχε, υπάρχει και θα υπάρχει ένας ισχυρός, ο οποίος θα είναι τεχνολογικά εξελιγμένος σε τέτοιο βαθμό και θα έχει την απαραίτητη πολιτική και κοινωνική ωριμότητα για να πράττει πλανητικό σχεδιασμό. Δεν είναι υπερβολή να αναφερθεί ότι για 1000 περίπου χρόνια η Εξελληνισμένη και Εκχριστιανισμένη Ρωμαϊκή αυτοκρατορία της Ανατολής (Βυζάντιο) όριζε τις τύχες ολόκληρου του τότε γνωστού κόσμου. Ο Edward Luttwak⁹ στο βιβλίο του 'Η Υψηλή Στρατηγική της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας' παρουσιάζει ακριβώς αυτό στο στοιχείο. Δηλαδή, το πώς και με ποιους τρόπους, οι Βυζαντινοί κατάφεραν να αντέξουν στο χρόνο, για ένα τόσο μεγάλο διάστημα (η μακροβιότερη αυτοκρατορία παγκοσμίως με βάση τις ιστορικές πηγές).

Το συγκεκριμένο βιβλίο παρουσιάζει την εξαιρετικά έξυπνη στρατηγική που εφαρμόστηκε όλα τα χρόνια της ζωής της αυτοκρατορίας που βασιζόταν κυρίως στην άμυνα και στην ειρήνη παρά στον πόλεμο και την στρατιωτική εξωστρέφεια (με εξαίρεση ίσως την περίοδο του Ιουστινιανού¹⁰). Το κλειδί για αυτή την υπεροχή της αυτοκρατορίας στην Ευρώπη ήταν η χρήση της διπλωματίας. *«Οι Βυζαντινοί αντιλήφθηκαν ότι έπρεπε να καταφύγουν στην διπλωματία, να επιβληθούν με την ήπια δύναμη της πολιτιστικής, θρησκευτικής και πολιτικής τους επιρροής, να εξαγοράζουν τους εχθρούς με χορηγίες και να στρέφουν με επωφελή κίνητρα τον έναν εχθρό εναντίον του άλλου»* (Luttwak, 2009).

Μετά τους Ρωμαίους και τους Βυζαντινούς τη σκυτάλη στην παγκόσμια κυριαρχία πήραν οι Πορτογάλοι και οι Ισπανοί, οι οποίοι ήταν και οι πρώτοι πολιτισμοί που ουσιαστικά άσκησαν για πρώτη φορά επιρροή σε ολόκληρο τον κόσμο. Μετά τις μεγάλες ανακαλύψεις στην Αμερικανική ήπειρο και την εξόντωση μεγάλου μέρους των γηγενών κατοίκων της Λατινικής Αμερικής, οι Ισπανοί και οι Πορτογάλοι μέσω της συνθήκης της Τορδεσίγιας¹¹ χώρισαν τον κόσμο κυριολεκτικά στα δύο (γέννηση αποικιοκρατίας¹²). Είχαν δηλαδή τέτοια δύναμη και τόσο ισχυρή πολιτική βούληση που ο διαχωρισμός του κόσμου στα δύο με βάση τα αυτοκρατορικά τους «θέλω» ήταν κάτι το απολύτως φυσιολογικό. Η πολιτική τους, σε αντίθεση με τους προκατόχους τους βασίστηκε περισσότερο στον επεκτατικό πόλεμο παρά στη διπλωματία και ίσως είναι ένας από τους βασικούς λόγους που οι συγκεκριμένες υπερδυνάμεις πέρασαν γρήγορα στην ιστορία.

Στην ακολουθία αυτή, μετά την Ισπανική και Πορτογαλική κυριαρχία ένα μέρος του κόσμου πέρασε για ένα σύντομο χρονικό διάστημα στις τύχες των Ολλανδών και των Βρετανών όπου η χαρακτηριστική τους υπεροχή στη θάλασσα, τους κατέστησε σε δύο θαλασσοκράτειρες υπερδυνάμεις. Ακολουθεί χρονικά η Γαλλία του Ναπολέοντα παράλληλα με την ταυτόχρονη αύξηση δύναμης της Ρωσίας την ίδια περίοδο μέχρι και τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο. Η λήξη του 'Β Π.Π. σήμανε τελικά την ανάδυση των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής ως την πλέον πανίσχυρη οικονομικά και στρατιωτικά υπερδύναμη και τη Σοβιετική ένωση ως τον μεγάλο της αντίπαλο.

Από το σημείο αυτό ο κόσμος χωρίζεται κυριολεκτικά στα δύο. Τα 45 περίπου χρόνια που μεσολάβησαν από τη λήξη του 'Β Π.Π. μέχρι και την κατάρρευση της Σοσιαλιστικής Ρωσίας ο κόσμος αποτελούνταν κυρίως από χώρες φερέφωνα των δύο μεγάλων γεωπολιτικών και οικονομικών δυνάμεων της εποχής. Η περίοδος αυτή έμεινε γνωστή στην ιστορία ως η εποχή του Ψυχρού Πολέμου¹³. Ο κόσμος είχε μοιρασθεί

κυριολεκτικά στα δύο. Από τη μία οι Η.Π.Α. και οι σύμμαχοί τους και από την άλλη η σοσιαλιστική Σοβιετική Ένωση. Αποτέλεσμα αυτού του διαχωρισμού ήταν η κοινωνική και οικονομική εξαθλίωση των χωρών που δεν αποτελούσαν επίσημο σύμμαχο της μιας ή της άλλης γεωπολιτικής δύναμης. Η περίοδος του Ψυχρού πολέμου είναι εξαιρετικά σημαντική για την περίπτωση μελέτης της συγκεκριμένης εργασίας. «Κατά τη διάρκεια της περιόδου του ψυχρού πολέμου το Κέρας της Αφρικής είχε χαρακτηριστεί ως η πλέον εμπόλεμη περιοχή του πλανήτη» (Χουλιάρας, 1995 σελ. 232).

Στο βιβλίο «Γεωπολιτική, Παρόν, Παρελθόν και Μέλλον» του Geoffrey Parker παρουσιάζεται πίνακας ο οποίος δίνει με χρονολογική σειρά τις πλανητικές και παγκόσμιες δυνάμεις¹⁴ και τους μεγάλους κύκλους συγκρούσεων μεταξύ τους (βλέπε εικόνα 1).

Μεγάλος Κύκλος	Παγκόσμιος πόλεμος	Συμμετέχουσες δυνάμεις
1	Ιταλικός πόλεμος και πόλεμος του Ινδικού Ωκεανού, 1494-1516	Πορτογαλία , Ισπανία, Αγγλία, Γαλλία
2	Ολλανδικός πόλεμος και ισπανικός πόλεμος, 1580-1608	Ολλανδία , Αγγλία, Γαλλία, Ισπανία
3	Πόλεμοι του Λουδοβίκου του 14ου, 1688-1713	Βρετανία , Ολλανδία, Γαλλία, Ισπανία, Ρωσία
4	Ναπολεόντειοι πόλεμοι, 1792-1815	Βρετανία , Ρωσία, Γαλλία, Ολλανδία, Ισπανία
5	Α' και Β' Παγκόσμιοι Πόλεμοι, 1914-1945	Ηνωμένες Πολιτείες , Βρετανία, Γαλλία, Ρωσία, Γερμανία, Ιαπωνία

Εικόνα 1. Σημείωση: Με μαύρα έντονα γράμματα είναι σημειωμένες οι πλανητικές δυνάμεις.

Το γεωπολιτικό τοπίο στη διαχρονία λοιπόν, έχει να κάνει με συγκεκριμένα κράτη ή αυτοκρατορίες οι οποίες επέβαλλαν κάθε φορά την πολιτική τους ανάλογα με τις περιστάσεις αλλά και τη δύναμη που διέθεταν. Καμία πράξη πολέμου ή ένας οικονομικός πόλεμος από μία υπερδύναμη σε βάρος κάποιας άλλης χώρας είναι αποτέλεσμα τυχαιότητας. Όλα είναι ένα αποτέλεσμα συγκεκριμένου πλανητικού σχεδιασμού με στόχο την ανάπτυξη και την απόκτηση μεγαλύτερης δύναμης. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο εντάσσεται και η παρούσα εργασία. «Η ιστορία της γεωπολιτικής ήταν γεμάτη εμπόδια που δυσχεραίνουν την κατανόηση της πραγματικότητάς.» (Parker G., 339, 2002). Για να μπορέσει να αντιληφθεί κανείς τα δρώμενα στο Κέρας της Αφρικής πρέπει πρώτα να δεχθεί τη σύμβαση ότι ο κόσμος δεν έχει αφεθεί τυχαία στην εξέλιξή του. Αντ' αυτού υπάρχουν ισχυρές χώρες υπερδυνάμεις (στη συγκεκριμένη περίπτωση τρεις) οι οποίες προσπαθούν με κάθε τρόπο να ασκήσουν επιρροή και έλεγχο στο Κέρας της Αφρικής στη διαχρονία και γενικώς σε οποιαδήποτε περιοχή που κάθε άλλο παρά τυχαία βρίσκεται εντός της Rimland του Spykman.

4. Το Κέρασ της Αφρικής, Γεωγραφία

4.1. Η σημασία της Γεωγραφίας στη Γεωπολιτική

«Αυτοί που ξεχνούν τη Γεωγραφία δεν μπορούν να νικήσουν». Με αυτό το σχόλιο ξεκινά την κριτική της η Anne-Marie Slaughter δημοσιογράφος των New York Times, στο βιβλίο του Ρόμπερτ Καπλάν «Η Εκδίκηση της Γεωγραφίας». Το συγκεκριμένο σύγγραμμα κειμήλιο για τους ειδικούς στη Γεωγραφία, παρουσιάζει με τον καλύτερο τρόπο την χρησιμότητα αυτής της τόσο λησμονημένης επιστήμης. Το βιβλίο μέσα από τις βιογραφικές αναφορές του συγγραφέα καταλήγει στο συμπέρασμα, ότι η παραγκώνιση της Γεωγραφίας, τις δεκαετίες 1960-2000, εξαιτίας της επικρατούσας άποψης, με βάση τον Καπλάν, ότι «η τεχνολογία έχει νικήσει τη γεωγραφία, επέφερε όσο τίποτε άλλο την ήττα των Αμερικανών στο Αφγανιστάν και στο Βιετνάμ. Επιπλέον, τονίζει τελικά τη στροφή της Αμερικανικής γεωπολιτικής μετά την «ήττα» στο Αφγανιστάν το 1998, στον πολιτικό ρεαλισμό όπου η Γεωγραφία αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι του. «Η γεωγραφία είναι το πρώτο βήμα στην ιχνηλασία της ανθρώπινης ιστορίας» (Καπλάν Ρ., 95, 2017)

Η ίδια η λέξη γεωπολιτική περιλαμβάνει τον όρο γεωγραφία και θα ήταν ατόπημα για κάποιον να σχεδιάζει χωρίς να λαμβάνει υπόψη του τα φυσικά εμπόδια του χάρτη. Σύμφωνα με τον Spykman: «Η γεωγραφία είναι ο πλέον θεμελιώδης παράγοντας της εξωτερικής πολιτικής των κρατών, επειδή είναι ο πλέον σταθερός. Οι πρωθυπουργοί έρχονται και παρέρχονται, ακόμα και οι δικτάτορες πεθαίνουν, αλλά οι οροσειρές στέκουν ακλόνητες».

Με βάση τις θέσεις του Καπλάν για τη Γεωγραφία και δεδομένου ότι ο Σχεδιασμός, είτε αυτός αφορά μία πόλη είτε αφορά ολόκληρο τον πλανήτη, αποτελεί βασική κατεύθυνση της γεωγραφίας και αναπόσπαστο κομμάτι, ακολουθεί η παρουσίαση του γεωγραφικού προφίλ των χωρών του Κέρατος της Αφρικής. Ως Γεωγραφικό προφίλ στη συγκεκριμένη εργασία θεωρούνται κάποια γενικά χαρακτηριστικά των κρατών όπως το μέγεθος του πληθυσμού, η φυσική γεωγραφία της περιοχής, η οικονομία του κράτους και τέλος τα δημογραφικά του χαρακτηριστικά. Η επιλογή αυτών των σταθερών δεν είναι τυχαία. Οι βασικές κατευθύνσεις της γεωγραφίας είναι όπως αναφέρθηκε και πρωτίτερα ο Σχεδιασμός, η Πληθυσμιακή Γεωγραφία, η Ανθρωπογεωγραφία, η Φυσική γεωγραφία και η Γεωπληροφορική¹⁵.

4.2. Το Κέρασ της Αφρικής

Το Κέρασ της Αφρικής (βλέπε παράρτημα, χάρτης 1.) απαρτίζεται από τέσσερις χώρες, την Αιθιοπία, τη Σομαλία, την Ερυθραία και το Τζιμπουτί. Στην παρούσα εργασία ωστόσο επειδή η περίπτωση της Υεμένης αποτελεί βασικό κομμάτι στον πλανητικό σχεδιασμό, περιλαμβάνεται επίσης στην ανάλυση. Γεωγραφικά βρίσκεται στην ανατολική πλευρά της Αφρικής και αποτελεί μεγάλη χερσόνησο, η οποία προεξέχει εκατοντάδες χιλιόμετρα στην Αραβική θάλασσα δημιουργώντας τον κόλπο του Άντεν. Σε αριθμούς, το Κέρασ καλύπτει περίπου 2.000.000 τ.χμλ. γης, ενώ στην περιοχή κατοικούν περίπου 115 εκ. κάτοικοι. Πιο συγκεκριμένα με βάση τα δημογραφικά στοιχεία του 2017, η Αιθιοπία έχει 94 εκ. πληθυσμό, η Σομαλία 14 εκ., η Ερυθραία 5 εκ. και τέλος το Τζιμπουτί 1 εκ. Ο πληθυσμός της Υεμένης φτάνει περίπου τα 25 εκ. κατοίκους.

Οι κλιματικές συνθήκες στην περιοχή δεν είναι οι ιδανικότερες και όπως τονίζεται παρακάτω, αυτός είναι και ένας από τους λόγους που οι εν λόγω χώρες δεν έχουν καταφέρει ακόμα να μεγεθύνουν τους οικονομικούς και κοινωνικούς τους δείκτες. Η ανατολική πλευρά του Κέρατος χαρακτηρίζεται από ξηρασία και πολύ υψηλές θερμοκρασίες που καθιστούν τα εδάφη άγονα. Στη δυτική πλευρά από την άλλη, οι βροχοπτώσεις είναι πάρα πολλές με ετήσιο απολογισμό περίπου 78 ιντσών. Ωστόσο, παρά την υψηλή βροχόπτωση η γεωμορφολογία του εδάφους απομακρύνει το νερό βορειότερα, το οποίο μέσω του ποτάμιου συστήματος του Νείλου κατευθύνεται προς την Αίγυπτο. Η περιοχή είναι κυρίως ορεινή με πολύ απότομες ακτές στο βόρειο μέρος (Ερυθραία) και λιγότερο απότομες στην πλευρά του Ινδικού Ωκεανού (βλέπε παράρτημα, χάρτης 2.).

Ιστορικά οι αρχαίοι λαοί που έζησαν στην περιοχή είχαν άμεσες εμπορικές σχέσεις με τους μεγάλους ευρωπαϊκούς πολιτισμούς, όπως τον Ρωμαϊκό και μετέπειτα το Βυζαντινό. Το βασίλειο του Αξούμ¹⁶ ήταν το σημαντικότερο αρχαίο κράτος με περίοδο δράσης περίπου από τον 1^ο αι. μ.Χ. μέχρι τον 8^ο αι. μ.Χ. Η κύρια παραγωγική δραστηριότητα της συγκεκριμένης αυτοκρατορίας ήταν το εμπόριο.

Τα τελευταία χρόνια οι χώρες του Κέρατος της Αφρικής βρίσκονται σε διαρκή κοινωνική κρίση εξαιτίας των παγκόσμιων γεωπολιτικών συνθηκών και συμφερόντων. Τα κράτη πάσχουν από ανομία και παραοικονομία ως αποτέλεσμα των κακών κοινωνικών συνθηκών που επικρατούν. Το Κέρας αποτελεί μία από τις φτωχότερες περιοχές του κόσμου. *«Δεν αποτελεί τυχαίο γεγονός ότι οι φτωχότερες περιοχές του κόσμου βρίσκονται εκεί όπου η γεωγραφία λόγω της καταλληλότητας του εδάφους ευνοεί ην υψηλή πληθυσμιακή πυκνότητα αλλά όχι την οικονομική ανάπτυξη εξαιτίας της μεγάλης απόστασης από λιμάνια και σιδηροδρόμους»* (Καπλάν Ρ., 99, 2017).

4.3. Αιθιοπία

4.3.1. Γενικά

Η Αιθιοπία είναι χώρα της Ανατολικής Αφρικής με συνολική έκταση που καλύπτει τα 1.104.300 τ.χμλ. Πρόκειται για μία από τις μεγαλύτερα πληθυσμιακά χώρες της Αφρικής με πληθυσμό που αγγίζει τα 95.000.000 κατοίκους. Συνεπώς, προκύπτει μία πληθυσμιακή πυκνότητα της τάξεως των 85,4 κατοίκων ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο. Το πολίτευμα του κράτους είναι Ομοσπονδιακή Προεδρευόμενη Κοινοβουλευτική Δημοκρατία. Επίσημη γλώσσα της, είναι η Αμχαρική. Πρωτεύουσά της, είναι η πόλη της Αντίς Αμπέμπα.

Η Αιθιοπία είναι ίσως η πιο ιδιαίτερη περίπτωση χώρας στην Αφρική. Είναι η μοναδική από τις αφρικανικές, η οποία δεν υπήρξε ποτέ αποικία μιας μεγαλύτερης υπερδύναμης. Επίσης, σύμφωνα με τους ιστορικούς ήδη από τον 1^ο αι. μ.Χ. στη χώρα άκμασε μεγάλος πολιτισμός, ο μεγαλύτερος εκείνα τα χρόνια στην Αφρική σε πολιτισμικό και κοινωνικό επίπεδο. Η χώρα μάλιστα κατά την περίοδο της αυγής της ανατολικής ρωμαϊκής αυτοκρατορίας είχε στενούς εμπορικούς δεσμούς με τις αυτοκρατορίες της Μεσογείου. Έτσι, επηρεάστηκε πολύ σε πολιτισμικό επίπεδο από την επαφή με τους μεσογειακούς λαούς. Σήμερα, περίπου το 60% του συνολικού πληθυσμού ασπάζεται τη χριστιανική θρησκεία.

Όπως τα περισσότερα κράτη της Αφρικής έτσι και η Αιθιοπία αποτελείται από ένα μωσαϊκό λαών. Ο βασικός πυρήνας του λαού αποτελείται από τους Αμχάρα οι οποίοι είναι εγκατεστημένοι στο μεγαλύτερο μέρος του κεντροανατολικού υψιπέδου. Άλλη σημαντική φυλή είναι οι Ορόμο που κατοικούν κυρίως στο νοτιοδυτικό τμήμα

της χώρας. Η Σιντάμα επίσης είναι μία ακόμα σημαντική οικογένεια που κατοικεί στην ομώνυμη περιοχή. Άλλες πληθυσμιακές εθνότητες είναι οι Αγκάου και οι Φαλασά οι οποίες ζουν νομαδικά και μετακινούνται ανάλογα με τις κοινωνικές συνθήκες. Εθνολογική σύνθεση Αιθιοπίας: Ορόμο 42%, Αμχάρα 32%, Σιντάμα 9%, Σανκέλα 6%, Σομαλοί 6 %, Αφάρ 4%, Γκουράρε 2% και άλλες εθνοτικές ομάδες 1%. Η επίσημη γλώσσα του κράτους μπορεί να είναι η Αμχαρική, υπάρχουν ωστόσο πολλές μικρότερες διάλεκτοι που χρησιμοποιούνται εξίσου από διάφορες πληθυσμιακές ομάδες στην Αιθιοπία.

4.3.2. Φυσική γεωγραφία

Ως προς τη φυσική γεωγραφία, η συγκεκριμένη περιοχή του Κέρατος, δεν «απολαμβάνει» ιδιαίτερα τα κλιματικά φαινόμενα. Οι μεγάλες ξηρασίες και οι υψηλές θερμοκρασίες κυριαρχούν καθ' όλη τη διάρκεια του έτους. Το πόσιμο νερό είναι ελάχιστο, ενώ οι βροχοπτώσεις εντοπίζονται κυρίως στα ορεινά της χώρας στο βόρειο μέρος. Ο μεγαλύτερος όγκος νερού των συγκεκριμένων βροχοπτώσεων μάλιστα, εξαιτίας των κλίσεων του εδάφους, κατευθύνονται βόρεια, μέσω του γαλάζιου Νείλου, στην Αίγυπτο με αποτέλεσμα να μην επωφελείται η ίδια η Αιθιοπία από τις εγχώριες κατακρημνίσεις.

Μεγάλο μέρος του εδάφους της Αιθιοπίας αντιστοιχεί στην εκτεταμένη περιοχή ορεινών όγκων και υψηλών επιπέδων που βρίσκονται ανάμεσα στη Σομαλική χερσόνησο και στο νότιο όριο του ποταμού Νείλου. Στα εδάφη της περιλαμβάνονται πολλές άγονες εκτάσεις όπως αυτή της Ντανκαλίας. Η Αιθιοπία μπορεί να θεωρηθεί γενικά ότι αποτελείται ουσιαστικά από διαδοχικά υψίπεδα τα οποία περιλαμβάνουν μια σειρά από φαράγγια, χαράδρες και κοιλάδες. Πολλές βουνοκορφές ξεπερνούν τα 4.000μ υψόμετρο οι οποίες και δημιουργούν ένα πολύπλοκο υδρογραφικό δίκτυο. Το ψηλότερο βουνό είναι το Ρας Ντασιάν με 4.620 μ. υψόμετρο. Τα πετρώματα που κυριαρχούν στην περιοχή είναι κυρίως ηφαιστειακά. Σημαντικοί υγρότοποι της Αιθιοπίας είναι η λίμνη Τάνα στο βόρειο κομμάτι αλλά και ένα σύστημα λιμνών στο νότιο μέρος της, το οποίο συνορεύει με την βόρεια Κένυα. Πρέπει να αναφερθεί επίσης, ότι το ποτάμιο σύστημα του Γαλάζιου Νείλου ξεκινάει από τα οροπέδια της κεντρικής χώρας. Όσον αφορά την φυτοκάλυψη, η περιοχή των οροπεδίων αποτελείται κυρίως από δάση αειθαλών δέντρων. Η περιοχή της κεντρικής Αιθιοπίας προσφέρει τις κατάλληλες προϋποθέσεις για την ανάπτυξη ανθρώπινων δραστηριοτήτων.

Η χώρα παρόλο που βρίσκεται μεταξύ του Τροπικού του Καρκίνου και του Ισημερινού, παρουσιάζει θερμό κλίμα μόνος στις ζώνες της Ντανκαλίας και των υψιπέδων του Ογκαντέν. Το αιθιοπικό υψίπεδο έχει αξιοσημείωτη ομοιομορφία θερμοκρασίας με μέση ετήσια θερμοκρασία που κυμαίνεται γύρω στους 18 °C. Η Αντίς Αμπέμπα έχει ετήσια μέση θερμοκρασία 16 °C. Γενικά το κλίμα της χώρας χαρακτηρίζεται ήπιο με εξαίρεση της περιοχής τις Ντανκαλίας και του Ογκαντέν. Στις δύο αυτές περιοχές η μέση ετήσια θερμοκρασία αγγίζει τους 30 °C, ενώ έχουν σημειωθεί κατά καιρούς μέγιστες θερμοκρασίες που αγγίζουν τους 50 °C.

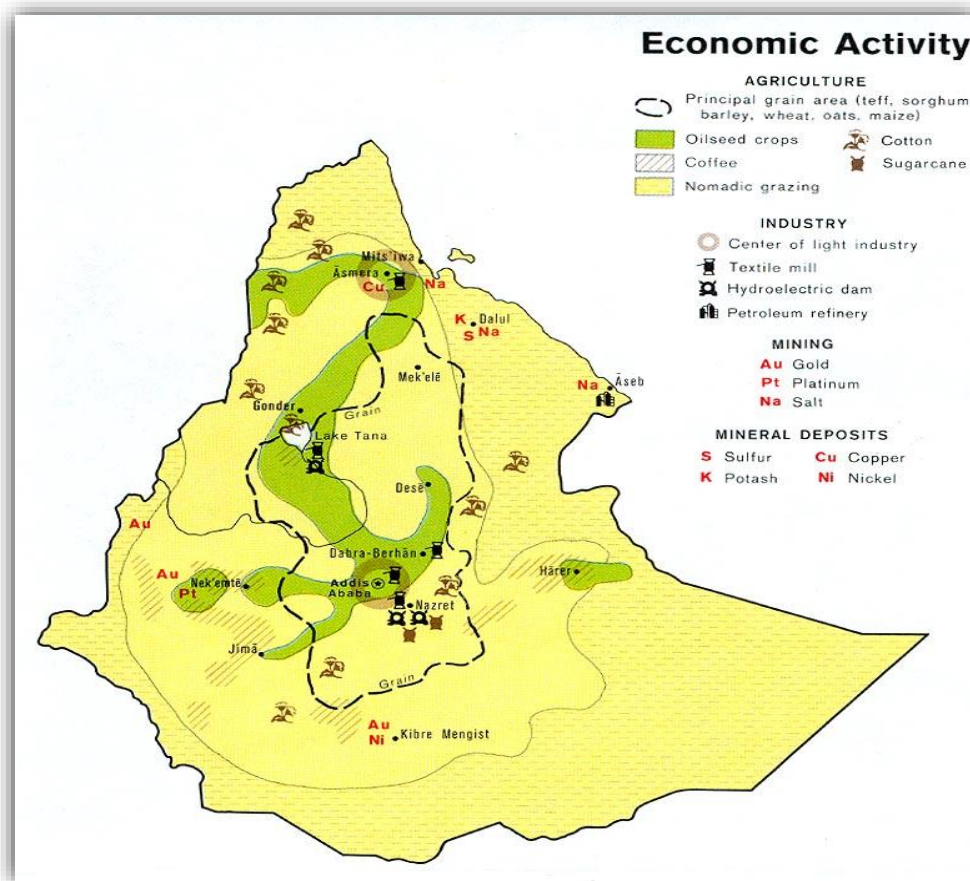
4.3.3. Οικονομία

Με βάση τους οικονομικούς δείκτες που χρησιμοποιήθηκαν για την εξαγωγή συμπερασμάτων, για τις χώρες του Κέρατος της Αφρικής, είναι φανερό πως πρόκειται για μία από τις φτωχότερες περιφέρειες του κόσμου. Στον παρακάτω πίνακα (πίνακας 1.), παρουσιάζονται οι τιμές των δεικτών σε σχέση με την Ελλάδα για να υπάρχει πάντα ένα μέτρο σύγκρισης, ώστε να γίνει καλύτερα αντιληπτό και κατανοητό το μέγεθος της οικονομίας.

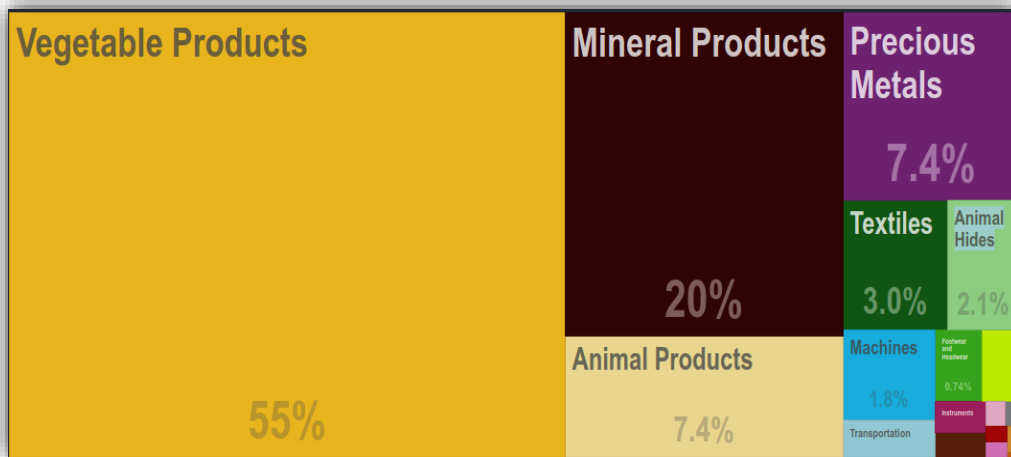
ΟΙΚ. ΔΕΙΚΤΕΣ	ΑΙΘΙΟΠΙΑ	ΕΛΛΑΔΑ
Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης ¹⁷	0.448	0.866
Κατά Κεφαλήν Εισόδημα	2.299 \$	29.090 \$
Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν ¹⁸	216.458 δις \$	221.570 δις \$
Παγκόσμια Κατάταξη με βάση το Δ.Α.Α.	174 ^η	29 ^η

Πίνακας 1

Ως προς την παραγωγική δραστηριότητα, ακολουθεί χάρτης (εικόνα 3.) ο οποίος παρουσιάζει την οικονομική δραστηριότητα στην επικράτεια. Η Αιθιοπία γενικά στηρίζεται στην καλλιέργεια ελαιούχων σπόρων, την καλλιέργεια καφέ και ζαχαροκάλαμου, τις εξορύξεις πολύτιμων μετάλλων και τέλος τη διαχείριση και επεξεργασία πετρελαίου. Για το έτος 2014 μάλιστα η χώρα εξήγαγε 55% αγροτικά προϊόντα και 20% πολύτιμα μέταλλα (εικόνα 4.). Οι βασικοί εξαγωγικοί συνεργάτες με βάση τη βιβλιογραφία είναι η Κίνα, η Η.Π.Α., η Ελβετία, η Ολλανδία, η Γερμανία και τέλος η Σαουδική Αραβία.

Εικόνα 3.

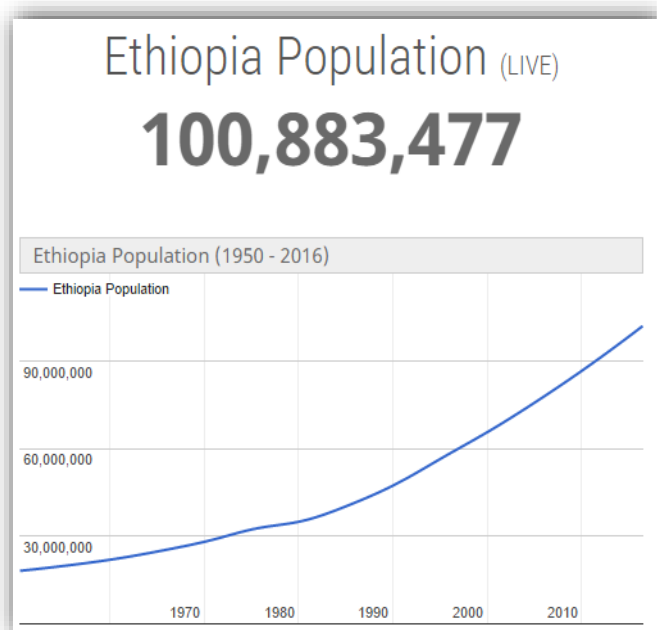
Εικόνα 4.

4.3.4. Δημογραφία

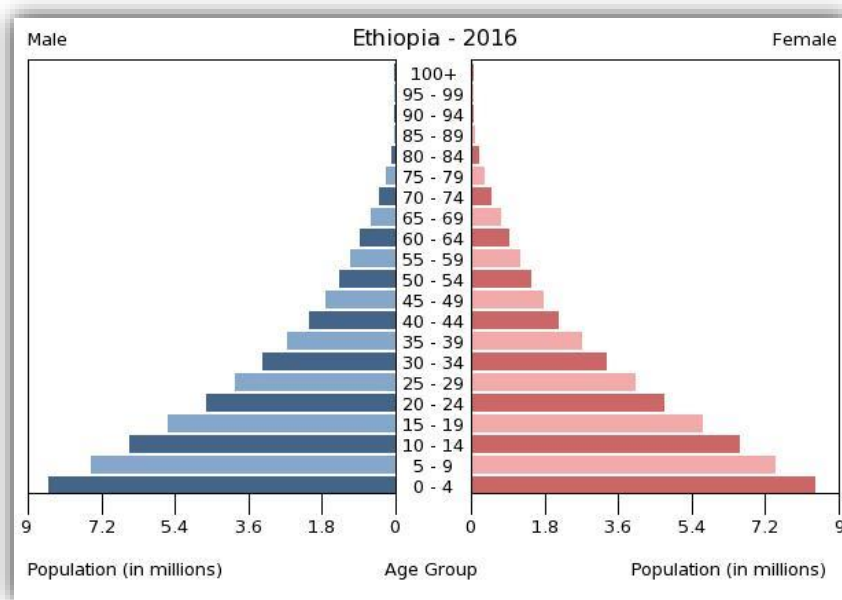
Όπως συμβαίνει σε όλες τις αναπτυσσόμενες χώρες ή αλλιώς στις χώρες του λεγόμενου ‘Τρίτου Κόσμου’, η Αιθιοπία παρουσιάζει μία συνεχόμενη αύξηση του πληθυσμού της από την εποχή που υπάρχουν στοιχεία μέχρι σήμερα (εικόνα 5.). Έτσι, βρίσκεται στο δεύτερο στάδιο δημογραφικής μετάβασης¹⁹ όπου ο πληθυσμός αντικαθιστά το εαυτό του και με το παραπάνω. Σε αριθμούς αυτό πρακτικά σημαίνει, ότι αντιστοιχούν 2,4 ή και περισσότερα παιδιά τουλάχιστον ανά γυναίκα.

Επίσης, παρατηρώντας την πληθυσμιακή πυραμίδα για το έτος 2016 αντιλαμβάνεται κανείς ότι ο πληθυσμός αποτελείται κυρίως από νέους και μεσαίας ηλικίας άτομα (εικόνα 6.). Τέλος, πρέπει να τονιστεί ότι το προσδόκιμο ζωής για την Αιθιοπία είναι αρκετά μικρό, χαρακτηριστικό που εξίσου συναντά κανείς σε χώρες κυρίως της υποσαχάριας Αφρικής. Το προσδόκιμο ζωής στο σύνολο του πληθυσμού ήταν σύμφωνα με εκτιμήσεις του 2015 τα 61,48 χρόνια (59,11 χρόνια οι άνδρες και 63,93 οι γυναίκες).

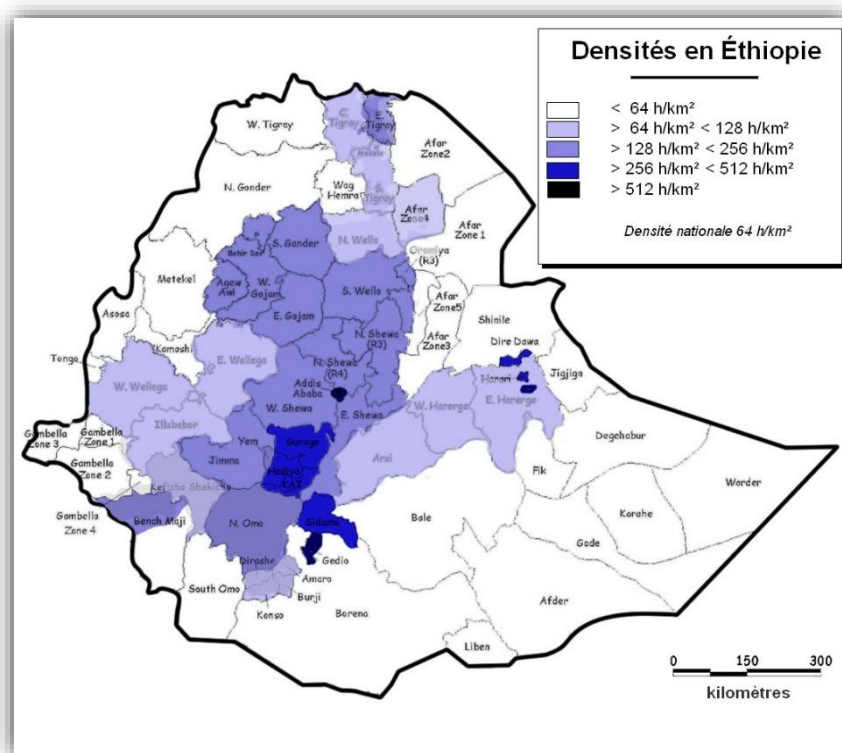
Τέλος, αναλύοντας το χάρτη της πληθυσμιακής πυκνότητας (εικόνα 7.), φαίνεται ότι ο περισσότερος πληθυσμός κατοικεί στα μεγάλα αστικά κέντρα που συγκεντρώνονται κεντροδυτικά.

Εικόνα 5.

Εικόνα 6.

Εικόνα 7.

4.3.5. Σύνοψη

Με μια πρώτη ματιά και με βάση τα παραπάνω στοιχεία μπορεί κανείς να πει ότι η Αιθιοπία, αν μη τι άλλο, έχει κάποιες ιδιαίτερες διαφορές σε σχέση με τα υπόλοιπα κράτη της Αφρικής. Αρχικά, δεν πέρασε ποτέ από το στάδιο της αποικιοκρατίας. Σε δεύτερη φάση έχει αποδειχθεί ότι στα εδάφη της κάποτε ήκμασε ένας σπουδαίος πολιτισμός ο οποίος και ήρθε σε άμεση επαφή με τη Ρώμη και το Βυζάντιο. Τέλος, όσον αφορά τη φυσική γεωγραφία τα υψίπεδα της περιοχής δεν δημιουργούν αφιλόξενο περιβάλλον για ανθρώπινη δραστηριότητα, όπως συμβαίνει με πολλά άλλα κράτη της Αφρικής.

4.4. Ερυθραία

4.4.1. Γενικά

Η Ερυθραία είναι χώρα της Ανατολικής Αφρικής με συνολική έκταση που καλύπτει τα 117.600 τ.χμλ. Πρόκειται για μία από τις μικρότερα πληθυσμιακά χώρες της Αφρικής με πληθυσμό που δεν ξεπερνά τα 5.200.000 κατοίκους. Συνεπώς, η πληθυσμιακή πυκνότητα είναι της τάξεως των 44,1 κατοίκων ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο, δηλαδή η μισή σε σχέση με αυτή της Αιθιοπίας. Το πολίτευμα του κράτους είναι η Έμμεση Δημοκρατία. Στην ουσία μιλάμε για ένα μονοκομματικό κράτος. Επίσημη γλώσσα δεν υπάρχει, ωστόσο οι πολίτες μιλάνε κυρίως τη γλώσσα Τιγκρίνια, καθώς και την Αραβική. Πρωτεύουσά της, είναι η πόλη της Ασμάρα.

Η Ερυθραία αποτελούσε μέχρι το 1993 επαρχία της Αιθιοπίας. Πρόκειται για μία περίπτωση από τις πολλές εκείνης της εποχής, όπου οι μεγάλες δυνάμεις (Αμερική, Ρωσία, Κίνα) προσπαθούσαν να επιβληθούν σε τρίτα εδάφη με στρατιωτικές επεμβάσεις. Η Ερυθραία το 1993 μετά από τον απελευθερωτικό της πόλεμο, απέκτησε ανεξαρτησία με τρόπο που θα μελετηθεί στη συνέχεια της εργασίας. Συνοπτικά πρόκειται για ένα κράτος δορυφόρο, που είχε και έχει ως στόχο να ανακόψει την Αιθιοπία από τη θάλασσα και να δημιουργήσει διαφορετικές γεωπολιτικές συνθήκες στην περιοχή. Η Αιθιοπία μετά την ανεξαρτησία της Ερυθραίας έγινε ένα εσώκλειστο κράτος.

4.4.2. Φυσική γεωγραφία

Ως προς τη φυσική γεωγραφία, γενικά ισχύουν οι συνθήκες με εκείνες που παρατέθηκαν στο κεφάλαιο για την Αιθιοπία με σημαντική διαφορά ωστόσο, τη γειτνίαση της χώρας με την Ερυθρά θάλασσα, η οποία όπως θα δούμε παρακάτω προσφέρει άλλες παραγωγικές και οικονομικές δυνατότητες στη χώρα.

4.4.3. Οικονομία

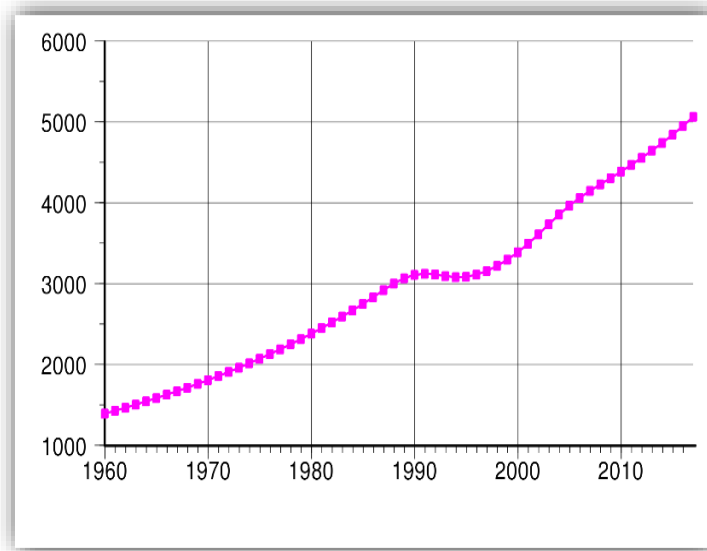
Όπως και στην προηγούμενη ενότητα έτσι και εδώ παρουσιάζεται ο πίνακας με τους βασικούς οικονομικούς δείκτες για την Ερυθραία σε σχέση πάντα με την Ελλάδα για να υπάρχει μέτρο σύγκρισης (πίνακας 2.).

ΟΙΚ. ΔΕΙΚΤΕΣ	ΕΡΥΘΡΑΙΑ	ΕΛΛΑΔΑ
Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης	0.420	0.866
Κατά Κεφαλήν Εισόδημα	1.466 \$	29.090 \$
Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν	10.176 δις \$	221.570 δις \$
Παγκόσμια Κατάταξη με βάση το Δ.Α.Α.	179 ^η	29 ^η

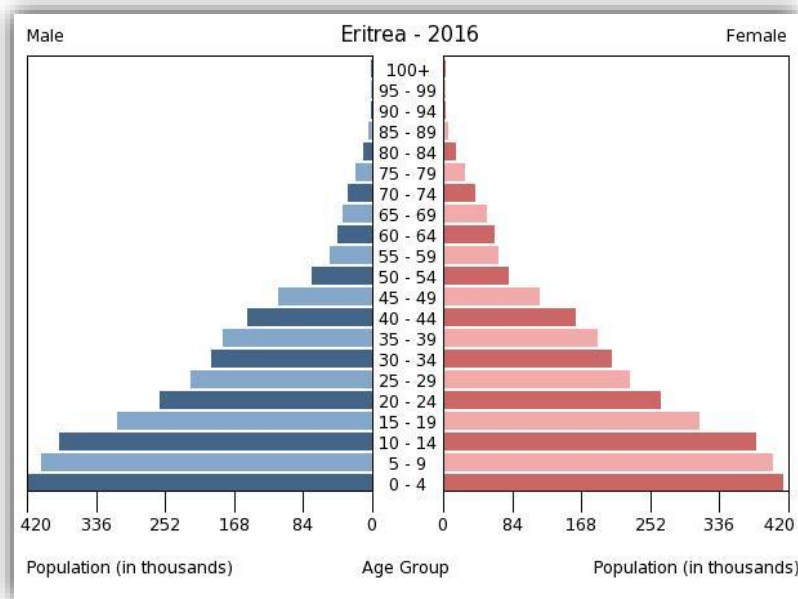
Πίνακας 2

Για το οικονομικό έτος 2012 η Ερυθραία βασίστηκε κυρίως στην εξαγωγή χρυσού και αγροτικών προϊόντων (εικόνα 9.). Βασικοί εξαγωγικοί συνεργάτες είναι η Κίνα, η Αίγυπτος, η Σαουδική Αραβία, το Σουδάν, το Ηνωμένο Βασίλειο και η Ιταλία. Με βάση τέλος, από τα στοιχεία της εικόνας 10., φαίνεται ότι η Ερυθραία είναι η χώρα όπου οι κάτοικοί της 'πεινάνε' περισσότερο από άλλες χώρες και μάλιστα καταλαμβάνει τη δεύτερη χειρότερη θέση μετά το Μπουρούντι.

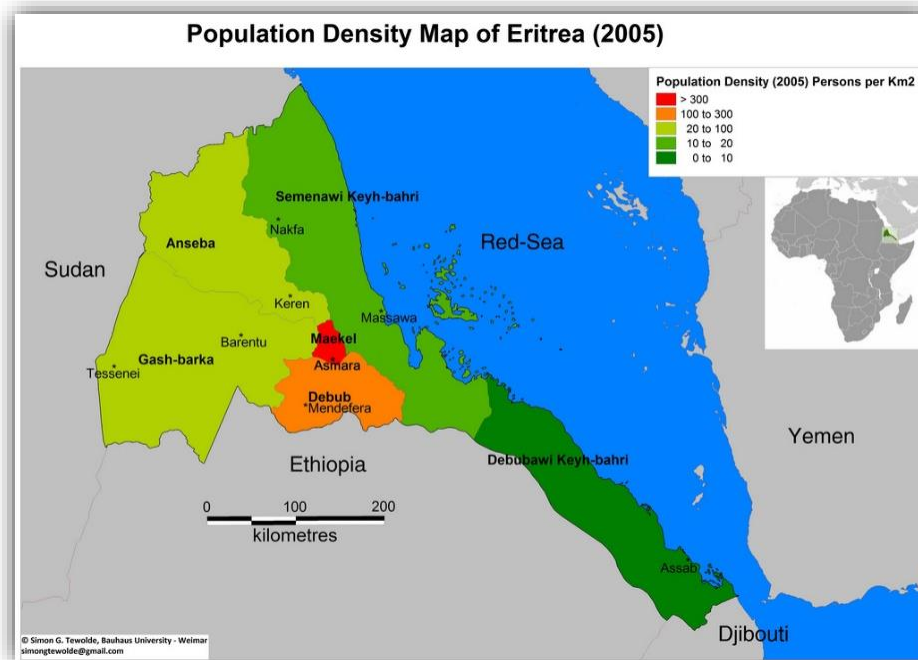
Τέλος, το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού με βάση τον χάρτη της πληθυσμιακής πυκνότητας κατοικεί στην πρωτεύουσα της χώρας την Ασμάρα (εικόνα 13. στοιχεία για το έτος 2005)

Εικόνα 11.

Εικόνα 12.

Εικόνα 13.

4.4.5. Σύνοψη

Στην ουσία η χώρα αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της Αιθιοπίας. Η γεωπολιτικές συνθήκες με την επιρροή των μεγάλων δυνάμεων έχουν καταστήσει την χώρα ακραίως ευάλωτη σε θέματα διαχείρισης της κοινωνίας της. Το δημογραφικό της μοντέλο δεν παρουσιάζει κάποια αξιοσημείωτη ιδιαιτερότητα, ενώ τέλος η γειτνίασή της με την ερυθρά θάλασσα της δίνει τεράστιο συγκριτικό πλεονέκτημα έναντι της Αιθιοπίας που πλέον αποτελεί εσώκλειστο κράτος.

4.5. Τζιμπουτί

4.5.1. Γενικά

Το Τζιμπουτί είναι το μικρότερο κράτος της Ανατολικής Αφρικής με συνολική έκταση που καλύπτει τα 23.200 τ.χμλ. Πρόκειται επίσης, για ένα από τα μικρότερα πληθυσμιακά κράτη της Αφρικής με πληθυσμό που δεν ξεπερνά το 1.100.000 κατοίκους. Συνεπώς, η πληθυσμιακή πυκνότητα είναι της τάξεως των 45,2 κατοίκων ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο, αριθμός αρκετά μεγάλος που προκύπτει κυρίως από τη μικρή έκταση της χώρας. Το πολίτευμα του κράτους είναι η Έμμεση Δημοκρατία με Ημιπροεδρικό σύστημα. Επίσημες γλώσσες είναι τα Γαλλικά και τα Αραβικά. Πρωτεύουσά της, το λιμάνι του Τζιμπουτί.

Το Τζιμπουτί αποτελούσε μέχρι το 1967 Γαλλικό αποικιακό κρατίδιο με όνομα Γαλλική Σομαλία. Ανεξάρτητο κράτος επίσημα ανακηρύχθηκε το 1977. Αποτελεί σημαντικό στρατηγικό λιμάνι καθώς βρίσκεται στην αρχή της ερυθράς θάλασσας, ενώ γειτνιάζει και με τον κόλπο του Άντεν στα νότια και επομένως με τον Ινδικό Ωκεανό. Για το λόγο αυτό, αποτελεί συνεχώς σημείο εμπορικής αντιπαράθεσης μεγάλων δυνάμεων την τελευταία τουλάχιστον εικοσαετία.

Οι κλιματικές συνθήκες είναι εξίσου ίδιες με εκείνες της Ερυθραίας και λόγω του μικρού μεγέθους της χώρας δεν χρειάζεται περαιτέρω ανάλυση.

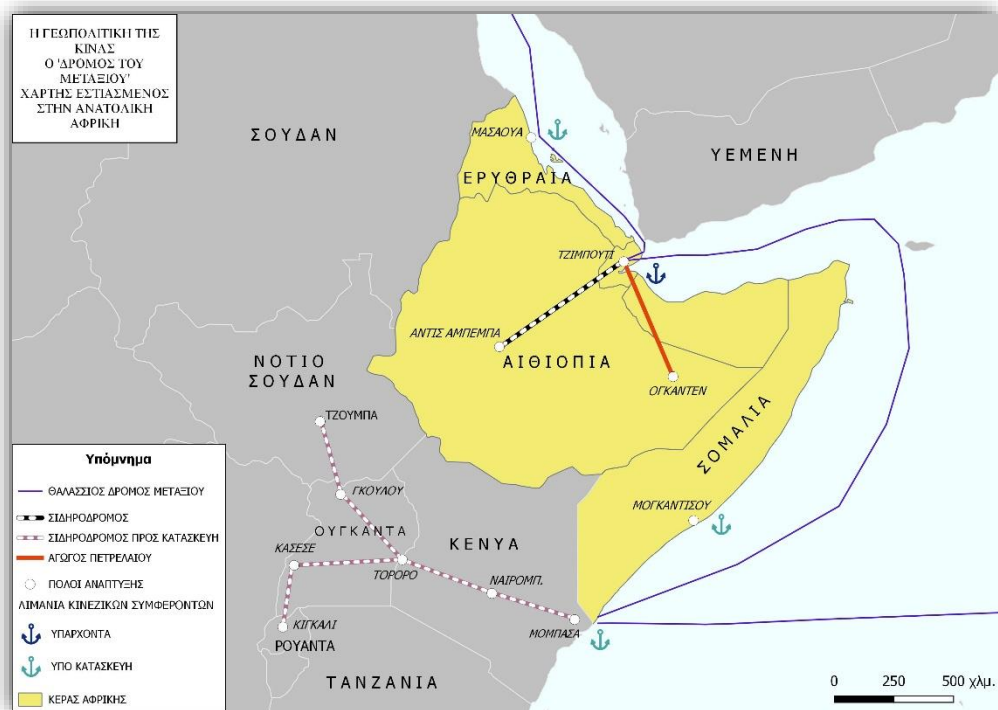
4.5.2. Οικονομία

Παρουσιάζεται ο πίνακας με τους βασικούς οικονομικούς δείκτες για το Τζιμπουτί σε σχέση πάντα με την Ελλάδα για να υπάρχει μέτρο σύγκρισης (πίνακας 3.).

ΟΙΚ. ΔΕΙΚΤΕΣ	ΤΖΙΜΠΟΥΤΙ	ΕΛΛΑΔΑ
Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης	0.473	0.866
Κατά Κεφαλήν Εισόδημα	3.582 \$	29.090 \$
Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν	3.656 δις \$	221.570 δις \$
Παγκόσμια Κατάταξη με βάση το Δ.Α.Α.	172 ^η	29 ^η

Πίνακας 3

Το Τζιμπουτί εξαιτίας του μεγέθους του δε μπορεί να στηριχθεί σε πρωτογενή και δευτερογενή παραγωγή πέρα από ελάχιστες εξαιρέσεις. Έτσι, βασίζεται στις υπηρεσίες στις οποίες κυριαρχεί η ναυτιλιακή δραστηριότητα εξαιτίας του σημαντικού λιμανιού. Μεγάλο μέρος της διαχείρισης του κεντρικού εμπορικού λιμένα κατέχει η Κινεζική COSCO με αποτέλεσμα αυτό να καθιστά την Κίνα τον βασικό εμπορικό έτερο της χώρας. Το 42% των εισαγόμενων προϊόντων (οι εξαγωγές είναι μηδαμινές) προέρχονται από την Κίνα. Ακολουθεί η Σαουδική Αραβία, η Ινδία και η Ινδονησία. Στον παρακάτω χάρτη φαίνεται η εμπορική εξέλιξη και προοπτική της Κίνας, η οποία περιλαμβάνει το λιμάνι του Τζιμπουτί ως βασικό πυλώνα ανάπτυξης των μεταφορών της (εικόνα 15.).

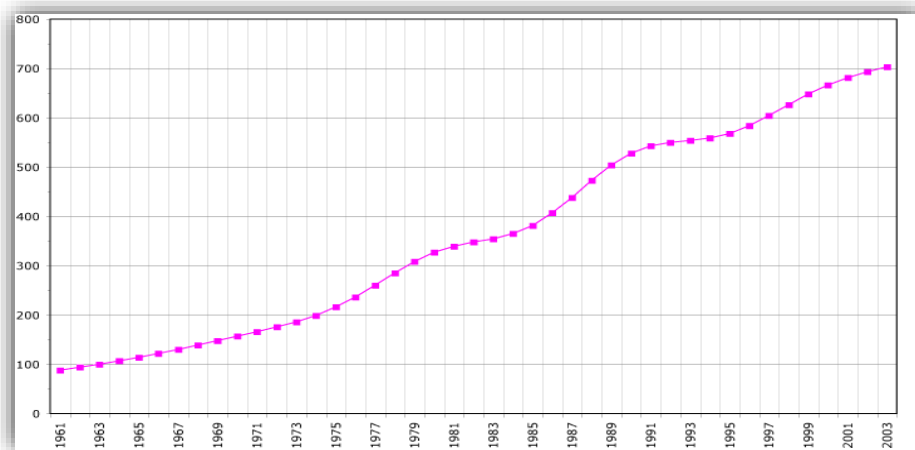

Εικόνα 15

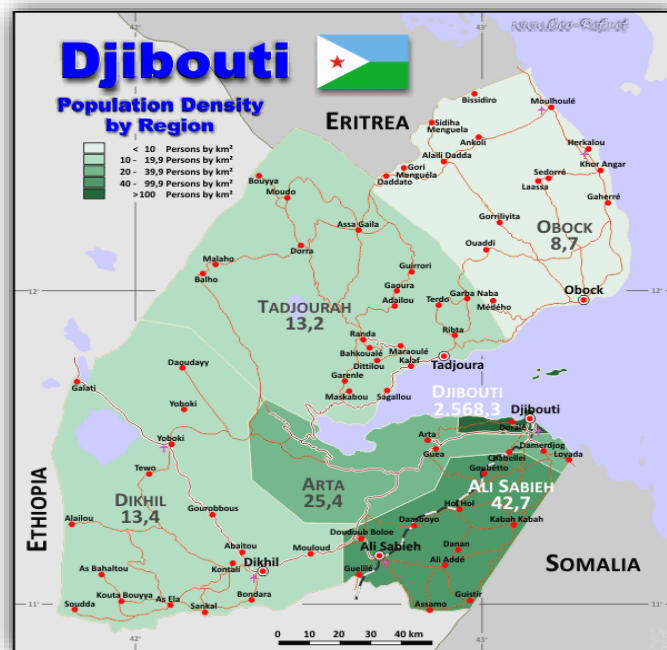
Ο παραπάνω χάρτης παρουσιάζει στην ουσία το «νέο δρόμο του μεταξίου». Αποτελεί δηλαδή το γεωπολιτικό σχεδιασμό της Κίνας που αυτή τη στιγμή αποτελεί τον κύριο αντίπαλο των Η.Π.Α. στην παγκόσμια σκακιέρα. Πιο εκτενής ανάλυση για τον πλανητικό σχεδιασμό της Κίνας παρουσιάζεται στο επόμενο κεφάλαιο.

4.5.4. Δημογραφία

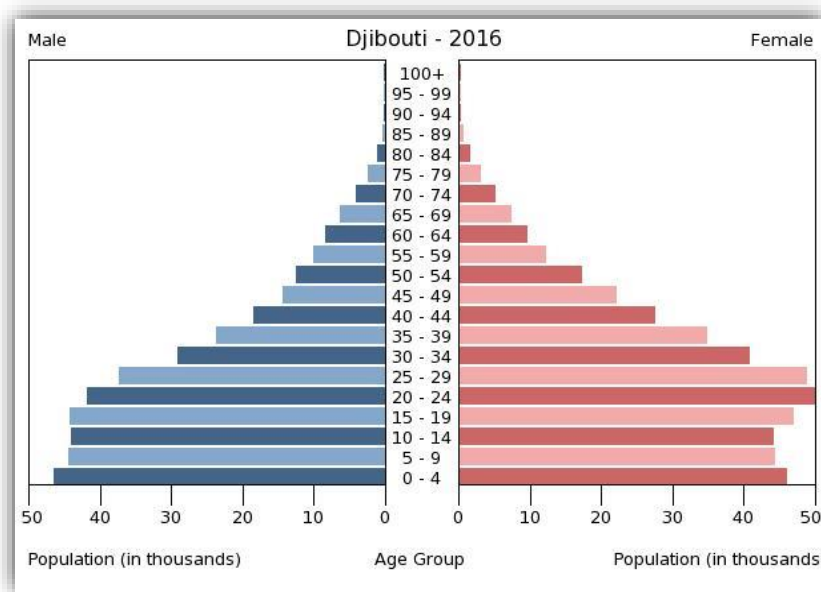
Γενικά το Τζιμπουτί ακολουθεί τους κανόνες της δημογραφικής εξέλιξης των χωρών του τρίτου κόσμου, ωστόσο θα πρέπει να τονιστούν δύο μεγάλες διαφορές. Η μία αφορά την πληθυσμιακή πυκνότητα, η οποία όπως φαίνεται στο χάρτη, παρουσιάζει ακραία ποσά αστικοποίησης στην πόλη του Τζιμπουτί που αγγίζει τους 2.500 κατοίκους ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο και δεν το συναντάμε αλλού στο Κέρασ της Αφρικής, και η άλλη αφορά στην πληθυσμιακή πυραμίδα για το έτος 2016, η οποία παρουσιάζει εμφανείς διαφορές μεταξύ των δύο φύλων (εικόνα 16., εικόνα 17., εικόνα 18.). Οι γυναίκες νεαρής και μέσης ηλικίας είναι περισσότερες από τους άντρες στην ίδια κατηγορία, γεγονός που μαρτυρά πολιτικές σκοπιμότητες. Ένα παράδειγμα είναι το ότι τα νεαρά αγόρια δουλεύουν κάτω από αντίξοες συνθήκες στην ίδια τη χώρα ή ακόμα μεταναστεύουν ευκολότερα από τις γυναίκες εξαιτίας των συγκεκριμένων συνθηκών. Το προσδόκιμο ζωής στο σύνολο του πληθυσμού ήταν σύμφωνα με εκτιμήσεις του 2015 τα 62,79 χρόνια (60,28 χρόνια οι άνδρες και 65,37 οι γυναίκες).

Εικόνα 16.

Εικόνα 17.

Εικόνα 18.

4.5.5. Συνοψίζοντας

Κράτος δορυφόρος ίδιας χρησιμότητας με αυτή των βαλκανικών χωρών που προέκυψαν μετά τη διάσπαση της Γιουγκοσλαβίας. Βασισμένο αποκλειστικά στον τριτογενή τομέα παραγωγής ως αποτέλεσμα της τεράστιας επιρροής που ασκεί η Κίνα κυρίως την τελευταία εικοσαετία. Τα μεγέθη της δημογραφίας, της οικονομίας αλλά και η φυσική Γεωγραφία δεν αποτελούν σοβαρό κριτήριο για να επηρεάσουν τη συγκεκριμένη ανάλυση και συνεπώς δεν υπάρχει λόγος περαιτέρω επεξεργασίας (σε αντίθεση για παράδειγμα με την Αιθιοπία που στην ουσία είναι ή ίδια το Κέρασ της Αφρικής, μιλώντας πάντα με αριθμητικά μεγέθη).

4.6. Σομαλία

4.6.1. Γενικά

Η Σομαλία είναι η τελευταία χώρα της Ανατολικής Αφρικής με την οποία ασχολείται η εργασία με συνολική έκταση που καλύπτει τα 637.657 τ.χμλ. Η χώρα απαριθμεί περίπου 15.200.00 κατοίκους. Η πληθυσμιακή πυκνότητα είναι της τάξεως των 23,8 κατοίκων ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο. Το πολίτευμα του κράτους είναι η Ομοσπονδιακή Ημιπροεδρική Δημοκρατία. Η επίσημες γλώσσες είναι τα Σομαλικά και τα Αραβικά. Πρωτεύουσά της, είναι η πόλη της Μογκαντίσου.

Η Σομαλία βρίσκεται τα τελευταία χρόνια στο παγκόσμιο γεωπολιτικό προσκήνιο εξαιτίας της γνωστής πειρατείας στον κόλπο του Άντεν. Μεγάλο μέρος του πληθυσμού της χώρας στρατολογείται σε παρακρατικές ομάδες, οι οποίες εξοπλίζονται από μεγάλες δυνάμεις με στόχο προβοκάτσια εναντίον εμπορικών πλοίων από τα οποία σε περίπτωση πειρατείας ζητάνε λύτρα. Σαν επίσημο κράτος η Σομαλία ανακηρύχθηκε ανεξάρτητη το 1960.

4.6.2. Φυσική Γεωγραφία

Η φυσική γεωγραφία της Σομαλίας διαφέρει σε σχέση με αυτή των υπολοίπων χωρών του Κέρατος της Αφρικής. Η έκθεση της χώρας στον Ινδικό ωκεανό αλλά και οι πολλές βροχοπτώσεις εξαιτίας των μουσώνων δημιουργούν καταλληλότερες συνθήκες διαβίωσης σε σχέση με τις άλλες χώρες. Ωστόσο και εδώ υπάρχουν πολλές

και μεγάλης διάρκειας περιόδοι ξηρασίας. Επίσης, η Σομαλία είναι κυρίως πεδινή χώρα με λιγότερο απότομες κλίσεις και χαμηλά υψόμετρα.

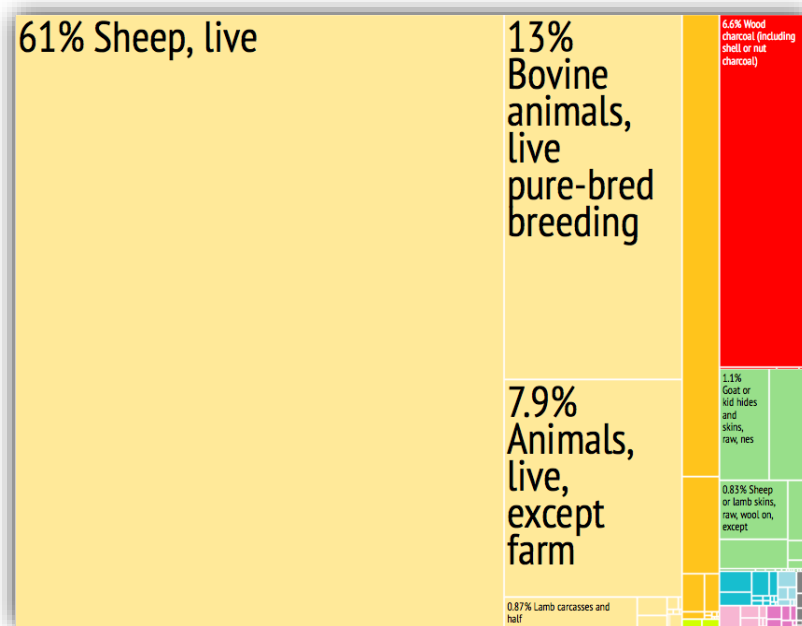
4.6.3. Οικονομία

Όπως και στις προηγούμενες παραγράφους έτσι και εδώ παρουσιάζεται ο τελευταίος πίνακας της ενότητας που περιλαμβάνει τους βασικούς οικονομικούς δείκτες για τη Σομαλία σε σχέση πάντα με την Ελλάδα για να υπάρχει μέτρο σύγκρισης (πίνακας 4.).

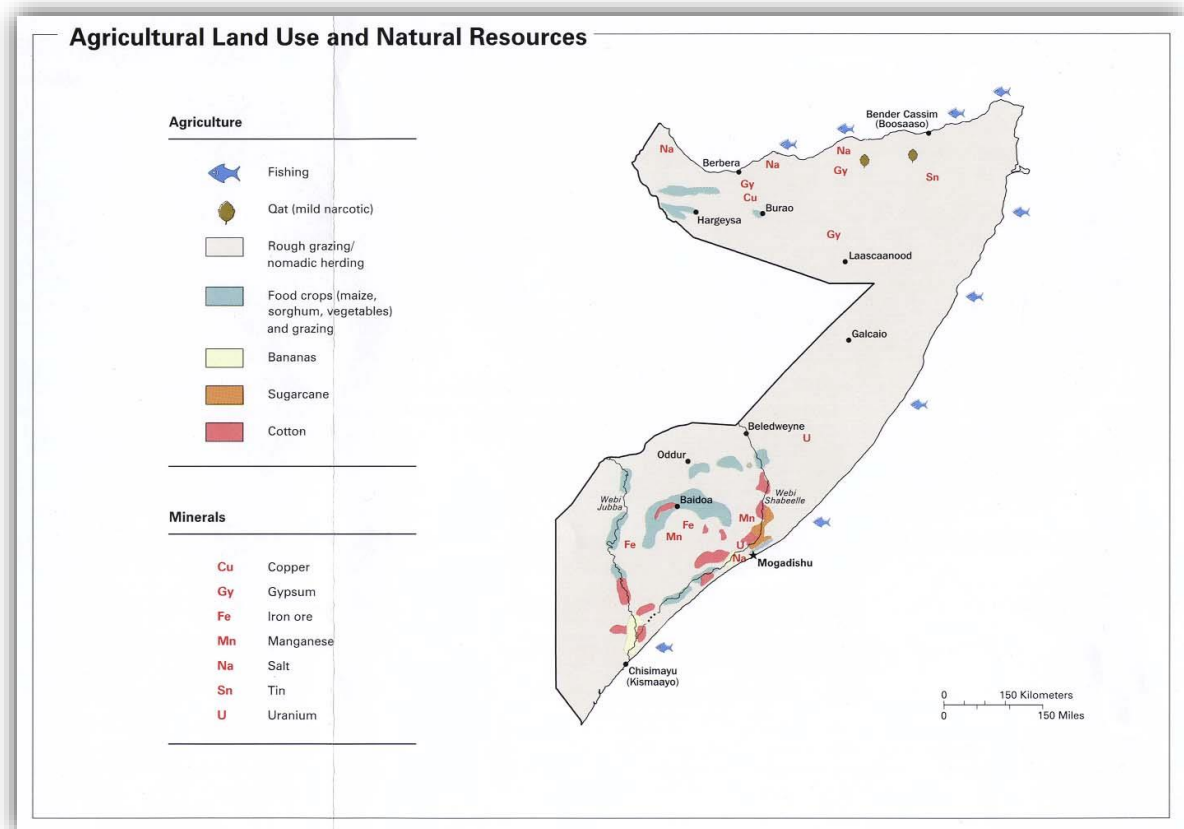
ΟΙΚ. ΔΕΙΚΤΕΣ	ΣΟΜΑΛΙΑ	ΕΛΛΑΔΑ
Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης	0.449	0.866
Κατά Κεφαλήν Εισόδημα	2.299 \$	29.090 \$
Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν	216.458 δις \$	221.570 δις \$
Παγκόσμια Κατάταξη με βάση το Δ.Α.Α.	175 ^η	29 ^η

Πίνακας 4

Η οικονομία της Σομαλίας στηρίζεται κυρίως στον πρωτογενή τομέα παραγωγής. Μία από τις μεγαλύτερες παραγωγικές δραστηριότητες της χώρας είναι η αλιεία. Όπως φαίνεται στον χάρτη παρακάτω (εικόνα 21.) στην ευρύτερη περιοχή της πρωτεύουσας υπάρχουν αξιοσημείωτες καλλιέργειες βαμβακιού και άλλων αγροτικών προϊόντων. Επίσης, σημαντική είναι και η εξόρυξη μετάλλων. Ένα ιδιαίτερο χαρακτηριστικό που πρέπει να αναφερθεί είναι ότι για το οικονομικό έτος 2015 η χώρα εξήγαγε 61% ζωντανά οικόσιτα ζώα ως προς το γενικό σύνολο των εξαγωγών (εικόνα 20.). Τέλος, οι βασικοί εμπορικοί συνεργάτες της χώρας είναι τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, το Ομάν και η Υεμένη.

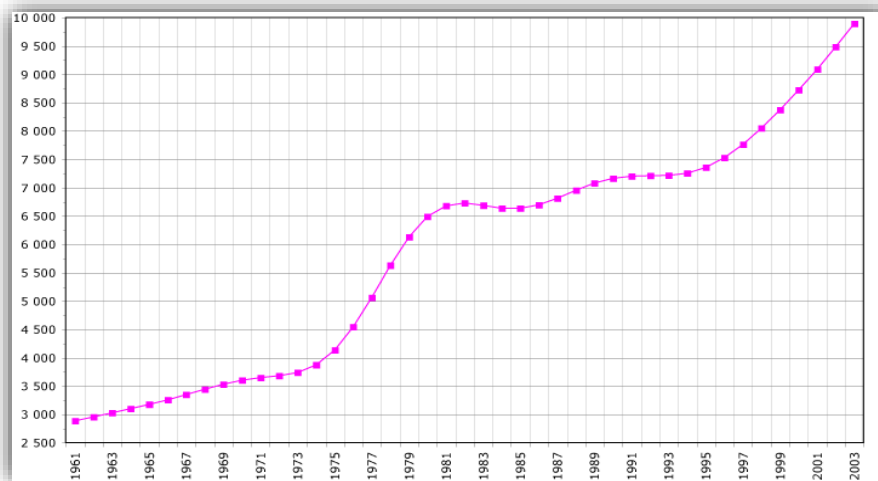

Εικόνα 20.

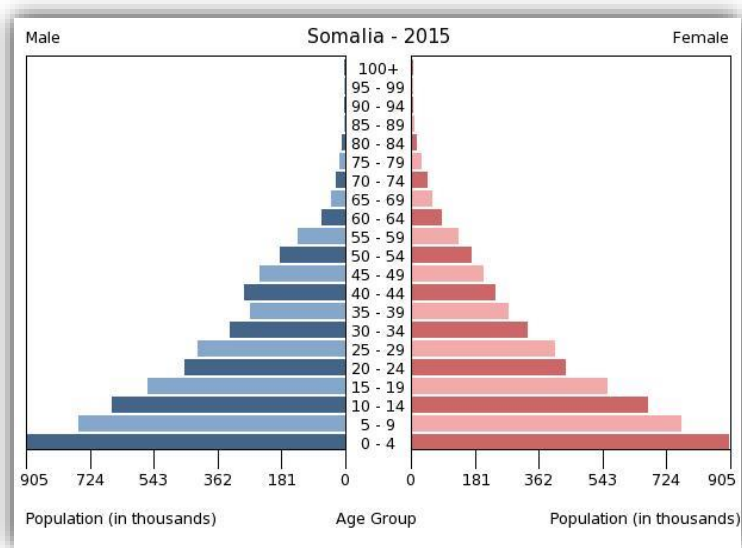

4.6.4. Δημογραφία

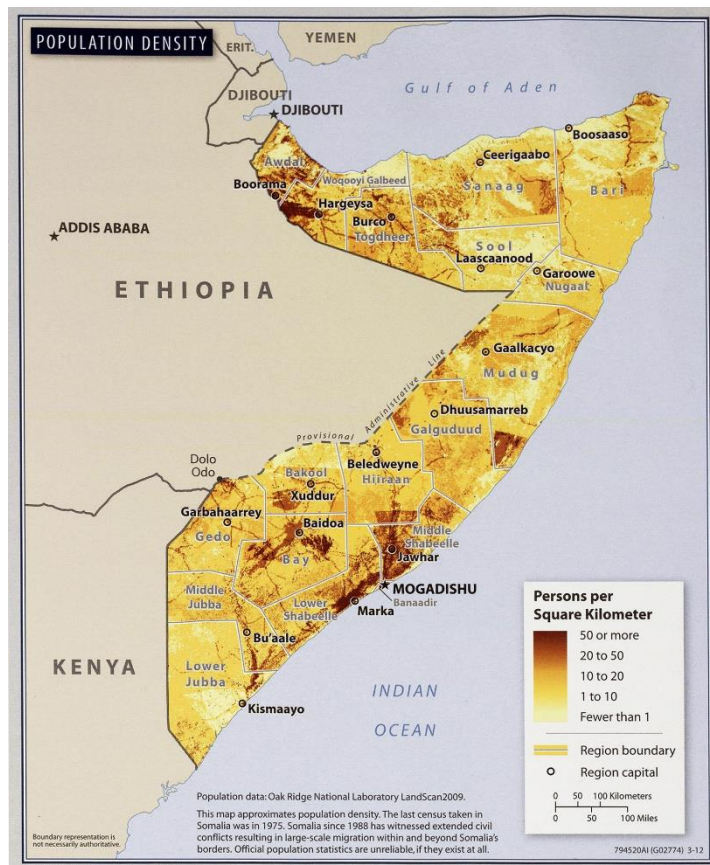
Το 37% του συνολικού πληθυσμού ζει στις πόλεις, σύμφωνα με στοιχεία του 2008. Το προσδόκιμο ζωής στο σύνολο του πληθυσμού ήταν σύμφωνα με εκτιμήσεις του 2015 τα 51,96 χρόνια (49,93 χρόνια οι άνδρες και 54,06 οι γυναίκες). Αντιλαμβάνεται κανείς ότι το προσδόκιμο ζωής είναι υπερβολικά μικρό, χαρακτηριστικό μιας αναπτυσσόμενης χώρας. Το διάγραμμα της εξέλιξης του πληθυσμού παρουσιάζει αρκετές αυξομειώσεις γεγονός που οφείλεται στην πολυτάραχη ιστορία με μια σειρά από πολλούς εμφύλιους και απελευθερωτικούς πολέμους, αλλά και σε μεγάλα ρεύματα μετανάστευσης προς την Ευρώπη (εικόνα 22.). Η πληθυσμιακή πυραμίδα χαρακτηρίζεται κανονική και αποτελεί τυπικό παράδειγμα Αφρικανικής χώρας (εικόνα 23.). Στο χάρτη της πληθυσμιακής πυκνότητας αποδεικνύεται ότι το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού κατοικεί στις μεγαλουπόλεις και πέριξ αυτών (εικόνα 24.).

Εικόνα 22.

Εικόνα 23.

Εικόνα 24.

4.6.5. Σύνοψη

Η Σομαλία είναι το δεύτερο μεγαλύτερο κράτος του Κέρατος της Αφρικής. Είναι επίσης η μοναδική Αφρικανική χώρα με ομοιογενή πληθυσμό. Ο οικονομικός της πλούτος βασίζεται στον πρωτογενή τομέα παραγωγής, ενώ μεγάλο μέρος του πληθυσμού εντάσσεται σε παρακρατικές οργανώσεις για να ενταχθεί στην ομάδες πειρατείας του Κόλπου του Άντεν μιας πρακτικής που όπως θα φανεί παρακάτω προκύπτει από τα γεωπολιτικά δρώμενα.

4.7. Υεμένη

4.7.1. Γενικά

Η Υεμένη είναι χώρα του Αραβικού Κόσμου με συνολική έκταση που καλύπτει τα 527.968 χλμ. Η χώρα απαριθμεί περίπου 30.000.000 κατοίκους. Η πληθυσμιακή πυκνότητα είναι της τάξεως των 44 κατοίκων ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο. Το πολίτευμα του κράτους είναι η Ομοσπονδιακή Ημιπροεδρική Δημοκρατία. Η επίσημη γλώσσα είναι τα Αραβικά. Πρωτεύουσά της, είναι η πόλη της Σανά.

Η Υεμένη βρίσκεται τα τελευταία χρόνια στο παγκόσμιο γεωπολιτικό προσκήνιο εξαιτίας του φαινομένου της πειρατείας. Η σύγχρονη ιστορία της Υεμένης ξεκινάει το 1918, όταν η Βόρεια Υεμένη έγινε ανεξάρτητη από την Οθωμανική Αυτοκρατορία.

4.7.2. Φυσική Γεωγραφία

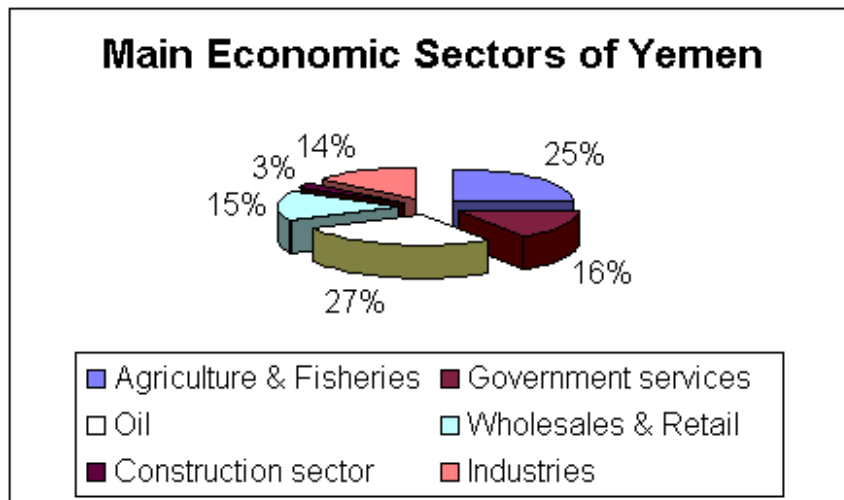
Η χώρα περιλαμβάνει 4 γεωγραφικές περιοχές. Στα δυτικά η περιοχή Τιχαμά αποτελείται από πολύ ζεστές και άνυδρες παραλιακές πεδιάδες και λιμνοθάλασσες. Τα δυτικά υψίπεδα έχουν πολύ πιο ευχάριστο κλίμα και είναι πράσινα και καλλιεργήσιμα, καθώς εκεί πέφτουν οι περισσότερες βροχές σε όλη την αραβική χερσόνησο. Αυτός είναι και ο λόγος που οι Ρωμαίοι αποκάλεσαν την Υεμένη «ευδαίμονα Αραβία». Τα κεντρικά υψίπεδα αποτελούν ένα μεγάλο οροπέδιο που κυμαίνεται από 2.000 μ. σε 3.666 μ. σε υψόμετρο. Η θερμοκρασία εδώ μπορεί να φτάσει τους 30° C το πρωί και 0° C τη νύχτα. Στα ανατολικά το υψόμετρο πέφτει και εδώ βρίσκεται τμήμα της τεράστιας ερήμου «Ρουμπ αλ Χάλι» που κατοικείται από Βεδουίνους νομάδες που εκτρέφουν καμήλες.

4.7.3. Οικονομία

Όπως και στις προηγούμενες παραγράφους έτσι και εδώ παρουσιάζεται ο τελευταίος πίνακας της ενότητας που περιλαμβάνει τους βασικούς οικονομικούς δείκτες για την Υεμένη σε σχέση πάντα με την Ελλάδα για να υπάρχει μέτρο σύγκρισης (πίνακας 5.).

ΟΙΚ. ΔΕΙΚΤΕΣ	YEMENH	ΕΛΛΑΔΑ
Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης	0,482	0.866
Κατά Κεφαλήν Εισόδημα	2.374 \$	29.090 \$
Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν	69,185 δις. \$	221.570 δις \$
Παγκόσμια Κατάταξη με βάση το Δ.Α.Α.	168 ^η	29 ^η

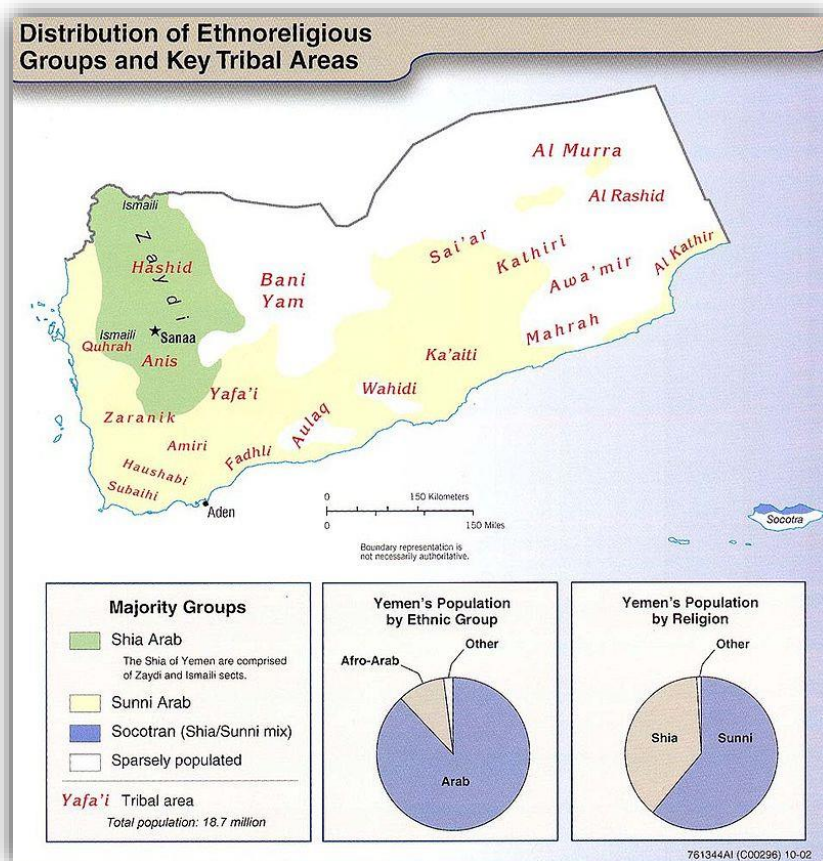
Η οικονομία της Υεμένης στηρίζεται κυρίως στον τριτογενή τομέα παραγωγής (70%). Το 14% ασχολείται με βιομηχανίες, ενώ ένα 16% με τον πρωτογενή τομέα παραγωγής (βλέπε εικόνα 25.). Είναι ένα από τα φτωχότερα κράτη του Αραβικού κόσμου. Το ποσοστό ανεργίας αγγίζει το 40%. Τα εμβάσματα των μεταναστών προς την πατρίδα τους είναι σημαντικότερη πηγή συναλλάγματος. Τέλος, οι βασικοί εμπορικοί συνεργάτες της χώρας είναι τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, το Ομάν και η Σομαλία.

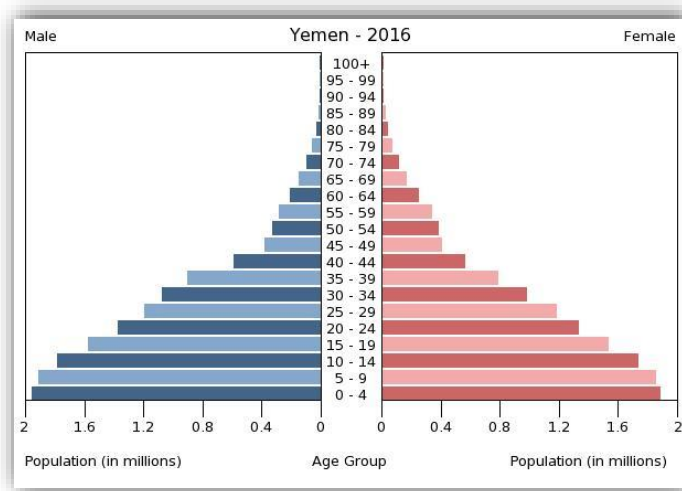
Εικόνα 25.

4.7.4 Δημογραφία

Το 35% του πληθυσμού της χώρα κατοικεί στις πόλεις. Η χώρα είναι διαιρεμένη σε Σουνίτες 65% και Σιήτες 35% (εικόνα 26.). Η πληθυσμιακή πυραμίδα χαρακτηρίζεται κανονική. Η χώρα βρίσκεται στο 2^ο στάδιο δημογραφική μετάβασης (εικόνα 27.).

Εικόνα 26

Εικόνα 27.

4.8. Τελική Γεωγραφική Ανάλυση

Μετά το πέρας της παράθεσης των οικονομικών και δημογραφικών στοιχείων για τη γεωγραφική περιφέρεια του Κέρατος της Αφρικής προκύπτουν τρία τουλάχιστον βέβαια συμπεράσματα.

Το πρώτο έχει να κάνει με την οικονομία. Είναι δεδομένο ότι το Κέρατος της Αφρικής και συγκεκριμένα οι χώρες που περιλαμβάνονται σε αυτό, δημιουργούν τη φτωχότερη περιφέρεια του κόσμου, βασιζόμενοι πάντα στους τρεις οικονομικούς δείκτες που χρησιμοποιήθηκαν στη συγκεκριμένη εργασία.

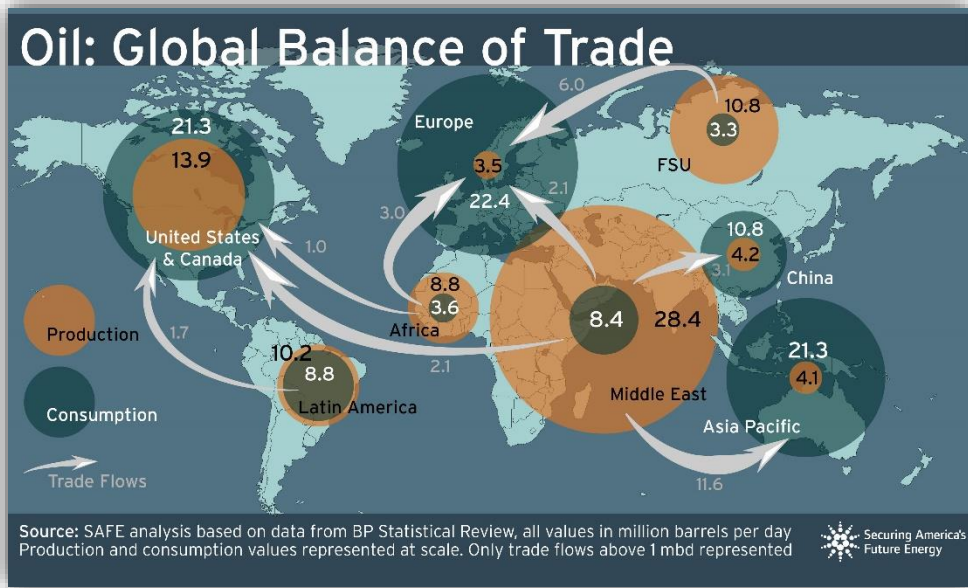
Το δεύτερο συμπέρασμα αφορά τη δημογραφική ανάλυση. Και οι τέσσερις χώρες που μελετήθηκαν βρίσκονται στο 2^ο στάδιο δημογραφικής μετάβασης. Αυτό σημαίνει τα εξής δύο πράγματα. Πρώτον ο πληθυσμός στις χώρες αυτές είναι κυρίως νεανικός και δεύτερον θα υπάρχει μία συνεχόμενη αύξηση του πληθυσμού μέχρις ότου η χώρα μεταβεί στο 3^ο στάδιο δημογραφικής μετάβασης, το οποίο θα περιλαμβάνει τα δημογραφικά χαρακτηριστικά μιας ευρωπαϊκής χώρας.

Το τρίτο και τελευταίο συμπέρασμα είναι ότι οι δυσμενείς καιρικές και κλιματικές συνθήκες επηρεάζουν δραματικά την οικονομική και κοινωνική ζωή των κατοίκων. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι ότι η μεγάλη περίοδος ξηρασίας στην περιοχή αποβαίνει μοιραία για τα καλλιεργήσιμα προϊόντα.

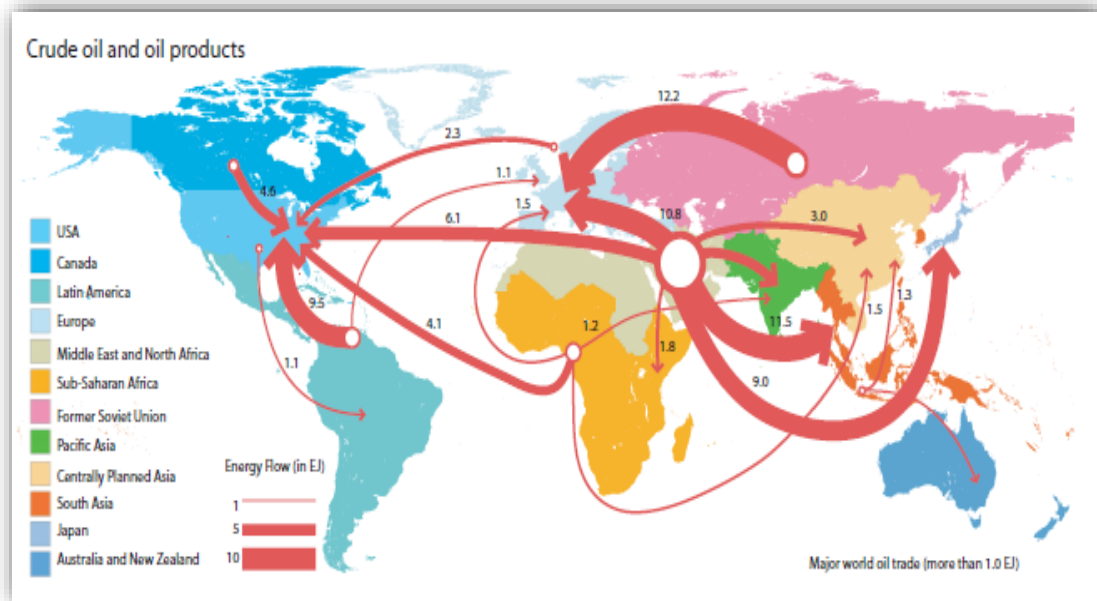
Το μέλλον για την οικονομική και κοινωνική κατάσταση στο Κέρατος δεν φαίνεται αισιόδοξο δεδομένου της γεωπολιτικής κατάστασης της περιοχής που αναλύεται στο παρακάτω. Σίγουρα ωστόσο, ο ορυκτός και φυσικός πλούτος της περιφέρειας αφήνει ένα παραθυράκι αισιοδοξίας για της επερχόμενες γενιές.

4.9. Γεωγραφία και Εμπόριο

Σήμερα ο έλεγχος των θαλάσσιων στενών του Κόλπου του Άντεν αποτελεί βασικό ζητούμενο για τις πλανητικές δυνάμεις. Παρατηρώντας τους χάρτες ροών, του παγκόσμιου πετρελαίου γίνεται αντιληπτό ότι το Κέρατος της Αφρικής είναι ένα ιδιαίτερος στρατηγικό σημείο (εικόνα 28, 29, βλέπε παράρτημα, χάρτης 8.). Περίπου 10 εκατομμύρια βαρέλια πετρέλαιο κινούνται καθημερινά από τα στενά της Ερυθράς θάλασσας. Αυτό σε συνδυασμό του ότι το πετρέλαιο αποτελεί τη βασική πηγή ενέργειας για την παγκόσμια βιομηχανία, καθιστά το Κέρατος ένα υψίστης σημασίας γεωγραφικό σημείο του χάρτη.

Εικόνα 28.

Εικόνα 29.

5. Η Γεωπολιτική των Πλανητικών Δυνάμεων (το γεωπολιτικό πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται το Κέρασ της Αφρικής)

5.1. Γενικά

Η γεωπολιτική, όπως προαναφέρθηκε, είναι μία πράξη η οποία τελείται στις μεγάλες κλίμακες του σχεδιασμού. Συνεπώς, στη συγκεκριμένη ανάλυση το κείμενο προσπαθεί να περιγράψει το μεγάλο γεγονός για να καταλήξει στο μικρό γεγονός, δηλαδή να πάει από το γενικό στο ειδικό. Η διαδικασία αυτή παραγωγής λόγου ονομάζεται παράθεση και κρίνεται αναγκαία για να λυθούν προβλήματα και να απαντηθούν απορίες, σχετικά με τα γεωπολιτικά δρώμενα του πλανήτη.

Στην προκυμμένη περίπτωση το ειδικό γεγονός είναι η γεωπολιτική κατάσταση στο Κέρασ της Αφρικής και ο ρόλος του στο παγκόσμιο σκηνικό και το μεγάλο γεγονός αφορά στην ερώτηση 'ποιος τελικά σχεδιάζει;' Αφορά δηλαδή την πολιτική εκείνη που χρησιμοποιείται κάθε φορά από μία συγκεκριμένη πλανητική δύναμη για να ασκήσει επιρροή. Στη συγκεκριμένη περιοχή του πλανήτη τρεις είναι η οι μεγάλες δυνάμεις οι οποίες επηρέασαν κατά κύριο λόγω το Κέρασ της Αφρικής διαχρονικά. Η Η.Π.Α, η Σοβιετική Ένωση και η Κίνα, είναι οι χώρες που επηρέασαν περισσότερο από οποιαδήποτε άλλη το Κέρασ της Αφρικής και το κατέστησαν ως το πλέον σημαντικό πόνι της παγκόσμιας σκακιέρας στη διεθνή γεωπολιτική.

5.2. Η εφαρμογή της θεωρίας της Κεντρικής Γης

5.2.1. Εισαγωγή

Το παρόν κεφάλαιο παρουσιάζει τον Αμερικανικό πλανητικό σχεδιασμό στη διαχρονία και πως αυτός επηρέασε και επηρεάζει διάφορα σημεία του πλανήτη. Δίνεται έμφαση στις ρίζες αυτής της εξωτερικής πολιτικής δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή στη θεωρία της Κεντρικής Γης του Mackinder και του Spykman. Τέλος, στα παραπάνω προστίθενται και παρουσιάζονται οι θέσεις και οι απόψεις του Zbigniew Brzezinski, ενός ανθρώπου ιδιαιτέρως σημαντικού για τη χάραξη της αμερικανικής πολιτικής, αφού έχει διατελέσει διευθυντής στο συμβούλιο ασφαλείας των Η.Π.Α²⁰.

5.2.2. Αγγλοσαξονική Σχολή Σκέψης

Ο Mackinder αποτελεί δίχως άλλο το θεμελιωτή της Αμερικανικής γεωπολιτικής όπως τη γνωρίζουμε μέχρι σήμερα. Για τον ίδιο το σημαντικότερο κομμάτι στη γεωπολιτική του θεωρία αποτελεί η έννοια Heartland στα ελληνικά η 'καρδιά της ηπείρου'. Αυτή η περιοχή ταυτίζονταν με την πρώην Σοβιετική Ένωση όταν ο ίδιος δημοσίευσε τις απόψεις του. Η αξία της, σύμφωνα με τις θέσεις του θεωρητικού σε σχέση με την έννοια της ισχύος, είναι ότι η περιοχή αποτελεί ένα φυσικό οχυρό. Θεωρείται απρόσβλητη από εξωτερικές πιέσεις λόγω τις γεωγραφίας του τόπου. Ωστόσο όπως αναφέρει, αυτό το πλεονέκτημα γίνεται ταυτόχρονα και σημαντικό μειονέκτημα καθώς, το κράτος που κατέχει την περιοχή είναι εξαιρετικά δύσκολο να βγει από τη θέση αυτή. Ως προς τη φυσική γεωγραφία το Heartland συγκεντρώνει πολύ υψηλό φυσικό πλούτο σε κοιτάσματα πετρελαίου και φυσικού αερίου, γεγονός που καθιστά την περιοχή ακόμη πιο σημαντική στο διεθνές γεωπολιτικό περιβάλλον, προσδίδοντας σίγουρα στον κάτοχο του σημαντικό πλεονέκτημα.

Η 'καρδιά της γης' περιβάλλεται από τον λεγόμενο εσωτερικό δακτύλιο το οποίο γεωγραφικά αντιστοιχεί στις μεγάλες περιφέρειες της Δυτικής Ευρώπης, της Μέσης

Ανατολής, της Νοτιοανατολικής Ασίας καθώς, και σε ένα μικρό κομμάτι του Κέρατος της Αφρικής. Ο εσωτερικός αυτός δακτύλιος περιβάλλεται και αυτός με τη σειρά του από δύο νησιωτικά υποσυστήματα, τις Βρετανικές Νήσους και την Ιαπωνία. Αυτά αποτελούν και τα άκρα του συγκεκριμένου δακτυλίου στον οποίο επίσης περιλαμβάνονται η Αμερική, η Αφρική και η Ωκεανία.

Η θέση του Mackinder είναι ότι το σημείο της Heartland ταυτίζεται με τη χερσαία ισχύ ενώ, οι εξωτερικοί δακτύλιοι με την ναυτική ισχύ και όπως χαρακτηριστικά αναφέρει, *«αυτός που ελέγχει την καρδιά ελέγχει και το παγκόσμιο νησί»*. Ο έλεγχος του παγκόσμιου νησιού σαφώς δίνει το πλεονέκτημα του ελέγχου τελικά ολόκληρου του κόσμου (βλέπε παράρτημα, χάρτης 3.).

Αυτή εν συντομία ήταν η γεωπολιτική σκοπιά του Mackinder για τον κόσμο. Ακολουθώντας τα χνάρια του προκατόχου του και πατέρα του πολιτικού ρεαλισμού ένας Αμερικανός γεωγράφος ήρθε να επαληθεύσει τινι απόψεις του, δίνοντας ωστόσο μία διαφορετική διάσταση στην έννοια των εξωτερικών δακτυλίων.

Ο Nicholas Spykman (1893-1943) προσπάθησε μαζί με άλλους επιστήμονες της εποχής να μιλήσει για τη *‘Γεωγραφία της Ειρήνης’*(1944). Οι χαρτογραφικές αναπαραστάσεις που έδωσε για τον πλανήτη δεν είχαν μεγάλες διαφορές σε σχέση με αυτές του Mackinder, ωστόσο υπήρχε μία αξιοσημείωτη διαφορά. Για τον Spykman, η πραγματική ισχύς δεν βρισκόταν ούτε στη χερσαία περιοχή αλλά ούτε στον ναυτικό κόσμο. Θεωρούσε ότι το σημείο καμπής είναι ο εσωτερικός δακτύλιος ή αλλιώς στεφάνη το οποίο και το ονοματοδότησε ως Rimland (βλέπε παράρτημα, χάρτης 4.). Το ρητό του Spykman αναφέρει: *«όποιος ελέγχει τη Rimland κυβερνά την Ευρασία και όποιος κυβερνά την Ευρασία ελέγχει τις τύχες του κόσμου»*. *«Ο Spykman υποστήριξε ότι τα περιφερειακά εδάφη και όχι η Κεντρική Γη είχαν το μεγαλύτερο δυναμικό για παγκόσμια κυριαρχία...»* (Parker G., 281, 2002).

Οι ιδέες των Spykman και Mackinder άσκησαν ιδιαίτερη επιρροή στον αμερικανικό σχεδιασμό. Αποτελούν δίχως άλλο το προπύργιο για τη σημερινή γεωπολιτική κατάσταση του πλανήτη που όπως θα φανεί στη συνέχεια έχει επηρεάσει σε μεγάλο βαθμό την περιοχή μελέτης της εργασίας. *«Κατά τη διάρκεια του ψυχρού πολέμου, η έννοια της Κεντρικής Γης ως κέντρου μιας εχθρικής δύναμης έγινε μια επιπρόσθετη υποβλητική εικόνα πέραν κείνων που ήδη υπήρχαν»* (Parker G., 246, 2002).

5.2.3. Από τη Θεωρία στην Πράξη

Είναι ευρέως αποδεκτό ότι η Αμερικανική εξωτερική πολιτική είναι βασισμένη στη θεωρία της Κεντρικής Γης. Η συγκεκριμένη ενότητα προσπαθεί να επαληθεύσει ακριβώς αυτό. Παρακάτω παρουσιάζεται πίνακας με συνοπτικό σχολιασμό, με τις στρατιωτικές και «ανθρωπιστικές» επεμβάσεις των Η.Π.Α. σε ξένα κράτη κατά τη διάρκεια του Ψυχρού πολέμου και μέχρι το έτος 2003.

Αμερικανικές Επιχειρήσεις Εδάφους	Χρονολογία	Σχόλια
Κορέα	1950-1953	Η δράση αμερικανικών μυστικών υπηρεσιών προετοιμάζει το έδαφος και προκαλεί τον πόλεμο στην

		Κορεατική Χερσόνησο, διχάζοντας νότο και βορρά. Ο πόλεμος τερματίζεται με συνθήκη ανακωχής τον Ιούλιο του '53.
Ιράν	1953	Με την επίβλεψη της CIA ²¹ εκδηλώνεται πραξικόπημα στο Ιράν. Η «ανεπιθύμητη» κυβέρνηση Μοσαντέκ ανατρέπεται.
Γουατεμάλα	1954	Στρατιωτική επέμβαση των ΗΠΑ. Η κυβέρνηση Αρμπένσα ανατρέπεται και εγκαθιδρύεται δικτατορία.
Λίβανος	1958	Αμερικανοί πεζοναύτες αποβιβάζονται στο Λίβανο. Καταλαμβάνουν τη Βηρυτό, αεροδρόμια, λιμάνια και συγκοινωνιακούς κόμβους της χώρας.
Κογκό	1960	Το Συμβούλιο Εθνικής Ασφαλείας των ΗΠΑ αποφασίζει την ανατροπή και τη δολοφονία του εθνικού ηγέτη του Κογκό Πατρίς Λουμούμπα.
Κούβα	1961	Χιλιάδες Αμερικανοί μισθοφόροι με την υποστήριξη αεροπορίας εισβάλλουν στην Κούβα.
Βιετνάμ	1964	Ο αμερικανικός σχεδιασμός εξαπολύει επίθεση στο Βιετνάμ. Έστειλαν 1.600.000 στρατιώτες. Στη διάρκεια της εννιάχρονης επέμβασης ο πόλεμος εξαπλώνεται σ' όλες τις χώρες της Ινδοκίνας.
Άγιος Δομίνικος	1965	Ο αμερικανικός στρατός καταλαμβάνει τον Άγιο Δομίνικο. Εγκαθιδρύεται δικτατορία.
Ινδονησία	1965-1970	Οι ΗΠΑ παίζουν καθοριστικότατο ρόλο στην ανατροπή του πρώτου Προέδρου της ανεξάρτητης Ινδονησίας, Σουκάρνο,

		εγκαθιδρύοντας το δικτάτορα Σουχάρτο.
Παναμάς	1966	---
Ελλάδα	1967	Αμερικανοκίνητη στρατιωτική χούντα αναλαμβάνει την εξουσία στην Ελλάδα, με τη συμβολή της CIA.
Καμπότζη	1969-1975	Αποστολή αμερικανικών στρατευμάτων και δυνάμεων του Πολεμικού Ναυτικού.
Χιλή	1973	Ο Αυγκούστο Πινοσέτ σε συνεργασία με τη CIA δολοφονεί το μαρξιστή Πρόεδρο Αλιέντε και εγκαθιδρύει αμερικανόφιλο καθεστώς.
Αίγυπτος-Συρία	1973	Οι Αμερικανοί με αερογέφυρα εφοδιάζουν τους Ισραηλινούς, που επιτίθενται ενάντια σε Αίγυπτο και Συρία.
Κύπρος	1974	Πραξικόπημα στην Κύπρο, απόπειρα δολοφονίας του Προέδρου Μακαρίου και κατοχή του 40% του νησιού απ' τα τουρκικά στρατεύματα.
Αγκόλα	1976	Η CIA βοηθά τους υποστηριζόμενους από τη Νότια Αφρική στασιαστές, χρηματοδοτεί και εξοπλίζει την ΟΥΝΙΤΑ κατά των ανταρτών του Ντος Σάντος.
Λίβανος	1978	Στρατιωτικές δυνάμεις των ΗΠΑ και χωρών του ΝΑΤΟ συμμετέχουν στην εισβολή του Ισραήλ στο Λίβανο.
Νικαράγουα	1981	---
Λιβύη	1981	Αμερικανικά αεροπλάνα βομβαρδίζουν τη Λιβύη, με στόχο τη δολοφονία του Καντάφι.
Λίβανος	1982	Νέα στρατιωτική επέμβαση των Η.Π.Α. στο Λίβανο.
Γρενάδα	1983	Οι Αμερικανοί εισβάλλουν στη Γρενάδα.

Ιράν-Ιράκ	1987	Οι Η.Π.Α. παρεμβαίνουν στον πόλεμο Ιράκ - Ιράν υπέρ της Βαγδάτης με ναυτικές δυνάμεις, χημικά βιολογικά όπλα και βομβαρδισμούς.
Παναμάς	1989	Οι Αμερικανοί επεμβαίνουν για να ανατρέψουν το καθεστώς του Παναμά, με πρόσχημα τον πόλεμο κατά των ναρκωτικών.
Ιράκ	1991	Οι Η.Π.Α. και οι ΝΑΤΟ σύμμαχοί τους εξαπολύουν στρατιωτική επίθεση κατά του Ιράκ («Καταιγίδα της Ερήμου»).
Γιουγκοσλαβία	1991	Η Ε.Ο.Κ. αποφασίζει επίσημα το διαμελισμό της Γιουγκοσλαβίας. Οι Αμερικανοί συμμετέχουν.
Σομαλία	1992-1994	Οι Η.Π.Α. και ΝΑΤΟ της σύμμαχοι επεμβαίνουν στη Σομαλία για «ανθρωπιστική» βοήθεια λόγω εμφυλίου πολέμου και λιμοκτονίας.
Βοσνία	1994	Ουάσιγκτον και Βρυξέλλες, εξαπολύουν τον βομβαρδισμό.
Αϊτή	1994-1996	Με πρόσχημα την επιβολή της τάξης στο χάος που προκάλεσε δικτατορία στηριζόμενη από τη CIA, οι ΗΠΑ προχωρούν σε ναυτικό αποκλεισμό της Αϊτής.
Κροατία	1995	ΝΑΤΟικοί βομβαρδισμοί αεροδρομίων των Σέρβων της Κράινα ²³ .
Ιράκ	1996	Αμερικανική επιχείρηση «Αλεπού της Ερήμου».
Αφγανιστάν -Σουδάν	1998	Αμερικανικές επιδρομές με πυραύλους κατά σουδανικού εργοστασίου παραγωγής φαρμάκων και επιδρομές με πυραύλους στο Αφγανιστάν, σε πρώην στρατόπεδα εκπαίδευσης της CIA.

Κόσοβο	1999	Μαζική αεροπορική επίθεση Η.Π.Α., ΝΑΤΟ και Ε.Ε. για «ανθρωπιστική βοήθεια» στους Κοσσοβάρους αυτονομιστές.
Αφγανιστάν	2001	ΗΠΑ - Βρετανία βομβαρδίζουν το Αφγανιστάν για να συντρίψουν, όπως διατείνονται, τους Ταλιμπάν και την Αλ Κάντα
Ιράκ	2003	Επέμβαση στην ευρύτερη Μέση Ανατολή.

Ο παραπάνω πίνακας παρουσιάζει τις στρατιωτικές επιχειρήσεις των Η.Π.Α. μέχρι το έτος 2003. Η συγκεκριμένη χρονολογία δεν είναι τυχαία. Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως η ήττα των Αμερικανών στο Αφγανιστάν σύμφωνα με τον Καπλάν²⁴ αφύπνισε της πολιτική ηγεσία της Αμερικής με αποτέλεσμα, τα επόμενα χρόνια να ακολουθήσει μία διαφορετικού τύπου επιρροή στις χώρες που ήθελε και θέλει να επέμβει. Το χαρακτηριστικότερο παράδειγμα τέτοιας διαφορετικού τύπου επιρροής είναι ο οικονομικός πόλεμος που επιβάλλει τα τελευταία χρόνια σε χώρες μέλη της Ε.Ε. συμπεριλαμβανομένου και τις Ελλάδας. Επειδή ωστόσο δεν είναι βασικό ζητούμενο τις εργασίας, δεν θα γίνει περαιτέρω ανάλυση επι του θέματος.

Για να μπορέσει κανείς να αντιληφθεί ακριβώς τι σημαίνουν αυτές οι επεμβάσεις, πρέπει να μελετήσει το χάρτη 10. του παραρτήματος. Με μια πρώτη ματιά φαίνεται ξεκάθαρα ότι η πλειοψηφία των Αμερικανικών επεμβάσεων λαμβάνει χώρα εντός της Rimland του Spykman. Πόσο τυχαίο μπορεί να είναι αυτό το γεγονός; Στην πραγματικότητα καθόλου. Το ζητούμενο για τις Η.Π.Α. είναι ο παγκόσμιος έλεγχος και η υπεροχή. Αν αναλογιστεί κανείς τις περιοχές που έχει βάλει στο στόχαστρο όλα τα χρόνια του πολιτικού της σχεδιασμού, αντιλαμβάνεται ότι η Θεωρία της Κεντρικής γης έχει πλήρη εφαρμογή στο πεδίο, η οποία αλλάζει μόνο όταν υπάρχει μία τεχνολογική εξέλιξη κατά την οποία καταρρίπτεται ένα μέρος της γεωγραφίας. Στην επόμενη ενότητα η εργασία ασχολείται με έναν σύγχρονο γεωπολιτικό με διαφορετικές ιδέες, οι οποίες όμως συνδέονται άρρηκτα με τη γενεσιουργό αιτία αυτή της θεωρίας της Κεντρικής Γης.

5.2.4. Η Μεγάλη Σκακιέρα

Ο Zbigniew Brzezinski (1928-2017) ήταν Αμερικανός πολιτικός επιστήμονας και Διπλωμάτης και διατέλεσε επίσης πρόεδρος του Συμβουλίου Ασφαλείας των Η.Π.Α. την περίοδο 1977-1981. Η αναφορά στο πρόσωπό του στη συγκεκριμένη εργασία δε γίνεται τυχαία. Ο ίδιος παρότι μεταγενέστερος είναι στην ουσία συνεχιστής της Αγγλοσαξονικής σχολής παρουσιάζοντας ωστόσο στο βιβλίο του «η μεγάλη σκακιέρα» κάποια συγκεκριμένα κρίσιμα ζητήματα που πρέπει να διαχειριστούν οι Η.Π.Α. για να διατηρήσουν την μελλοντική υπεροχή στο παγκόσμιο σκηνικό. Ο Brzezinski υπήρξε ένα πολύ σημαντικό πρόσωπο στην Αμερικανική πολιτική και οι θέσεις του εφαρμόστηκαν πολλές φορές στο πεδίο.

Εν συντομία, υποστήριζε πως οι Η.Π.Α. πρέπει να ασκήσουν πολιτική ισχύος στα ευρασιατικά εδάφη αφού όπως λέει, αποτελεί την πατρίδα του μεγαλύτερου τμήματος του παγκοσμίου πληθυσμού και το χώρο στον οποίο βρίσκονται οι περισσότεροι φυσικοί πόροι. Αυτή η περιοχή αποτελεί κατά τον ίδιο τη Μεγάλη Σκακιέρα. Τα κρίσιμα σημεία στα οποία πρέπει να εστιάσουν οι Η.Π.Α. είναι: 1) η προσπάθεια διεύρυνσης του NATO για να περιορισθεί ακόμη περισσότερο η Ρωσική επιρροή (Συμβαίνει τώρα με την προσπάθεια ένταξης της Βόρειας Μακεδονίας στο NATO), 2) ο έλεγχος της Ουκρανίας και του Αζερμπαϊτζάν καθώς αποτελούν σημαντικά εδάφη για την απόκτηση ισχύος (Μιλάει για την Ουκρανία γράφοντας το 1993. Το 2015 είχαμε τον Ουκρανικό πόλεμο. Τυχαίο γεγονός ή πλανητικός σχεδιασμός;) και τέλος 3) θεωρεί την Κίνα ως την μεγαλύτερη απειλή στον παγκόσμιο χάρτη.

Η εργασία φανερώνει επίσης μία άλλη πτυχή του έργου του. Όπως πιο αναλυτικά περιγράφεται παρακάτω, ένα από τα βασικά εργαλεία γεωπολιτικής είναι οι τρομοκρατικές οργανώσεις που λαμβάνουν χώρα σε τρίτα κράτη προς όφελος των μεγάλων δυνάμεων. Ο Brzezinski είναι ο οραματιστής και ο δημιουργός των συγκεκριμένων παρακρατικών οργανώσεων που δρουν ακόμη μέχρι και σήμερα κυρίως στα κράτη της Μέσης Ανατολής. Το σπουδαιότερο δημιούργημά του είναι η τρομοκρατική οργάνωση Αλ Κάιντα²⁵. Όπως, παρουσιάζεται στη συνέχεια, η συγκεκριμένη τρομοκρατική οργάνωση είναι κυρίαρχα υπεύθυνη για τη γεωπολιτική κατάσταση στο Κέρασ της Αφρικής σήμερα και ιδιαιτέρως στη Σομαλία.

5.2.5. Συμπερασματικά

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, της Αμερικανικής πολιτικής, ο ρόλος του Κέρατος της Αφρικής στο παγκόσμιο σκηνικό διαχρονικά έγινε πολύ σημαντικός. Η «ατυχία» του να βρίσκεται στο συγκεκριμένο σημείο, έχει καταστήσει τις χώρες που το απαρτίζουν πολύ ασταθείς γεωπολιτικά. Πριν ωστόσο η εργασία παρουσιάσει με χρονολογική σειρά τα δρώμενα στο Κέρασ της Αφρικής, κρίνεται αναγκαίο να μελετηθούν οι άλλες δύο εξωτερικές πολιτικές χωρών που διαμόρφωσαν και συνεχίζουν να διαμορφώνουν τη σημερινή κατάσταση στην Ανατολική Αφρική.

5.3. Η Σοβιετική Ένωση κατά των Ψυχρό πόλεμο

5.3.1. Εισαγωγή

Η ενότητα αναφέρεται στην Σοβιετική Ένωση και στις πολιτικές της κατά τη Διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου. Αυτό διότι μετά την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης, η Ρωσία φαίνεται να εγκατέλειψε τις προσπάθειες για έλεγχο στην περιοχή του Κέρατος της Αφρικής. Διάδοχός της σε αυτή την γεωπολιτική αντιπαλότητα φαίνεται να είναι η Κίνα με την οποία η εργασία ασχολείται στην επόμενη ενότητα. «*Η Κίνα αναπτύσσεται τόσο οικονομικά όσο και στρατιωτικά ως μεγάλη δύναμη, καταλαμβάνοντας ολοένα μεγαλύτερο μερίδιο στην ευρασιατική σκακιέρα*» (Καπλάν Ρ., 125, 2017). Θα πρέπει επίσης να τονισθεί ότι η Σοβιετική Ένωση βρίσκεται στο πιο προνομιακό γεωγραφικό σημείο με βάση πάντα την Αγγλοσαξονική σχολή σκέψης. «*Η Ρωσία είναι η δεσπόζουσα χερσαία δύναμη στον κόσμο, καταλαμβάνοντας 170 μίρες γεωγραφικού πλάτους, σχεδόν τη μισή περίμετρο της υδρογείου*» (Καπλάν Ρ., 288, 2017). Αυτό το στοιχείο έδινε, και συνεχίζει να δίνει, στη Ρωσία ένα συγκριτικό πλεονέκτημα στο γεωγραφικό χώρο το οποίο ωστόσο, μπορεί εύκολα να μετατραπεί σε ένα καταδικαστικό μειονέκτημα.

5.3.2. Μαρξισμός από τη θεωρία στην πράξη

Ο Μαρξισμός αποτελεί ιδεολογικό ρεύμα που ασπάστηκε η Σοβιετική ένωση από τη δημιουργία της μέχρι και την πτώση της το 1991. Οι βασικές αρχές του αποσκοπούν στη δημιουργία μιας κοινωνίας ισότιμης. Σύμφωνα με τις βασικές θέσεις του, ο μαρξισμός τελείται σωστά όταν καταρρίπτεται η έννοια της εκμετάλλευσης του ανθρώπου, από έναν άλλον άνθρωπο. Σε αυτό στο στάδιο ο άνθρωπος ζει και εργάζεται μόνο για τους βιοποριστικούς του σκοπούς, χωρίς να προσδοκεί κέρδος και προσωπική ανέλιξη στην κοινωνία. Η οικονομική παραγωγή «περιορίζεται» στις ανθρώπινες ανάγκες και ο άνθρωπος μαθαίνει να ζει αρμονικά στη φύση και όχι ως «κατακτητής» όπως συμβαίνει σήμερα στα πλαίσια της ελεύθερης αγοράς. Θεμελιωτές της συγκεκριμένης θεωρίας ήταν ο Καρλ Μαρξ και ο Φρίντριχ Ένγκελς.

Σε ότι αφορά την εξωτερική, πολιτική το σοσιαλιστικό μοντέλο κοινωνίας που πρότεινε ο Μαρξ, και ασπάστηκε κατά προσέγγιση η Σοβιετική Ρωσία, είχε μια περισσότερο εσωστρεφείς αντίληψη για τον κόσμο. Ήταν διαδεδομένο ότι με την εξέλιξη και την σωστή άσκηση του σοσιαλιστικού μοντέλου εντός της ίδιας της χώρας αυτό θα σήμαινε ακολούθως και την εκροή της σοσιαλιστικής ιδέας σε άλλα κράτη με τη μη εφαρμογή πράξεων πολέμου και γενικά αθέμητων μέσων.

Κρίνοντας εκ του αποτελέσματος ωστόσο, μπορεί στο εσωτερικό της η χώρα να θεωρούνταν σοσιαλιστική, σε καμία περίπτωση όμως η εξωτερική της πολιτική δε βασιζόταν στις αρχικές της θέσεις περί μαρξιστικής ειρηνικής κοινωνίας. Η πολιτική ηγεσία της χώρας είχε καταλάβει πολύ καλά ότι βρίσκονταν σε ένα σημείο καμψής που όπως προαναφέρθηκε για το αντίπαλο δέος εκείνης της εποχής το σημείο αυτό αποτελούσε σημείο υψίστης σημασίας (Heartland). Κάνοντας ανάγνωση της γεωγραφίας στα πλαίσια που αυτό αποζητά ο πολιτικός ρεαλισμός, η Σοβιετική Ένωση ακολούθησε τελικά εξωστρεφή εξωτερική πολιτική με όπλα και εργαλεία παρόμοια με αυτά των αντιπάλων της του Δυτικού κόσμου. Το κομβικό σημείο της χερσαίας δύναμης κατά τον Mackinder στοίχειωσε και συνεχίζει να στοιχειώνει τον Ρωσικό πλανητικό σχεδιασμό. Πρακτικά λοιπόν το πλεονέκτημα της ισχύος που προκύπτει από τη διαχείριση των φυσικών πόρων της Heartland γίνεται μειονέκτημα όταν ο αντίπαλος σφίγγει τον κλοιό και πόσο μάλλον όταν ακολουθείται αμυντική τακτική. *«Η Ρωσία μπορεί να περηφανεύεται ότι διαθέτει τα μεγαλύτερα αποθέματα φυσικού αερίου του κόσμου, τα δεύτερα μεγαλύτερα αποθέματα άνθρακα και τα όγδοα μεγαλύτερα αποθέματα πετρελαίου, πολλά εκ των οποίων βρίσκονται στη Δυτική Σιβηρία»* (Καπλάν Ρ., 325, 1995).

Η Σοβιετική Ένωση κάθε άλλο παρά αμυντική στάση κράτησε κατά την περίοδο του Ψυχρού Πολέμου. Ο λόγος; Η σωστή ανάγνωση της Γεωγραφίας και ο φόβος της αποκοπής της ρωσικής επικράτειας από τη θάλασσα. *«...η ουσία της επέκτασης της Ρωσίας έξω από την περιοχή-πυρήνα της ευρύτερης Μόσχας, έτσι ώστε να περιλάβει ολόκληρη την Ευρώπη μεταξύ των Ουραλίων και του ισθμού της Βαλτικής-Μαύρης θάλασσας, ήταν μια μακροχρόνια πάλη από ένα απόμερο, ηπειρωτικό κράτος να εξασφαλίσει πρόσβαση στη θάλασσα»* (Parker G., 258, 2002). Παρότι λοιπόν το ιδεολογικό προφίλ της τότε Ρωσίας δεν αποσκοπούσε σε ενέργειες επεκτατισμού, η ίδια η Γεωγραφία και η αντικειμενικότητα του χώρου ανάγκασαν τη Σοβιετική ένωση να εμπλακεί ουκ ολίγες φορές σε επεισόδια αντίστοιχα με εκείνα που αναφέρθηκαν στην προηγούμενη ενότητα για τις Η.Π.Α. διαχρονικά. *«Η Μόσχα πίεσε για να υπάρξουν διευθυνόμενα κεντρικά συστήματα ελέγχου των εξωτερικών συνόρων της Κοινοπολιτείας Ανεξάρτητων Κρατών, στενότερη στρατιωτική ενσωμάτωση στο πλαίσιο μιας κοινής εξωτερικής πολιτικής και περαιτέρω επέκταση του υπάρχοντος δικτύου*

αγωγών...Η επιμονή με την οποία το Κρεμλίνο επιδίωξε να διατηρήσει τη ρωσική στρατιωτική παρουσία στα εδάφη των νέων κρατών αποτελεί ένδειξη των ρωσικών γεωπολιτικών προθέσεων» (Brzezinski, 245, 1993).

Μία από τις σημαντικότερες εμπλοκές της κατά τον Ψυχρό Πόλεμο ήταν η υποστήριξη και η εξόπλιση του ολοκληρωτικού κομμουνιστικού καθεστώτος στην Αιθιοπία το 1976 μέχρι και το 1991 όταν και απήλθε από την εξουσία ο επι χρόνια αυτοκράτορας και απόγονος της Σολομωνικής οικογένειας Ρας Ταφαρί Μακόνεν ή αλλιώς Χαϊλέ Σιλασιέ. Παρακάτω παρουσιάζεται πίνακας με τις επεμβάσεις – επιχειρήσεις της Σοβιετικής ένωσης διαχρονικά με έναρξη το έτος 1939.

Χώρες	Χρονολογία	Σχόλια
Φινλανδία	1939	Η Σοβιετική Ένωση απορρίπτεται επίσημα από την κοινωνία των εθνών.
Ναζιστική Γερμανία	1941-1945	Εμπλοκή στον ΄Β Παγκόσμιο πόλεμο. Ο κόκκινος στρατός στην ουσία αποτελείωσε τη Γερμανία
Χώρες Βαλτικής ²⁶	1944	Κατάπιξη εθνικών εξεγέρσεων.
Μαντζουρία ²⁷	1945	Ο Κόκκινος Στρατός ξεκίνησε μια σύντομη και επιτυχημένη εκστρατεία για να εκδιώξει τους Ιάπωνες από την ηπειρωτική Ασία. Οι Σοβιετικοί κατέλαβαν τη Μαντζουρία, τη Βόρεια Κορέα και τα νησιά Kuril.
Ουγγαρία - Πολωνία	1956	Στρατιωτική δύναμη χρησιμοποιήθηκε για να καταστείλει τις εθνικιστικές εξεγέρσεις.
Βιετνάμ (πόλεμος Ινδοκίνας)	1961	Απόσυρση Αμερικανικών Δυνάμεων από την Ινδοκίνα. Κομμουνιστικές κυβερνήσεις τοποθετούνται στο Βιετνάμ το Λάος και την Καμπότζη.
Κούβα	1962	Σοβιετική ανάπτυξη πυρηνικών πυραύλων στην Κούβα. Οι Σοβιετικοί συμφώνησαν να αποσύρουν τους πυραύλους μετά από εγγύηση των ΗΠΑ να μην εισβάλουν στην Κούβα

		και να αποσύρουν πυρηνικούς πυραύλους από την Τουρκία.
Αλγερία	1962	---
Αίγυπτος	1962/1967	Στρατιωτική βοήθεια στη Αίγυπτο στον πόλεμο ενάντια στο Ισραήλ.
Υεμένη	1963	---
Συρία	1967	---
Τσεχοσλοβακία	1968	Μπλόκο της Σοβιετικής Ένωση στην προσπάθειες εκλογής φιλελεύθερης κυβέρνησης στη χώρα.
Κίνα	1969	Μια μακροχρόνια ιδεολογική διαμάχη μεταξύ της Σοβιετικής Ένωσης και της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας προώθησε πολλές φορές ένοπλες συγκρούσεις. Οι Σοβιετικοί απωθούν την κινεζική εισβολή στο νησί Zhenbao / Damansky ²⁸ .
Αγκόλα	1975	Περιορισμένη ανάμειξη σε έναν panaφρικανικό πόλεμο.
Μοζαμβίκη	1975	---
Αιθιοπία	1977	Χρηματοδότηση και εξόπλιση παρακρατικής οργάνωσης που ανέλαβε την εξουσία το 1977. Μετατροπή της χώρας σε σοσιαλιστικό σύμμαχο.
Σομαλία	1977	Πόλεμος εναντίον της Σομαλίας. Η Σομαλία έσπασε όλους τους δεσμούς με τον Δεύτερο Κόσμο εκτός από την Κίνα και τη Ρουμανία
Αφγανιστάν	1979	Σοβιετική στρατιωτική επέμβαση στο Αφγανιστάν. Τα στρατεύματα αποσύρθηκαν μετά από δέκα χρόνια. Η.Π.Α., Κίνα, Πακιστάν και Σαουδική Αραβία χρηματοδότησαν και εξόπλισαν τους Αφγανούς Μουτζαχεντίν

Ιράκ	1980	--
Λίβανος	1982	--

Τοποθετώντας τις παραπάνω πληροφορίες στον παγκόσμιο χάρτη διαφαίνονται δύο συμπεράσματα (βλέπε παράρτημα, χάρτης 11.). Σε πρώτη φάση επαληθεύεται και σε αυτή την περίπτωση η θεωρία της Rimland, αφού οι περισσότερες επιχειρήσεις της εξωτερικής πολιτικής της Σοβιετικής Ένωσης τοποθετούνται σε συγκεκριμένα σημεία του χάρτη εντός του δακτυλίου. Δεύτερον, η εμμονή της Ένωσης να αποκτήσει έλεγχο σε σημεία που βρίσκονται συνοριακά και ταυτοχρόνως γειτνιάζουν με τους ωκεανούς ακριβώς για να μην χάσουν την έξοδο προς τις θάλασσες που αποτελεί το βασικό τους γεωπολιτικό φόβο.

5.3.3. Συμπερασματικά

Οι ιδεολογικές καταβολές της Σοβιετικής ένωσης δεν κατέρριψαν τον ρεαλιστικό τρόπο ανάγνωσης της γεωγραφίας. Οι δεκάδες στρατιωτικές επιχειρήσεις αποσκοπούν σε συγκεκριμένα ζητήματα που προκύπτουν από την ίδια τη γεωγραφία του χώρου. Η πίεση των Η.Π.Α. δεν άφηνε άλλα περιθώρια στους Σοβιετικούς. Ο έλεγχος στο Κέρασ της Αφρικής το 1976 δεν είναι αποτέλεσμα τυχαιότητας. Η γεωγραφία η ίδια αναγκάζει τις μεγάλες δυνάμεις να δρουν σε τρίτα κράτη που αποτελούν σημεία καμπής για την ευρύτερη πολιτική τους. *«Ιστορικός στόχος τόσο των ναυτικών δυνάμεων όσο και των χερσαίων ήταν η διασφάλιση του ελέγχου περιφερειακών εδαφών και η παγίωση της ισχύος τους στο εσωτερικό τους»* (Parker G., 279, 2002).

5.4. ‘Ο Νέος Δρόμος του Μεταξιού’, η Γεωπολιτική της Κίνας

Η Κίνα αποτελούσε σχεδόν σε όλες τις ιστορικές περιόδους κράτος ισχυρό-σταθεροποιητής στην περιοχή της Ασίας. Την τελευταία δεκαεπταετία ωστόσο, αποτελεί τον ισχυρότερο αντίπαλο των Η.Π.Α. σε γεωπολιτικό επίπεδο. *«Η Κίνα βρίσκεται στο ζενίθ της ηπειρωτικής της ισχύος»*. (Καπλάν Ρ., 347, 2017). *Ο Μπαράκ Ομπάμα κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η άνοδος της Κίνας αποτελούσε σοβαρή απειλή και έτσι ανέπτυξε μια γεωπολιτική στρατηγική για την αντιμετώπισή της.»* Η τρομακτικά αναπτυσσόμενη οικονομία της, σε συνδυασμό με την δυναμική του πληθυσμού της, την καθιστούν ως τη μελλοντική πλανητική δύναμη. Η εξωτερική της πολιτική βασίζεται κυρίως στις επενδύσεις και στο εμπόριο. Οι χάρτες 5. και 6. του παραρτήματος απεικονίζουν την πολιτική εμπορίου και τις προοπτικές τις σε παγκόσμιο επίπεδο. *«...ο Ινδικός ωκεανός αποτελεί την κεντρική αρτηρία της παγκόσμιας οικονομίας με τα δεξαμενόπλοια στο μέλλον να παραλαμβάνουν πετρέλαιο και φυσικό αέριο από τη Σομαλία και να το μεταφέρουν στην Κίνα...»* (Καπλάν Ρ., 167, 2017).

Η πρώτη εμπλοκή της Κίνας στο Κέρασ της Αφρικής συμβαίνει τη δεκαετία του 1970. Από τότε έχουν επενδυθεί μεγάλα ποσά για επενδύσεις στην Ανατολική Αφρική. Οι επενδύσεις αυτές αφορούν κυρίως άξονες δικτύου, είτε οδικούς είτε σιδηροδρομικούς, που εντάσσονται στο ευρύτερο πλαίσιο της Κινεζικής γεωπολιτικής εμπορίου που ακολουθεί η χώρα.

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο εντάσσεται και η Αθήνα, όπου έχει μετατραπεί σε έναν βασικό εμπορικό κόμβο Κινεζικών συμφερόντων στη Μεσόγειο μαζί με τη Βενετία. Η Κινεζική εταιρεία μεταφοράς εμπορευματοκιβωτίων COSCO έχει αναλάβει τις επενδύσεις σε παγκόσμιο επίπεδο. Το λιμάνι του Τζιμπουτί αποτελεί έναν από τους βασικότερους κόμβους του δικτύου. *«Η Κίνα χρηματοδότησε τη σιδηροδρομική*

σύνδεση του Τζιμποντί με την πρωτεύουσα της Αιθιοπίας, αλλά και αντίστοιχα έργα στην Αγκόλα, τη Νιγηρία, την Τανζανία και τη Ζάμπια» (Κ. Κωτάντζης, 2018)

Αυτή η εξωστρεφής πολιτική των Κινέζων έχει «ενοχλήσει» τις Η.Π.Α. Τα διευθετημένα ζητήματα στην Ευρώπη και στη Μέση Ανατολή (Σκόπια, Συρία) έχουν αναγκάσει την αμερικανική πολιτική να στρέψει τις πιέσεις τις πλέον προς την Κίνα. Ο χάρτης 7. του παραρτήματος αποδεικνύει την παραπάνω θέση. *«Η θέση της Κίνας στον χάρτη της κεντρικής ανατολικής Ασίας είναι πλεονεκτική»* (Καπλάν Ρ., 353, 2017). Η πολιτική κρίση που βιώνει αυτή την περίοδο η Μυανμάρ δεν είναι τίποτα περισσότερο ή λιγότερο από ένα γεωπολιτικό παιχνίδι των Η.Π.Α. Με βάση τα στοιχεία του χάρτη, η Μυανμάρ αποτελεί για την Κίνα έναν από τους βασικότερους συμμάχους της. Οι βλέψεις της Κίνας ωστόσο για δημιουργία αγωγού φυσικού αερίου στη χώρα (έξοδος στη θάλασσα) έχει γεννήσει τη μεταναστευτική «κρίση» των Ροκχίγκα²⁹. *«Το ενδεχόμενο ενός πολέμου μεταξύ Η.Π.Α. και Κίνας είναι εξαιρετικά μακρινό. Υφίσταται πάντως μια στρατιωτική απειλή από την Κίνα η οποία χαρακτηρίζεται ως έμμεση»* (Καπλάν Ρ., 352, 2017).

Η γεωπολιτική της Κίνας και η απάντηση των Η.Π.Α. σε αυτή, αποδεικνύεται στη συνέχεια της εργασίας ότι είναι το βασικότερο αίτιο των κρίσεων που βιώνει αυτή την περίοδο το Κέρας της Αφρικής σε όλα τα επίπεδα.

5.5. Συμπερασματικά

Η.Π.Α., Ρωσία και Κίνα συνθέτουν το γεωπολιτικό σκηνικό στο οποίο εντάσσεται η εργασία. Η γεωπολιτική είναι προνόμιο των ισχυρών. Θα ήταν αφέλεια να περιγραφούν μόνο οι τοπικές συγκρούσεις στο Κέρας της Αφρικής, πριν εξηγηθεί αρχικά το συνολικό πλαίσιο. Οι τρεις αυτές υπερδυνάμεις μαζί με τη Βρετανία, την Ιταλία και τη Γαλλία συνέθεσαν και συνθέτουν, από την αποικιοκρατία μέχρι και σήμερα, τα γεωπολιτικά δρώμενα στην Ανατολική Αφρική.

Η γεωγραφία από την άλλη είναι το βασικό εργαλείο χάραξης της πολιτικής. Η σωστή ανάγνωση της Γεωγραφίας είναι το βασικό ζητούμενο για τη χάραξη γεωπολιτικής από τις μεγάλες δυνάμεις. *«Η γεωγραφία αποτελεί τη σκηνή επί της οποίας διαδραματίζονται η ίδια η ανθρώπινη ιστορία. Παρά τις διαστρεβλώσεις της χαρτογραφίας, μπορεί να είναι τόσο αποκαλυπτική περί των μακροπρόθεσμων προθέσεων μιας κυβέρνησης όσο είναι και τα μυστικά της συμβούλια»* (Καπλάν Ρ., 91, 2017). Οι χάρτες που παρουσιάστηκαν σε αυτό το κεφάλαιο αποτελούν τη βασικότερη απόδειξη. Το επόμενο κεφάλαιο της εργασίας αποτελεί το βασικό πυρήνα της, στο οποίο περιγράφονται διαχρονικά τα σημαντικότερα γεωπολιτικά γεγονότα στις χώρες του Κέρατος της Αφρικής.

6. Το Κέρας της Αφρικής διαχρονικά

6.1. Αποικιοκρατία³⁰ 1884 – 1938

6.1.1. Εισαγωγή

Το 1884 στη Συν-διάσκεψη του Βερολίνου, επισήμως η Αφρική χωρίζεται σε σφαίρες επιρροής από τους Ευρωπαίους αποικιοκράτες. Η διαδικασία ελέγχου της Αφρικής από ξένες δυνάμεις είχε αρχίσει νωρίτερα ωστόσο, η επισημοποίηση προέκυψε εκείνη τη χρονιά. Βρετανοί, Γάλλοι, Πορτογάλοι, Βέλγοι, Γερμανοί και Ιταλοί δηλαδή οι πλανητικές δυνάμεις της περιόδου εκείνης δημιούργησαν στην Αφρική αποικίες με στόχο την πλήρη εκμετάλλευσή τους. Στις επόμενες δύο δεκαετίες που ακολούθησαν από το 1884, σχεδόν το σύνολο της Αφρικής είχε τεθεί υπό ευρωπαϊκό έλεγχο. Οι μοναδικές χώρες που παρέμειναν ανεξάρτητες καθ' όλη τη διάρκεια της ιστορίας τους από την ίδρυσή τους και μετά ήταν η Αιθιοπία και η Λιβερία. Η Αιθιοπία η οποία περιλαμβάνεται στις χώρες του Κέρατος της Αφρικής, κατάφερε να αντισταθεί στις Ιταλικές βλέψεις και φιλοδοξίες για δημιουργία αποικίας στη χώρα. *«Το 1896 στη μάχη της Adowa Οι Αιθίοπες νίκησαν τους Ιταλούς»*(Χουλιάρας, 102, 2005).

Τα κίνητρα της αποικιοκρατίας ήταν δύο. Η απόκτηση και ο έλεγχος πρώτων υλών που ήταν σημαντικές και την ευρωπαϊκή βιομηχανία, καθώς και η αύξηση των εδαφών με στόχο τη μεγιστοποίηση της ισχύος στην Ευρώπη από μία συγκεκριμένη δύναμη. *«Οι ανταγωνισμοί μεταξύ των ευρωπαϊκών δυνάμεων και η αναζήτηση του εθνικού μεγαλείου ήταν μεταξύ των σημαντικότερων αιτιών»* (Χουλιάρας, 104, 2005).

Γεωγραφικά, η Γαλλία κυριάρχησε στη βορειοδυτική και βόρεια Αφρική, η Βρετανία στην ανατολική και στη νότια και το Βέλγιο στην κεντρική. Λιγότερα αλλά εξίσου σημαντικά εδάφη σε διάφορες περιοχές της ηπείρου απέκτησαν οι Ιταλία, οι Πορτογάλοι και οι Γερμανοί. Ο χάρτης 16. Το παραρτήματος αποτυπώνει τις ευρωπαϊκές αποικίες στην Αφρική το έτος 1914.

6.1.2. Αιθιοπία

Την περίοδο της αποικιοκρατίας τα σύνορα στην Αφρική ήταν αυθαίρετες χαράξεις γραμμών στο χάρτη χωρίς συγκεκριμένα ένα χαρακτηριστικό ή αίτιο (γλώσσα θρησκεία κλπ.) που να παραπέμπει σε σύνορα έθνους κράτους που γνωρίζουμε σήμερα. *«Οι ευρωπαίοι αποικιοκράτες επέβαλλαν γεωγραφικά όρια τα οποία αντανάκλουν συχνά περισσότερο την ισορροπία δυνάμεων μεταξύ τους, παρά τις πολιτικές, κοινωνικές και οικονομικές πραγματικότητες της ηπείρου. Ορισμένες φορές μάλιστα αγνοούσαν και την ύπαρξη των ανθρώπων.»* (Χουλιάρας, 111, 2005). Η περίπτωση της Αιθιοπίας ωστόσο αποτελεί ένα άλλο κεφάλαιο στην Αφρικανική ιστορία.

Τα σύνορα της Αιθιοπίας είναι αποτέλεσμα ιστορικής συνέχειας της χώρας, που έχει της καταβολές της στο βασίλειο του Αξούμ που ξεκινάει περίπου το 300 μ.Χ. Συνεπώς τα σύνορά της έχουν ιστορική βάση και δεν προέκυψαν αυθαίρετα. Αυτό το σημείο είναι ιδιαίτερος σημαντικό, διότι δικαιολογεί σε μεγάλο βαθμό τις όποιες διεκδικήσεις μπορεί να αποζητά η χώρα σήμερα για την περιοχή της Ερυθραίας. Παρότι η Αιθιοπία έμεινε ανεξάρτητη ιστορικά, υπήρξαν δύο απόπειρες για την αποίκισή της από διαφορετικές ευρωπαϊκές δυνάμεις. Η πρώτη απόπειρα συνέβη το 1855 από τους Βρετανούς. Οι Βρετανοί θέλοντας να αποκτήσουν παγκοσμίως περισσότερα εδάφη στράφηκαν στην Αιθιοπία. Τότε αυτοκράτορας της χώρας ήταν ο

Θεόδωρος ο ΄Β. Οι στρατιωτικές δυνάμεις τις χώρες αποδεκατίστηκαν από το βρετανικό στρατό, ενώ ο αυτοκράτορας αυτοκτόνησε, ωστόσο και παρά τη νίκη, η αποικιοποίηση δεν ολοκληρώθηκε ποτέ. Οι δύο χώρες προέβησαν σε συνθήκη συνεργασίας, η οποία και έμεινε ακλόνητη μέχρι και το 1976. Οι Βρετανοί χρησιμοποίησαν την Αιθιοπία ως σταθεροποιητή στην περιοχή της Ανατολικής Αφρικής (Χουλιάρης, 2005).

Στην πραγματικότητα η εισβολή των Βρετανών στη χώρα δεν είχε τα χαρακτηριστικά επιβολής της επιρροής μιας μεγάλης δύναμης σε ξένο έδαφος, που εμφανίζεται σε άλλα κράτη του λεγόμενου Τρίτου Κόσμου. Ο λόγος για αυτή τη διαφοροποίηση ήταν το ισχυρό αιθιοπικό κράτος που είχε δημιουργηθεί μετά από χρόνια εξέλιξης και πορείας απομονωτισμού από άλλες δυνάμεις επιρροής. Επιπλέον, η ήδη ισχυρή κρατική δομή ήταν προτιμότερο να χρησιμοποιηθεί με τη μορφή συνεργασίας παρά με τη μορφή επιβολής και υπόταξης στη συγκεκριμένη χώρα. Σύμφωνα με τις πηγές οι Βρετανοί ήθελαν να ασκήσουν ήπιας μορφής επιρροή στη χώρα χωρίς τη χρήση του κλασικού αποικιακού μοντέλου. Από το 1855 και μετά μπορεί οι αυτοκράτορες να ήταν φιλικά προσκείμενοι στις δυτικές δυνάμεις γενικότερα, σε καμία περίπτωση ωστόσο αυτό το γεγονός δεν εμπόδισε την Αιθιοπία να ακολουθήσει μία ανεξάρτητη ιστορική πορεία. Σημαντικός παράγοντας σε αυτή την στάση των ευρωπαϊκών δυνάμεων απέναντι στη χώρα ήταν διαχρονικές επαφές της χώρας με το μεσογειακό κόσμο από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα. Η χριστιανική θρησκεία η οποία διαδόθηκε στην Αιθιοπία μέσω του μοναχισμού που προεκτάθηκε από το Βυζάντιο μέχρι τις όχθες του Νείλου και νοτιότερα, ήταν ένα στοιχείο πολιτισμού το οποίο δεν μπορούσε να παραβλεφθεί.

Η δεύτερη απόπειρα αποίκησης της χώρας έγινε από τους Ιταλούς το 1895. Οι Ιταλοί θέλοντας νέα εδάφη στα πλαίσια τα οποία είχαν συζητηθεί στη συν-διάσκεψη του Βερολίνου, εισέβαλαν στη χώρα με στόχο να δημιουργήσουν νέα αποικία. Η απόπειρά τους απέτυχε και το 1896 οι Ιταλικές δυνάμεις γνώρισαν σφοδρή στρατιωτική ήττα στην περίφημη μάχη της Αντοβα. Εκείνη τη στιγμή η Αιθιοπία έγινε η πρώτη χώρα η παγκοσμίως η οποία αντιστάθηκε στην έξαρση της αποικιοκρατίας το 19^ο αι. «*Πρόκειται για τη μεγαλύτερη αφρικανική νίκη εις βάρος ευρωπαϊκής δύναμης από την εποχή του Αννίβα*» (Χουλιάρης 21, 1992). Το γεγονός αυτό αποδεικνύει τη δύναμη του συγκεκριμένου κράτους, για το οποίο η δυτική βιβλιογραφία ουκ ολίγες φορές έχει ασχοληθεί με το αξιοσημείωτο της περίπτωσης του.

Συνοπτικά μπορεί να ειπωθεί ότι η χώρα κατά την περίοδο της αποικιοκρατίας παρέμεινε ανεξάρτητη από εξωτερικές πιέσεις. Η επιρροή της Βρετανίας πάνω σε αυτή ήταν εμφανής, ωστόσο δεν αποτελούσε εμπόδιο στην αναπτυξιακή της πορεία. Στα επόμενα χρόνια οι πλανητικές δυνάμεις θα αντιληφθούν πολύ περισσότερο τη γεωπολιτική σημασία της Αιθιοπίας αλλά και των υπολοίπων χωρών. Από τις αρχές του ΄Β Παγκοσμίου πολέμου και μέχρι σήμερα ξεκινάει μία μεγάλη περίοδος αστάθειας για τη χώρα σε όλα τα επίπεδα.

6.1.3. Σομαλία

Η Σομαλία είναι η δεύτερη μεγαλύτερη χώρα στο Κέρασ της Αφρικής και ταυτοχρόνως η πιο ασταθής πολιτικά και κοινωνικά. Τη περίοδο της αποικιοκρατίας η χώρα μοιράσθηκε στα δύο. Τον βασικό πυρήνα της χώρας που βρίσκεται ανατολικά και βρέχεται από τον Ινδικό ωκεανό πέρασε στη σφαίρα επιρροής των Ιταλών, ενώ το βόρειο τμήμα αποτελούσε πλέον τμήμα ελεγχόμενο από τις Βρετανικές δυνάμεις. Οι

δύο αυτές περιοχές ονομάζονταν Ιταλική και Βρετανική Σομαλιλάνδη. Το σημερινό όνομα της χώρα προέκυψε από την ένωση των δύο αυτών περιοχών αργότερα το 1960.

Η αποίκηση της χώρας συνέβη ακριβώς την ίδια χρονιά της συν-διάσκεψης του Βερολίνου. Ταυτοχρόνως με αυτή την περίοδο ξεκινά στη Βρετανική Σομαλιλάνδη μία από τις μεγαλύτερες αντιστασιακές επιχειρήσεις κατά των αποικιοκρατικών δυνάμεων. Ο Mohammed Abdullah Hassan αρχηγός του συγκεκριμένου κινήματος προσπαθεί να ξεσηκώσει τους Σομαλούς κατοίκους ενάντια στις Βρετανικές επιχειρήσεις. Ο ίδιος θεωρεί τους Βρετανούς τους μεγαλύτερους εχθρούς για τη χώρα, καθώς όπως υποστήριζε θα ήταν υπεύθυνοι για την καταστροφή της θρησκείας τους. Στην ουσία υπερασπίζονταν τη χώρα του ενάντια στους Χριστιανούς αποικιοκράτες. Προβάλλοντας αυτά τα επιχειρήματα κατάφερε να δημιουργήσει το μεγαλύτερο αφρικανικό κίνημα ενάντια στις εξωτερικές δυνάμεις. Η χρησιμοποίηση της θρησκείας ήταν ένα σημαντικό και συνάμα έξυπνο όπλο. Η Σομαλία είναι η μοναδική χώρα από τις 50 της υποσαχάριας Αφρικής που είναι εθνικά ομοιογενείς. Επίσης, η επιρροή που είχε ασκήσει η οθωμανική αυτοκρατορία στη χώρα όταν υπήρξε κάποτε επαρχία της, δημιούργησε έναν ομοιογενή ισλαμικό πληθυσμό. *«Οι Σομαλοί μοιράζονται μία γλώσσα, μία θρησκεία, είναι σε ποσοστό 99% μουσουλμάνοι και σε μεγάλο βαθμό κοινά ήθη και έθιμα»* (Χουλιάρας, 77, 1992).

Οι προσπάθειες του κινήματος επηρέασαν τις γύρω μουσουλμανικές χώρες οι οποίες και έστειλαν στρατιωτική βοήθεια στη χώρα με στόχο την απώθηση των Βρετανικών δυνάμεων. Σουδάν, Οθωμανική αυτοκρατορία και οι Αραβικές χώρες του Κόλπου έστειλαν υψηλόβαθμο στρατιωτικό προσωπικό ως βοήθεια και συνάμα εξόπλισαν με όπλα νεότερης τεχνολογίας το κίνημα. Το αντιστασιακό κίνημα κατάφερε σε τέσσερις περιπτώσεις να απωθήσει τα βρετανικά στρατεύματα. Ο αντιστασιακός αγώνας είχε πάρει διαστάσεις πολέμου ο οποίος έμεινε γνωστός ως ο Άγγλο-Σομαλικός πόλεμος ή ο πόλεμος Dervish. Τελικά μετά από 30 περίπου χρόνια αντίστασης το κίνημα του Hassan κατέρρευσε. Οι βρετανοί χρησιμοποιώντας εναέριους βομβαρδισμούς το 1920 κατάπνιξαν την αντίσταση, η οποία εδώ είχε λάβει πρωτύτερα και τη στήριξη των δυνάμεων του άξονα κατά τον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο.

Στην Ιταλική Σομαλιλάνδη η κατάσταση κατά την περίοδο της αποικιοκρατίας ήταν αρκετά διαφορετική από αυτά που βίωσε το βόρειο τμήμα της χώρας. Συγκεκριμένα το 1888 ο τότε Σουλτάνος της χώρας Yusuf Ali Kenadid υπέγραψε συνθήκη συνεργασίας με την Ιταλία. Από τη μεριά του χρησιμοποίησε την ιταλική συνεργασία για προσωπικό του όφελος. Έχοντας το ιταλικό χρίσμα θα ήταν εύκολο για εκείνον να επικρατήσει διοικητικά και πολιτικά έναντι του αντιπάλου του, Boqor Osman Mahamuud. Και οι δύο Σουλτάνοι κατείχαν συγκεκριμένες περιοχές τις Ιταλικής Σομαλιλάνδης και αποσκοπούσαν στην επέκτασή τους. Τα επόμενα χρόνια ωστόσο όλοι οι Σουλτάνοι της περιοχής υπέγραψαν σύμφωνα συνεργασίας με την Ιταλία και έτσι για τα επόμενα χρόνια ανακόπηκαν η όποιες προσπάθειες επεκτατισμού των σουλτανάτων της χώρας.

Η συνεργασία μεταξύ Σομαλιλάνδης και Ιταλίας ήταν κυρίως οικονομική. Ο πληθυσμός της χώρα ήταν υποχρεωμένος να πληρώνει φόρο στην Ιταλική κυβέρνηση και σε αντάλλαγμα παρείχαν στα σουλτανάτα στρατιωτικό εξοπλισμό. Από την πλευρά της αποικιοκρατική δύναμης φαίνεται πως ο έλεγχος της χώρας ήταν ζητούμενο για τον έλεγχο των θαλάσσιων στενών του κόλπου του Άντεν. Το συγκεκριμένο σημείο ήταν εξαιρετικής γεωπολιτικής σημασίας καθώς αποτελεί την είσοδο για την Ερυθρά θάλασσα και το Σουέζ. Η Ιταλική Σομαλιλάνδη αποτέλεσε τη στρατιωτική βάση των

Ιταλών για τις επιχειρήσεις τους στην ανατολική Αφρική. Το 1887 από εκεί ξεκίνησε η πρώτη αποτυχημένη απόπειρα των Ιταλών να καταλάβουν την Αιθιοπική επαρχία της Ερυθραίας.

Η Σομαλία παρά τον ομοιογενή πολιτιστικό χαρακτήρα της δεν κατάφερε να μείνει ανεξάρτητη. Σημαντικό ρόλος σε αυτό έπαιξε η περισσότερο στρατηγική της θέση σε σχέση με την Αιθιοπία. Επίσης, αν θεωρηθεί ότι η άποψη του Samuel Huntington περί συγκρούσεως των πολιτισμών³¹ έχει βάση τότε στην περίπτωση της Σομαλίας έχει απόλυτη εφαρμογή στη θεωρία του. Δηλαδή, μία χριστιανική αποικιοκρατική δύναμη ενάντια σε ένα μουσουλμανικό σουλτανάτο.

6.2.4. Ερυθραία

Η Ερυθραία σαν έθνος – κράτος, είναι ένα σύγχρονο δημιούργημα. Η χώρα αναγνωρίστηκε επισήμως το 1993. Κατά την αποικιοκρατία η χώρα στην ουσία δεν υπήρχε. Αποτελούσε πάντοτε κομμάτι της Αιθιοπίας. Τα σημερινά σύνορα της Ερυθραίας αποτελούν τα σύνορα τα οποία είχε χαράξει η ιταλική κυβέρνηση το 1889 όταν και πήρε την περιοχή υπό τον έλεγχό της.

Συγκεκριμένα ο τότε αυτοκράτορας της Αιθιοπίας Menelik που χρειαζόταν την ιταλική βοήθεια λόγω των ενδοχώριων συγκρούσεων με τοπικούς άρχοντες και κοινότητες, υπέγραψε συνθήκη με του Ιταλούς παραχωρώντας τους τελικά ένα κομμάτι γης. Το συγκεκριμένο κομμάτι αποτελεί πρακτικά τα σύνορα της σημερινής Ερυθραίας. Μάλιστα οι ίδιοι οι Ιταλοί είναι εκείνοι που έδωσαν στη χώρα το συγκεκριμένο όνομα.

Η περιοχή της Ερυθραίας κάθε άλλο παρά ομοιογενής χώρα ήταν. Μισοί κάτοικοι μιλούσαν Tigrinya, άλλοι μισοί ασπάζονταν το Ισλάμ ενώ άλλοι το χριστιανισμό. Στην ουσία η χώρα δημιουργήθηκε γεωγραφικά με βάση τα «θέλω» των Ιταλών, οι οποίοι αποσκοπούσαν σε πλήρη θαλάσσιο έλεγχο των στενών του Κόλπου του Άντεν. Η επιρροή που ασκούσαν την περίοδο 1889-1941 στις παραθαλάσσιες περιοχές του Κέρατος της Αφρικής τους καθιστούσε ισχυρούς αντιπάλους των Βρετανών κατά τον Α και Β παγκόσμιο πόλεμο, αφού οι πρώτοι είχαν ενταχθεί στις δυνάμεις του Άξονα³².

6.2.5. Τζιμπουτί

Η περίπτωση του Τζιμπουτί μοιάζει με αυτή της Ερυθραίας. Άλλο ένα κράτος δημιούργημα ξένων δυνάμεων με στόχο συγκεκριμένο γεωπολιτικό έλεγχο σε μία περιοχή. Η Γαλλική επιρροή είναι υπεύθυνη για τη δημιουργία του συγκεκριμένου κράτους.

Η περιοχή αρχικά αποτελούσε τμήμα της Σομαλίας και συγκεκριμένα άνηκε στο Σουλτανάτο του Αφάρ. Το 1887 οι Σουλτάνοι της περιοχής ήρθαν σε συμφωνία με τους Γάλλους στους οποίους και πούλησαν το συγκεκριμένο κομμάτι γης για 55.000 περίπου φράγκα. Το 1894 ο Γάλλος κυβερνήτης Léonce Lagarde οργάνωσε τοπική κυβέρνηση στη χώρα υπό τις οδηγίες της Γαλλίας και ονόμασε την περιοχή Γαλλική Σομαλιλάνδη. Τη συγκεκριμένη αποικία χρησιμοποίησαν οι Γάλλοι μέχρι και το 1967. Σημαντικό γεωπολιτικό έργο της περιόδου ήταν η Σιδηροδρομική σύνδεση Αντίς Αμπέμπα – Λιμάνι Τζιμπουτί συνδέοντας εμπορικά τις δύο συμμαχικές και συνάμα φιλοδυτικές χώρες.

6.1.6. Γεωπολιτική στο Κέρασ κατά την αποικιοκρατία.

Το Κέρασ της Αφρικής χωρίστηκε την περίοδο 1884-1940 στα δύο. Από τη μία η Γαλλία και η Βρετανία και από την άλλη η Ιταλία. Στην ουσία πρόκειται για έναν συσχετισμό δυνάμεων σε ξένο έδαφος μεταξύ των χωρών του Άξονα και των Συμμάχων. Ο θαλάσσιος έλεγχος σε ένα τόσο κρίσιμο σημείο στρατηγική σημασίας είχε αποτελέσει από τα τέλη του 19^{ου} αι. ένα σημαντικό πλεονέκτημα για αυτόν που το κατείχε. Όσο αφορά την Αιθιοπία μπορεί στα χρόνια αυτά να παρέμεινε ανεξάρτητη ωστόσο η συμμαχία και συνεργασία της με τους Βρετανούς ήταν εμφανής. Περισσότερα για τις σχέσεις Αιθιοπίας – Βρετανίας αναλύονται στην επόμενη χρονική περίοδο ανάλυσης.

6.2. 'Β Παγκόσμιος και Ψυχρός Πόλεμος 1939-1991

6.2.1. Εισαγωγή

Την περίοδο του Ψυχρού πολέμου το Κέρασ της Αφρικής χαρακτηρίστηκε ως η πλέον εμπόλεμη ζώνη του κόσμου. Οι ανακατατάξεις στο πολιτικό σκηνικό των χωρών ήταν αρκετές και στις περισσότερες περιπτώσεις οι συνέπειες για τους λαούς ήταν δραματικές. Η εξωτερική πολιτική των μεγάλων δυνάμεων εκείνη την εποχή χαρακτηρίζονταν από στρατιωτική εξωστρέφεια, και συνεπώς, οι επιχειρήσεις σε τρίτα κράτη ήταν βασική διαδικασία πολιτικής.

Το Κέρασ της Αφρικής έγινε κέντρο αντιπαράθεσης μεταξύ Σοβιετικών και Αμερικανών δυνάμεων. Το γεωπολιτικό τοπίο εναλλασσόταν διαρκώς μέχρι και το 1991 όπου και σταμάτησε σε μεγάλο βαθμό η εξωστρεφής Ρωσική πολιτική. Μέχρι εκείνη τη στιγμή Αιθιοπία, Σομαλία, Ερυθραία, και Τζιμπουτί αποτελούσαν το «μήλον της έριδος», καθώς το σημείο ήταν εξαιρετικά στρατηγικό και ο έλεγχός του απέδιδε είτε στον ένα είτε στον άλλον σημαντική υπεροχή. *«Τα στρατηγικά συμφέροντα της Αμερικής στην περιοχή μετά το τέλος του ψυχρού πολέμου και την κατάρρευση ου διπολικού κόσμου, δεν ήταν σημαντικά»* (Χουλιάρας, 92, 1995). Στην περίπτωση της Αιθιοπίας μάλιστα, επειδή η ίδια αποτελούσε κράτος με ισχυρή κρατική δομή (και συνεπώς μπορούσε να ενταχθεί στο ευρύ γεωπολιτικό «παιχνίδι»), παρατηρήθηκε ότι υπήρξε μία ταυτόχρονη στήριξη στους εκάστοτε άρχοντες και από τις δύο δυνάμεις παρόλο που όπως φαίνεται από το 1976 και μέχρι το 1991 η χώρα εφάρμοσε ένα σοσιαλιστικό μοντέλο άσκησης εξουσίας στηριζόμενο εξολοκλήρου από τη Σοβιετική Ένωση.

Η περίοδος του Ψυχρού πολέμου στο Κέρασ της Αφρικής φανερώνει εξαιρετικά παραδείγματα γεωπολιτικής ισχύος από τις μεγάλες δυνάμεις. Οι ίδιες πολιτικές που θα συζητηθούν στην τελευταία χρονική ενότητα, όπως φαίνεται, δεν άλλαξαν και στις επόμενες δεκαετίες.

6.2.2. Αιθιοπία

Στα 50 χρόνια που εξετάζονται στο παρόν κεφάλαιο ένα σημαντικό πρόσωπο στιγμάτισε την πολιτική ζωή της Αιθιοπίας. Αυτός δεν είναι άλλος από τον τελευταίο αυτοκράτορα της χώρας Ρας Ταφαρί Μακόνεν ή όπως έμεινε γνωστός Haile Silasie. Ο δυναμικός του χαρακτήρας σε συνδυασμό με τις προσπάθειες που έκανε τα χρόνια της βασιλείας του για να αναπτύξει περαιτέρω τη χώρα του κατέστησαν την Αιθιοπία ως ένα βασικό παράγοντα γεωπολιτικής.

Ο Ταφαρί Μακόνεν διατέλεσε αυτοκράτορας από το 1930 έως το 1974. Στα χρόνια της βασιλείας του υπήρξαν πολλές αλλαγές σε κοινωνικό, πολιτικό και

οικονομικό επίπεδο. «*Η μακροχρόνια διακυβέρνησή του στηρίχθηκε στην αρχή της ενωμένης, ανεξάρτητης και ελεύθερης Αιθιοπίας, πολιτιστικής διαδόχου της αρχαίας Αβησσυνίας, με χριστιανικό χαρακτήρα και επίσημη γλώσσα τη γλώσσα της φυλής των Αμχάρα από όπου και προέρχονταν ο ίδιος*» (Χουλιάρας, 23, 1995). Ωστόσο, ο αυτοκράτορας επικεντρώθηκε κυρίως στην εξωτερική πολιτική εκμεταλλευόμενος τις τάσεις τις εποχής προς όφελος δικό του αλλά και της χώρας του (Χουλιάρας, 1995). Η πρώτη ενέργεια του βασιλεία είχε να κάνει με την ένταξη της χώρας του στην Κοινωνία των εθνών το 1923 η οποία και επισφράγιζε στην ουσία τις καλές σχέσεις της χώρας με τις Συμμαχικές δυνάμεις. Ο αυτοκράτορας παρέμεινε στην εξουσία για 57 ολόκληρα χρόνια ωστόσο από το 1936 έως και το 1941 η χώρα του κατακτήθηκε από το Ιταλικό στέμμα εν μέσω στρατιωτικών ενεργειών κατά τη διάρκεια του Β παγκοσμίου πολέμου. Η φασιστική Ιταλία μαζί με τη Γερμανία που τότε αποτελούσαν βασικό εχθρό των Βρετανών και γενικά των συμμαχικών δυνάμεων, είχαν για τέσσερα και πλέον χρόνια τον πλήρη έλεγχο της χώρας με τη μορφή κατάκτησης τοποθετώντας κυβέρνηση επιβολής. Ο Σιλασιέ την περίοδο αυτή κατέφυγε στη Βρετανία όπου και οργάνωσε με τη βοήθεια των Συμμαχικών κρατών την ανακατάληψη της χώρας του. Το πρόσφορο έδαφος που είχε δημιουργήσει ο ίδιος με τις γεωπολιτικές του ενέργειες βοήθησαν σε αυτήν την κατεύθυνση και το 1941 ηγήθηκε των Συμμαχικών δυνάμεων που εισέβαλαν στην Αιθιοπία. Τελικά μετά από τρεις μήνες πολέμου ανακηρύχθηκε ξανά αυτοκράτορας, εκτοπίζοντας μια για πάντα τις ιταλικές δυνάμεις από τη χώρα του. Οι ενέργειες του Σιλασιέ γρήγορα μεταδόθηκαν ανά τον κόσμο και έγινε σύμβολο αντίστασης για πολλά αφρικανικά και όχι μόνο κράτη.

Μετά το τέλος του Β παγκοσμίου πολέμου και την τελική επικράτηση των συμμάχων, οι Η.Π.Α. αναδύονται ως τη μεγαλύτερη πλανητική δύναμη εκείνη τη στιγμή της ιστορίας. Η στάση της απέναντι στην Αιθιοπία δεν άλλαξε τα χρόνια που ακολούθησαν, παρέχοντας πλήρη στήριξη στον Σιλασιέ και στις όποιες πολιτικές ενέργειες αυτός ακολουθούσε. Σύμφωνα με τις πηγές οι αμερικανική βοήθεια στήριξης της οικονομίας της χώρας την εικοσαετία 1950-1970 ανήλθε σε 600 εκ. περίπου δολάρια (Χουλιάρας, 1995). Οι ισχυρές αμερικανοαιθιοπικές σχέσεις βασίζονταν κατά βάση στη στρατηγική θέση της Αιθιοπίας στο Κέρας της Αφρικής και στη χριστιανική παράδοση καθώς οι Η.Π.Α. έβλεπαν τη χώρα σαν ένα προπύργιο ανάσχεσης της εξάπλωσης του Ισλάμ στην περιοχή. «*To state department αντιμετώπιζε θετικά τις διμερείς σχέσεις των δύο χωρών, θεωρώντας την Αιθιοπία προπύργιο κατά της Σοβιετικής διείσδυσης στην περιοχή*» (Χουλιάρας, 34, 1995).

Μία δεύτερη σημαντική κίνηση εξωτερικής πολιτικής από τον Σιλασιέ επετεύχθη το 1963. Ήταν οραματιστής και δημιουργός του Οργανισμού Αφρικανικής Ενότητας του οποίου η έδρα βρίσκεται στην Αντίς Αμπέμπα. Κατά τη διάρκεια ωστόσο, της βασιλείας του αντιμετώπισε αρκετά αποσχιστικά προβλήματα. Η πληθώρα φυλών εντός της χώρας είχαν, ουκ ολίγες φορές, τάσεις για δημιουργία κράτους ανεξάρτητο από τα σύνορα της Αιθιοπίας. Το σημαντικότερο όμως από αυτά ήταν η περίπτωση της Ερυθραίας, την οποία το 1947 ο ΟΗΕ την αναγνώρισε ως ομόσπονδο τμήμα της Αιθιοπίας. Τελικά, το 1962 και μετά από χρόνια διαπραγματεύσεων η Αιθιοπία εντάσσει τη χώρα στα σύνορά της με αυστηρή πολιτική επιβολή με τη στήριξη του ΟΗΕ. (Χουλιάρας, 1995) Η περιοχή της Ερυθραίας στην ουσία αποτέλεσε το «δώρο» των νικημένων του Β παγκοσμίου πολέμου στον αυτοκράτορα, στον οποίο και εμπιστευθήκαν την περιοχή. Φυσικά αυτές οι αποσχιστικές τάσεις δεν ήταν ανεξάρτητες από εξωτερικές πιέσεις. Περισσότερα γι' αυτό αναφέρονται στο κεφάλαιο για την Ερυθραία.

Μετά από κάποια χρόνια προόδου όσον αφορά το γραφειοκρατικό σύστημα και το δημόσιο τομέα, το 1965 ξεσπά φοιτητικό κίνημα χρηματοδοτούμενο από τη Σοβιετική ένωση κατά του αυτοκρατορικού καθεστώτος. «*Κυριότερος αντίπαλος του καθεστώτος αναδείχθηκε κατά την περίοδο αυτή το, μαρξιστικών ιδεολογικών αποκλίσεων, φοιτητικό κίνημα*» (Χουλιάρας, 24, 1995). Σφοδρές διαδηλώσεις επεκτείνονται σε όλη χώρα. Τελικά, ο Σιλασιέ καταφέρνει να ανταπεξέλθει και καταπνίγει το φοιτητικό κίνημα. «*Η κυβέρνηση αντέδρασε βίαια στις φοιτητικές διαμαρτυρίες, με στρατιωτική επέμβαση...*» (Χουλιάρας, 25, 1995). Παρόλα αυτά είχα τεθεί η βάσεις για το τέλος του αυτοκράτορα το οποίο και ήρθε μερικά χρόνια αργότερα. Οι αναταραχές στη χώρα σε συνδυασμό με την κακή οικονομικά περίοδο που διένυε η χώρα, γέννησαν τελικά το 1974 στρατιωτικό πραξικόπημα στη χώρα που έχει μείνει γνωστό με το όνομα Dergue. Το 1975 το πραξικόπημα επικράτησε πλήρως αιχμαλωτίζοντας τελικά τον αυτοκράτορα.

Ακολουθούν τρία χρόνια εσωτερικών εχθροπραξιών μεταξύ πολιτικών ομάδων που ήθελαν να αναλάβουν την εξουσία. Τελικά το 1978 και μετά την επικράτηση του Λαϊκού κόμματος εργαζομένων της Αιθιοπίας, η χώρα μετατράπηκε σε ένα Σοσιαλιστικό κράτος και πέρασε υπό τη σκέπη επιρροής της Σοβιετικής Ένωσης. Στρατηγός του καθεστώτος ήταν ο Mengistu Haile Mariam. Η Σοβιετική βοήθεια μετά την ανάδυση του σοσιαλιστικού καθεστώτος ανήλθε σε 4 δις δολάρια. Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στην εξόπλιση του Αιθιοπικού στρατού ο οποίος έφτασε σε αριθμό της 300.000 καθιστώντας τον έναν από τους μεγαλύτερους στην υποσαχάρια Αφρική (Χουλιάρας, 1995). Το σοσιαλιστικό μοντέλο διακυβέρνησης της χώρας απέτυχε με την Αιθιοπία γρήγορα να μετατρέπεται σε ένα εξαιρετικά φτωχό κράτος. Το 1991 και μετά την πτώση της Σοβιετικής Ένωσης η χώρα πέρασε ξανά στη σφαίρα επιρροής των Η.Π.Α., αφού προηγουμένως (1989) η Σοβιετική ένωση είχε ήδη εκφράσει τις θέσεις τις περί αθέτησης της στρατιωτικής συμφωνίας μεταξύ των δύο χωρών.

Ο Mengistu προσπαθώντας να θέσει τις βάσεις για μια νέα αμερικανοαιθιοπική φιλία, προσπάθησε να εξασφαλίσει στρατιωτική βοήθεια από τις Η.Π.Α. χρησιμοποιώντας το Ισραήλ ως παράγοντα σταθερότητας. Συγκεκριμένα επέτρεψε σε 43.000 κατοίκους Ιουδαϊκής καταγωγής που βρίσκονταν στη Αιθιοπία να εγκατασταθούν στο Ισραήλ. Στη συνεργασία αυτή βοήθησε πολύ το γεγονός, ότι το Ισραήλ ήταν αντίθετο με την ανεξαρτησία της Ερυθραίας (Χουλιάρας, 1995). Στοιχείο που αποτελεί το βασικό γεωπολιτικό ζητούμενο για τη χώρα μέχρι και στις μέρες μας.

Από την πλευρά της, η Λαϊκή δημοκρατία της Κίνας εκείνη την περίοδο παρόλο που τότε δεν αποτελούσε σημαντική πλανητική δύναμη δεν έμεινε αμέτοχη στο γεωπολιτικό παιχνίδι στην Αιθιοπία. Κατά κύριο λόγο η ίδια η Κίνα είναι υπεύθυνη για τις αποσχιστικές τάσεις που εμφανίστηκαν στην Ερυθραία υποστηρίζοντας την ανεξαρτησία της χώρας από την Αιθιοπία. Ο αυτοκράτορας Σιλασιέ ωστόσο έχοντας αντιληφθεί καλά το γεωπολιτικό παιχνίδι, το 1971 σε επίσκεψή του στο Πεκίνο έβαλε τέλος στην Κινεζική βοήθεια προς την Ερυθραία εξασφαλίζοντας μάλιστα και χρηματική βοήθεια (Χουλιάρας, 1995). Την περίοδο του Ψυχρού πολέμου, η Κίνα δεν είχε ενταχθεί πλήρως στο σκηνικό που είχαν δημιουργήσει Η.Π.Α. και Ρωσία και η εξωτερική της πολιτική μπορεί να χαρακτηριστεί περιορισμένη.

Συνοψίζοντας, η Αιθιοπία τα έτη 1939-1991 αποτελεί βασικό δυτικό σύμμαχο και σταθεροποιητή στην περιοχή του Κέρατος της Αφρικής. Το στοιχείο αυτό θέλησαν να ανατρέψουν οι Σοβιετικοί. Για ένα διάστημα υπήρξε σχετική επιτυχία ελέγχου, χωρίς ωστόσο να εξασφαλιστεί η εσωτερική σταθερότητα στη χώρα. Η Κίνα ακόμα

δεν έχει ενταχθεί πλήρως στο γεωπολιτικό παιχνίδι στο Κέρας της Αφρικής και η επιρροή της στη χώρα ήταν περιορισμένη.

6.2.3. Σομαλία

Οι ιστορικές καταβολές της Σομαλίας την καθιστούν ένα αρκετά περίεργο κράτος όσον αφορά τις γεωπολιτικές συνθήκες. «*Η Σομαλία είναι η μόνη από τις 49 χώρες της υποσαχαρικής Αφρικής που είναι εθνικά ομοιογενείς...Εντούτοις το γεγονός αυτό δεν αποτέλεσε εγγύηση για την πολιτική σταθερότητα της ανεξάρτητης Σομαλίας*» (Χουλιάρας, 77, 1995). Σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες του Κέρατος της Αφρικής η γεωπολιτική ανάλυση απαιτεί εξαιρετικά λεπτούς χειρισμούς διότι οι βιβλιογραφικές πηγές είναι εξαιρετικά ευάλωτες σε γενικότερες ιδεολογικές προσεγγίσεις. Στο παρόν κεφάλαιο (ομοίως και στα υπόλοιπα) γίνεται προσπάθεια απλής περιγραφής γεγονότων με εξαγωγή συμπερασμάτων χωρίς την εμβάθυνση σε θέματα ιδεολογίας και κριτικής ως προς τις ευρύτερες πολιτικές.

Όπως περιεγράφηκε στο κεφάλαιο που αφορούσε την περίοδο της αποικιοκρατίας, η χώρα ήταν διαιρεμένη σε Σουλτανάτα τα οποία και διοικούσαν συγκεκριμένες φατρίες (έξι συνολικά). Τα σύνορα που γνωρίζουμε σήμερα είναι αποτέλεσμα της εξωτερικής πολιτικής των αποικιοκρατικών δυνάμεων της εποχής. Αυτό το γεγονός επηρέασε και εξακολουθεί να επηρεάζει τα δρώμενα στη χώρα σε γεωπολιτικό επίπεδο. Όπως και στην Αιθιοπία έτσι και εδώ, η φασιστική Ιταλία ήταν κυρίαρχη στην Ιταλική Σομαλία μέχρι και το 1941 όταν και οι Βρετανοί τελικά την κατέλαβαν στα πλαίσια του Β παγκοσμίου πολέμου. Επίσημως, η Ιταλία έχασε όλα τα δικαιώματά της από την περιοχή το 1947. Από το 1947 μέχρι και το 1960 όπου και αποφασίστηκε η ένωση της Βρετανικής και της Ιταλικής Σομαλιλάνδης η χώρα ήταν προτεκτοράτο των Βρετανών. Από το 1960 μέχρι και το 1991 τα σύνορα της χώρας δεν άλλαξαν ωστόσο η ταυτόχρονη Σοβιετική και Αμερικανική επιρροή τα χρόνια που ακολούθησαν, έθεσαν τις βάσεις για τη δημιουργία ενός εξαιρετικά ασταθούς κράτους σε όλα τα επίπεδα.

Τα μεταβατικά χρόνια από το 1941 μέχρι και το 1960 η χώρα βρισκόταν σε μία πολιτική αστάθεια. Την αστάθεια αυτή προσπαθούσαν να επιλύσουν οι Βρετανοί προωθώντας ένα σύστημα εκδημοκρατισμού της χώρας. Τελικά, με το πέρασμα των ετών η Σομαλία παραμελήθηκε σε βαθμό που η Βρετανία δεν είχε λόγο να επεμβαίνει στα εσωτερικά της. Το φτωχό αυτό σημείο του Κέρατος δεν αποτελούσε πλέον γεωπολιτικό ζητούμενο για τη Βρετανία (Χουλιάρας, 1995).

Η χώρα επίσημως κηρύχθηκε ανεξάρτητη το 1960. Αναγνωρίστηκε από πληθώρα κρατών και για τα επόμενα εννιά χρόνια η κυβέρνηση προσπαθούσε να αλλάξει την εικόνα της χώρας. Η προσπάθεια αυτή απέτυχε εξαιτίας κυρίως αντιπαλότητας μεταξύ των φατριών. Το 1969 η επιρροή της Σοβιετικής ένωσης κάνει την εμφάνισή της και στη χώρα της Σομαλίας. Το χρηματοδοτούμενο από τους Σοβιετικούς στρατιωτικό πραξικόπημα μετά από μια περίοδο αναταραχών, έρχεται στην εξουσία το 1976. Αρχηγός του κόμματος ο Siad Barre Mohamed ο οποίος ανέτρεψε το προηγούμενο «δημοκρατικό καθεστώς» και προέβη σε μια σειρά από εθνικοποιήσεις. Μετά την Αιθιοπία έτσι και η Σομαλία περνάει στη σφαίρα επιρροής των Σοβιετικών σε μια προσπάθεια να ελέγχου του τόσο σημαντικού στρατηγικά σημείου. Να σημειωθεί ότι το καθεστώς Barre στηρίχθηκε εξίσου και από τη Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας, την Κούβα και την Βόρεια Κορέα (Χουλιάρας, 1995).

Τα πράγματα όμως δεν εξελίχθηκαν ιδανικά για τους Σοβιετικούς όσον αφορά τη στήριξή τους στο σοσιαλιστικό κόμμα του Barre. Οι αλτρωτικές τάσεις που

εμφανίζονται όσον αφορά την περιοχή Ογκαντέν της Αιθιοπίας στην οποία κατοικούν κυρίως Σομαλοί Μουσουλμάνοι γίνονται βασικός στόχος της σοσιαλιστικής κυβέρνησης. «*Το 1975, ο Siad Barre αζίωσε από τη νέα κυβέρνηση της Addis Ababa να αναγνωρίσει το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης του Ογκαντέν*» (Χουλιάρας, 79, 1995). Έτσι, η δύο χώρες παρότι βρίσκονται κάτω από την ίδια γεωπολιτική στέγη, ξεκινούν εχθροπραξίες με κορύφωση των γεγονότων τον Μάιο του 1977. Οι Σοβιετικοί ζυγίζοντας την κατάσταση τελικά αποφασίζουν να στηρίξουν το σοσιαλιστικό κόμμα της Αιθιοπίας στον πόλεμο που ακολουθεί και απομακρύνουν 6.000 στρατιώτες από τη Σομαλική επικράτεια. Με βάση αυτό το δεδομένο, οι Η.Π.Α. από εκείνη τη στιγμή και μετά ξεκίνησαν την προσέγγιση για να εντάξουν τη Σομαλία στη σφαίρα επιρροής τους. Παρόλα αυτά οι Αμερικανοί ποτέ δεν ενεπλάκησαν στον αιθιοπικό-σομαλικό σε αντίθεση με τους αντίπαλους τους. «*Οι Ηνωμένες Πολιτείες θεωρούσαν ότι η αποτροπή της «κομμουνιστικής επέκτασης» στην Αφρική ήταν κυρίως ευθύνη των Ευρωπαίων (Schraeder, 1996: 147)*» (Χουλιάρας, 2015). Χρόνο με το χρόνο (από το 1977 και μετά) ωστόσο, οι αμερικανική βοήθεια προς τη χώρα ολοένα και αυξανόταν. Τον Αύγουστο του 1980 η σοβιετική στρατιωτική βάση στη Σομαλία μετατράπηκε σε Αμερικανική, ενώ η χρηματοδότηση των Η.Π.Α. προς τη χώρα έφτασε τα 800 εκ. δολάρια (Χουλιάρας, 1995).

Από το 1980 μέχρι και το 1991 όπου και τελειώνει η δεύτερη χρονική περίοδος, η χώρα χαρακτηρίστηκε από συνεχείς εμφυλίους πολέμους μεταξύ των φατριών. Η ξένη επιρροή δεν μπόρεσε να βελτιώσει την κοινωνική και πολιτική κατάσταση. Παρόλο που τα συμφέροντα της Δύσης στη Σομαλία ήταν αρκετά, μέχρι και το 1992, δεν υπήρξαν άμεσες ή έμμεσες επεμβάσεις για την επίλυση προβλημάτων που θα απέδιδαν σταθερότητα στη χώρα. Τα τελευταία χρόνια η κατάσταση γίνεται περισσότερο ξεκάθαρη όσον αφορά το γεωπολιτικό σκηνικό, με τη Σομαλία να βρίσκεται στο επίκεντρο των παγκόσμιων γεγονότων.

6.2.4. Ερυθραία

Η χώρα επισήμως ανακηρύχθηκε ανεξάρτητη το 1993 και ένας πόλεμος ετών έλαβε τέλος. «*Το αποτέλεσμα του δημοψηφίσματος, που έγινε υπό την επίβλεψη των Ηνωμένων Εθνών, ήταν συντριπτικό υπέρ της ανεξαρτησίας, σφραγίζοντας και τυπικά τη λήξη του πλέον μακροχρόνιου πολέμου της Αφρικής*» (Χουλιάρας, 59, 1995). Στα χρόνια που εξετάζονται σε αυτό το κεφάλαιο, η Ερυθραία αποτελούσε επαρχία της Αιθιοπίας. Τα σύνορά της είναι όπως προαναφέρθηκε είναι αποτέλεσμα των αποικιοκρατικών διαδικασιών. Η εθνική συνείδηση που δημιουργήθηκε στο λαό δεν προέκυψε από αυτοδιάθεση. Μέχρι και την περίοδο που η Αιθιοπία αποτελούσε σύμμαχο των Η.Π.Α. (1975), οι αυτονομιστικές τάσεις στη χώρα χρηματοδοτούνταν από Σοβιετικούς και Κινέζους με στόχο την αποκοπή αυτής της τόσο ισχυρής τότε χώρας (Αιθιοπίας) από τη θάλασσα. Είναι γνωστό ότι η θέση της Ερυθραίας αποτελεί το δίχως άλλο τη σημαντικότερη από τα κράτη της Ανατολικής Αφρικής. Στην αντίπερα όχθη οι δυτικές δυνάμεις θέλοντας να εκπληρώσουν τα «θέλω» του αυτοκράτορα Σιλασιέ πίεζαν στην αντίθετη κατεύθυνση εμποδίζοντας τις όποιες προσπάθειες για ανεξαρτησία της χώρας (Χουλιάρας, 1995).

Το σκηνικό ωστόσο αλλάζει αντιστρόφως ανάλογα το 1976, όταν η Αιθιοπία εντάσσεται στη σφαίρα επιρροής της Σοβιετικής Ένωσης. Η Σοβιετική ένωση τώρα δεν έχει στρατηγικό στόχο να αποκόψει την πλέον σύμμαχο χώρα από τη θάλασσα και έτσι σταματά τη χρηματοδότηση αποσχιστικών οργανώσεων. Σε αυτό το σημείο φαίνεται ξεκάθαρα το πόσο γρήγορα μπορούν να αλλάξουν οι γεωπολιτικές ισορροπίες στο χώρο και στο χρόνο. Το σκηνικό δεν αλλάζει μέχρι και το τέλος του Ψυχρού πολέμου.

Η χώρα τελικά αποκτά ανεξαρτησία το 1993, αφού προηγουμένως έχει υποστεί αφόρητη εξωτερική πίεση, η οποία δημιούργησε θέλοντας η μη, εθνική συνείδηση (Το παράδειγμα σήμερα με τη χώρα των Σκοπίων δεν διαφέρει και πολύ από αυτή την οπτική).

6.2.5. Τζιμπουτί

Η χώρα εξαιτίας της ίδιας της γεωγραφίας δεν αποτέλεσε σημείο αντιπαράθεσης δυνάμεων στο βαθμό που περιγράφεται για τις υπόλοιπες χώρες του Κέρατος. Μέχρι και το 1977 αποτελούσε Γαλλική αποικία, ενώ τα επόμενα χρόνια δε φαίνεται να επηρεάστηκε από τη σοσιαλιστική επιβολή στις γειτονικές χώρες. Η χώρα όπως χαρακτηρίστηκε αναφέρει ο Χουλιάρης Α. αποτελεί όαση σταθερότητας στην Υποσαχάρια Αφρική.

Ο ρόλος αυτού του μικρού κρατιδίου φαίνεται να αλλάζει στη σύγχρονη εποχή. Η γεωπολιτική της Κίνας το καθιστά σημείο καμπής στο παγκόσμιο γεωπολιτικό σκάκι. Κατά γενική επεξεργασία η ηγεσία της χώρας δεν έπαψαν να έχουν φιλοδυτικές σχέσεις καθ' όλη τη διάρκεια της ιστορίας του. Σε αντίθεση ωστόσο με τις υπόλοιπες χώρες φαίνεται ότι η Γαλλία συνεχίζει να παίζει ισχυρό ρόλο στα δρώμενα της χώρας παρά την απαγκίστρωσή της από την πολιτική του αποικιοκρατικού μοντέλου.

6.3. 1991 – Σήμερα

6.3.1. Εισαγωγή

Το τέλος του διπολικού κόσμου έφερε σημαντικές αλλαγές στην πολιτική ζωή των χωρών του Κέρατος της Αφρικής. Η αποδυνάμωση της Ρωσίας και η γέννηση της Κίνας ως μία νέα πλανητική δύναμη άλλαξε τις ισορροπίες στην περιοχή. Η εξέλιξη της τεχνολογίας επίσης, έχει οδηγήσει σε μία πολλή γρήγορη εναλλαγή γεωπολιτικών συνθηκών σε παγκόσμιο επίπεδο, ενώ οι Η.Π.Α. φαίνεται να εμπλέκονται όλο και περισσότερο στρατιωτικά και πολιτικά σε περιοχές στρατηγικού ενδιαφέροντος. Την τελευταία πενταετία διαφαίνεται μια πρόοδος σταθερότητας στην περιοχή, όσον αφορά την κοινωνία, ωστόσο οι οικονομικοί και κοινωνικοί δείκτες των χωρών παραμένουν ακόμα εξαιρετικά χαμηλοί. Σημαντικότερο ίσως στοιχείο στο παρόν κεφάλαιο, αποτελεί η περιγραφή των γεωπολιτικών συνθηκών στη Σομαλία.

6.3.2. Αιθιοπία

Μετά το τέλος του Ψυχρού πολέμου οι Η.Π.Α. είχαν ως βασικό γεωπολιτικό στόχο να καταστήσουν την Αιθιοπία βασικό τους παγκόσμιο σύμμαχο στη διεθνή σκηνή, δίνοντας στη χώρα το ρόλο του σταθεροποιητή στην περιοχή. Οι προσπάθειες ξεκίνησαν με τη στήριξη του υπάρχοντος καθεστώτος της Αιθιοπίας παρόλο που ήταν ίδιο με εκείνο που μερικά χρόνια πριν είχε επισυνάψει σχέσεις με τη Σοβιετική ένωση. Ο λόγος ήταν ότι ο ίδιος ο Mengistu επικεφαλής του κυβερνώντος κόμματος έκανε άνοιγμα προς τη δύση μετά τον τερματισμό των σχέσεων με τη Μόσχα.

Το 1994 θέτονται οι πρώτες γερές βάσεις για μία αεί αιθιοαμερικανική συνεργασία σε γεωπολιτικό επίπεδο. Η Αιθιοπία απέσπασε βοήθεια ύψος 670 εκ. δολαρίων με στόχο τη βελτίωση των συνθηκών υγείας και παιδείας της χώρας. Επίσης οι δύο χώρες συνεργάζονται στρατιωτικά κατά τη διάρκεια της Αμερικανικής επέμβασης στη Σομαλία την περίοδο 1993-1994. «*Η αμερικανική επιρροή στην Αιθιοπία φαίνεται να αυξάνεται συνεχώς, παρά τις επικρίσεις εις βάρος των Η.Π.Α. από σημαίνοντα στελέχη αριστερής απόκλισης*» (Χουλιάρης, 40, 1995). Η Αιθιοπία γενικώς, εκείνη την περίοδο εξασφαλίζει οικονομικές συνεργασίες με διάφορες χώρες του

δυτικού κόσμου. Ιταλία, Γαλλία και Μ. Βρετανία αναπτύσσουν στενές σχέσεις με τη χώρα. «*Η Αιθιοπία σήμερα (1995), από την πλευρά της Ε.Ε. δέχεται τη μεγαλύτερη οικονομική ενίσχυση από οποιαδήποτε άλλη χώρα και εξάγει το μεγαλύτερο μέρος των εξαγωγών της*» (Χουλιάρας, 41, 1995). Παρόλα αυτά την ίδια περίοδο το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο είχε εκφράσει κάποιες επιφυλάξεις σχετικά με την κυβέρνηση της Αιθιοπίας.

Μετά την πτώση του Mengistu Haile Mariam, οι σχέσεις μεταξύ ΗΠΑ και Αιθιοπίας βελτιώθηκαν ακόμη περισσότερο, καθώς άρθηκαν οι νομοθετικοί περιορισμοί οι οποίοι απαγόρευαν την ανθρωπιστική βοήθεια προς την Αιθιοπία. Οι διπλωματικές σχέσεις αναβαθμίστηκαν ενώ, η συνολική κρατική βοήθεια των ΗΠΑ, συμπεριλαμβανομένης της επισιτιστικής βοήθειας, μεταξύ 1994 και 2003 ήταν 2,3 δισεκατομμύρια δολάρια. Κατά τη διάρκεια της περιόδου σοβαρής ξηρασίας που έπληξε τη χώρα το 2003, οι Η.Π.Α. παρείχαν βοήθεια ύψους 553,1 εκ. δολαρίων (Ethiopia–United States relations, Wikipedia, 2019).

Η Αιθιοπία επίσης, είναι μια σημαντική χώρα για τις Ηνωμένες Πολιτείες καθώς συμβάλουν μαζί στον παγκόσμιο πόλεμο κατά της τρομοκρατίας. Το πεντάγωνο χειρίζεται τους θεσμούς της Αιθιοπίας και τις υπηρεσίες πληροφοριών της, για να αντιμετωπίσει την επιρροή των μαχητών της Αλ Κάιντα, μέσω της CIA, στη γειτονική Σομαλία (Ethiopia–United States relations, Wikipedia, 2019).

Σε πιο πρόσφατα γεγονότα, ο Μπαράκ Ομπάμα ήταν ο πρώτος πρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών που μίλησε ποτέ, μπροστά στην Αφρικανική Ένωση στην πρωτεύουσα της Αιθιοπίας Αντίς Αμπέμπα στις 29 Ιουλίου 2015. Με την ομιλία του, επέκρινε την έλλειψη δημοκρατίας και την παρουσία διαφθοράς, που υπάρχουν σε άλλα γειτονικά κράτη και τόνισε πως προσπαθεί να αυξήσει σημαντικά την ποιότητα διαβίωσης των Αφρικανών, μέσω διαφόρων ειρηνευτικών αποστολών (Ethiopia–United States relations, Wikipedia, 2019).

Στο πρόσφατο γεωπολιτικό παιχνίδι γύρω από την Αιθιοπία έχει εισχωρήσει ηχηρά και η Κίνα. Η αναδυόμενη ασιατική δύναμη δεν μένει αμέτοχη στα γεγονότα στο Κέρας της Αφρικής. Στα πλαίσια της γεωπολιτικής της, η οποία περιεγράφηκε σε προηγούμενο κεφάλαιο, έχει αναπτύξει αρκετές συνεργασίες εμπορίου τα τελευταία χρόνια με τη χώρα. Συγκεκριμένα, από το 2000 έως το 2014, η Κίνα χορήγησε πάνω από 12 δισεκατομμύρια δολάρια σε δάνεια (που είχαν να κάνουν κυρίως με έργα υποδομών. «*Από το 2000, η Αιθιοπία είναι ο μεγαλύτερος αποδέκτης κινεζικών δανείων στην Αφρική, με τη χρηματοδότηση φραγμάτων, δρόμων, σιδηροδρόμων και εργοστασίων αξίας άνω των 12,3 δις. σύμφωνα με ερευνητές στο Johns Hopkins. Το ποσό αυτό είναι υπερδιπλάσιο των δανείων στο πλούσιο σε πετρέλαιο Σουδάν και στο πλούσιο σε μεταλλεύματα Κονγκό.*» (David Pilling, 2017) Οι κινεζικές επενδύσεις αυξάνονται ολοένα και περισσότερο στην οικονομία της Αιθιοπίας, ενώ οι εισαγωγές φθηνών καταναλωτικών αγαθών από την Κίνα φτάνουν τα 3,4 δισεκατομμύρια δολάρια (2015). Για την Αιθιοπία, η κινεζική χρηματοδότηση παρέχει αποφασιστική υποστήριξη στη νομιμότητα της κυβέρνησης, καθώς και στην πρόσβαση των κατοίκων στον ηλεκτρισμό και στις μεταφορές. Κομβικό κομμάτι στην αιθιοκινεζική συνεργασία παίζει το λιμάνι του Τζιμπουτί, το οποίο αποτελεί το βασικό κόμβο των Κινέζων στην περιοχή του Κέρατος, μέσω του οποίου τροφοδοτούν τη Αιθιοπία (China–Ethiopia relations, Wikipedia, 2019).

Όσον αφορά τις σχέσεις της χώρας με την Ερυθραία η οποία μετά από δημοψήφισμα κηρύχθηκε ανεξάρτητη, έχουν γίνει σημαντικά βήματα προόδου

τερματίζοντας έναν μακροχρόνιο πόλεμο. Ο πόλεμος μεταξύ των δύο χωρών τερματίστηκε επισήμως το 2000. Παρόλα αυτά υπήρξαν αρκετές διαφωνίες οι οποίες σε αρκετές περιπτώσεις οδήγησαν σε εντάσεις με αποκορύφωση την κρίση του 2012. Τον Μάρτιο του 2012, ο στρατός της Αιθιοπίας επιτέθηκε στα στρατόπεδα της Ερυθραίας κατά μήκος των συνόρων των δύο χωρών. Μετά από 6 χρόνια διαπραγματεύσεων, τον Ιούλιο του 2018 σε σύνοδο κορυφής στην Ασμάρα αποφασίστηκε η συνθήκη ειρήνης μεταξύ των δύο χωρών. Οι δύο χώρες, υποσχέθηκαν να αποκαταστήσουν τις διπλωματικές σχέσεις και να αρθεί ο φραγμός των συνόρων. ('The conversation', 'Peace prospects are much higher in the Horn of Africa. But obstacles remain', 2018).

6.3.3. Σομαλία

Έχοντας περιγράψει τη γεωπολιτική σημαντικότητα του Κέρατος της Αφρικής, θα ήταν παράβλεψη από μία πλανητική δύναμη να μην ασχοληθεί με τον στρατηγικό έλεγχο της Σομαλίας. Οι Η.Π.Α. το 1992, με πρόφαση την εξαιρετικά προβληματική πράγματι κοινωνική κατάσταση στη χώρα, στέλνει την πρώτη «ειρηνευτική» αποστολή με στόχο την επιβολή της δημοκρατίας, θέτοντας τις βάσεις για αμερικανικό έλεγχο στην περιοχή (Χουλιάρας, 1995).

Μέσω του Ο.Η.Ε. το Μάιο του 1992 αποβιβάζονται στη χώρα 500 Πακιστανοί κυανόκρανοι. Η κατάσταση στη χώρα ωστόσο ήταν τόσο περιπλοκή, που ο αριθμός αυτός στρατιωτών δεν επαρκούσε για να μπορέσει να επιβληθεί έναντι των φατριών. Σύντομα και μετά από πιέσεις τη Αμερικανικής κυβέρνησης, ο Ο.Η.Ε αποφασίζει εκ νέου την αποστολή μεγαλύτερης σε ανθρώπινο δυναμικό ειρηνευτικής δύναμης η οποία ονομάστηκε UNITAF. Η αποστολή αποτελούνταν από 35.000 στρατιώτες από τους οποίους οι 28.000 ήταν Αμερικανοί. Η αποστολή αποβιβάστηκε στη Σομαλία τον Ιανουάριο του 1993 (Χουλιάρας, 1995).

Σε πρώτη φάση η αποστολή του Ο.Η.Ε. κατάφερε να βελτιώσει κάποιους κοινωνικούς τομείς, αλλά και να ελέγξει ορισμένες περιοχές της χώρας μειώνοντας τις εμφύλιες εχθροπραξίες. Σύντομα όμως αντιλαμβάνεται ότι η γεωγραφία του τόπου δημιουργεί εξαιρετικά προβλήματα στην ομάδα. Μετά από μια σειρά από στρατιωτικές αποτυχίες με σημαντικότερη το θάνατο 18 Αμερικανών στρατιωτών σε μια σφοδρή ανταλλαγή πυρών τον Οκτώβρη του 1993 και την δυσαρέσκεια της κοινής γνώμης, το Κογκρέσο ανακοίνωσε τη σταδιακή αποχώρηση των στρατευμάτων. Ο γενικός γραμματέας του Ο.Η.Ε. ωστόσο, απέρριψε πλήρως την πιθανότητα της αποχώρησης όλων των στρατευμάτων από την περιοχή, θεωρώντας ότι ο τερματισμός του εμφυλίου είναι ένα από τα κρισιμότερα παγκόσμια ζητήματα (Χουλιάρας, 1995).

Τα αίτια της Αμερικανικής αποτυχίας στην περίπτωση της Σομαλίας σύμφωνα με τον Α. Χουλιάρα εντοπίζονται κυρίως 1) στην αγνόηση της Σομαλικής πραγματικότητας από τους Αμερικανούς, 2) στο ότι φάνηκαν απρόθυμοι να αναγνωρίσουν ότι η αποστολή θα είχε ορισμένες αποτυχίες και κόστος σε ανθρώπινο δυναμικό και 3) στο ότι στην ιεραρχική δομή της UNITAF οι Αμερικανοί είχαν απόλυτη κυριαρχία, φέρνοντας δυσαρέσκεια σε άλλα δυτικά κράτη. «*Η μη εκπροσώπηση της Ιταλίας στη διοίκηση είχε δυσαρεστήσει ιδιαίτερα τη Ρώμη*» (Χουλιάρας, 102, 1995). Τελικά η ειρηνευτική αποστολή του Ο.Η.Ε. αποχωρεί πλήρως από τη χώρα το 1995. Η αποτυχία στη Σομαλία, αλλά και μια σειρά από αποτυχίες όπως στην περίπτωση του Αφγανιστάν το 1998 (Καπλάν Ρ., 2017) θα άλλαζε μια για πάντα την εξωτερική πολιτική των Η.Π.Α., όσον αφορά τον τρόπο επέμβασης σε ξένα κράτη. «*Η βουλή των αντιπροσώπων ενέκρινε νομοθεσία που απαγορεύει στον πρόεδρο*

να στείλει αμερικανικές δυνάμεις υπό την ηγεσία του Ο.Η.Ε. πριν πιστοποιηθεί ότι κάτι τέτοιο πρόκειται να εξυπηρετήσει τα ύψιστα συμφέροντα εθνική ασφαλείας των Η.Π.Α.» (Χουλιάρης, 104, 1995). Πάρα τις αποτυχίες, το τοπίο στη Σομαλία φαίνεται να άλλαξε, αφού είχε εξουδετερωθεί σε μεγάλο βαθμό η αναρχία που επικρατούσε μέχρι εκείνη την περίοδο μεταξύ των φατριών.

Για να μπορέσει να αντιληφθεί κανείς τα γεωπολιτικά δρώμενα στη Σομαλία τα χρόνια που ακολούθησαν πρέπει να γνωρίσει καλά τον τρόπο που οι Η.Π.Α. ενεργούν τα τελευταία χρόνια. Η αναφορά στον Brzezinski όπως προαναφέρθηκε δεν ήταν τυχαία. Υπήρξε εμπνευστής της τρομοκρατικής οργάνωσης Αλ Κάιντα και άμεσος συνεργάτης του Οσάμα Μπιν Λάντεν (βλέπε εικόνα 28.). Ο Brzezinski με τις πλάτες του συμβουλίου ασφαλείας των Η.Π.Α. είχε προτείνει τη δημιουργία της τρομοκρατικής οργάνωσης το 1989, με στόχο την απομάκρυνση των Σοβιετικών από το Αφγανιστάν. «Υποστήριξε την οικονομική και στρατιωτική βοήθεια προς τους ισλαμιστές αντάρτες που μάχονταν τους Σοβιετικούς στο Αφγανιστάν» (Βασιλοπούλου Κ., 2017). Η αναρχία που δημιουργήθηκε στο Αφγανιστάν με την εξόπλιση της Αλ Κάιντα ανάγκασε τελικά τους Σοβιετικούς να αποχωρήσουν από την περιοχή μετά από δέκα χρόνια στρατιωτικού ελέγχου στην περιοχή (1979-1989). Το Πακιστάν εκείνη την περίοδο ως σύμμαχος των Η.Π.Α. διαδραμάτισε κυρίαρχο ρόλο στα γεγονότα, καθώς αποτελούσε το κέντρο εξόπλισης των ανταρτών της Αλ Κάιντα. «Υπολογίζεται πως, κατά τη διάρκεια του πολέμου, πάνω από 100.000 μουσουλμάνοι θήτευσαν στα «σχολεία» του Πακιστάν. Με τη CIA να αναζητεί

Εικόνα 28.

έναν επιφανή Σαουδάραβα να ηγηθεί της διεθνούς ισλαμικής σταυροφορίας, στράφηκε στην περίπτωση του Οσάμα Μπιν Λάντεν, γόνου μίας ζάμπλουτης κοσμοπολίτικης οικογένειας με μεγάλη παράδοση στις σχέσεις της με τις ΗΠΑ» (Καλαμβοκίδης Κ., 2014). Στην ουσία αυτό ήταν και το τέλος της Σοβιετικής Ένωσης. Η επιτυχία αυτή ανέδειξε τον Brzezinski ως τον κύριο υπεύθυνο για την κατάρρευση του σοσιαλισμού. Επίσης, ανέδειξε μία νέα οπτική όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίο πλέον οι Η.Π.Α. επεμβαίνουν στα κράτη όταν επιθυμούν έλεγχο (Καλαμβοκίδης Κ., 'Ο σοβιετικός πόλεμος στο Αφγανιστάν και η γέννηση του σύγχρονου διεθνούς τζιχάντ', 2019).

Το σημείο καμπής στη σύγχρονη γεωπολιτική ιστορία αποτελεί η 11^η Σεπτεμβρίου του 2001. Ήταν το σημείο εκκίνησης της εξωτερική πολιτικής που ακολουθείται σήμερα από τις Η.Π.Α. Η πολιτική αυτή περιλαμβάνει τον εξής απλό ειρμό. Δημιουργία προβλήματος σε μία χώρα, βρίσκοντας μία έξυπνη αφορμή, η οποία ακολουθείται από άμεση στρατιωτική ή πολιτική παρέμβαση για την επίλυση του ζητήματος που εσύ ο ίδιος έχεις δημιουργήσει. Η περίπτωση του Αφγανιστάν είναι χαρακτηριστική. Το 2001 Αμερικανικές και Βρετανικές δυνάμεις αποβιβάζονται στο Αφγανιστάν με στόχο τον αποδεκατισμό της τρομοκρατικής οργάνωσης Αλ Κάιντα την οποία οι ίδιοι είχαν δημιουργήσει. Η τρομοκρατική ενέργεια στο παγκόσμιο κέντρο εμπορίου το 2001 δικαιολογούσε την στάση αυτή, δεν πρέπει να παραβλεφθεί ωστόσο ότι η Αλ Κάιντα είναι ένα αμερικανικό δημιούργημα. Στην ουσία πρόκειται για έναν κύκλο στρατηγικής και ο οποίος τελείται τα τελευταία χρόνια ιδιαιτέρως επιτυχημένα

σε διάφορα σημεία του πλανήτη (Somalia–United States relations, Αλ Κάιντα, Wikipedia, 2019).

Η περίπτωση της Σομαλίας δεν απέχει πολύ από αυτήν την πραγματικότητα. Από το 2006 (όχι τυχαία το 2006 έχουμε έξαρση της πειρατείας στον κόλπο του Άντεν) δρα στη χώρα η τρομοκρατική οργάνωση Αλ Σαμπάμπ, η οποία και αποτελεί παρακλάδι της Αλ Κάιντα. Το 2012 εντάχθηκε επισήμως στο δίκτυό της. Η συγκεκριμένη οργάνωση είναι υπεύθυνη για τα περισσότερα τρομοκρατικά χτυπήματα σε χώρες τις Αφρικής που βρίσκονται κάτω από την επιρροή των Η.Π.Α. Η δράση αυτής της παρακρατικής οργάνωσης δικαιολογεί κατά βάση τη στρατιωτική επέμβαση των Η.Π.Α. αλλά και άλλων χωρών στην περιοχή. Εντάσσεται, δηλαδή στο γενικότερο πλαίσιο για τον «αγώνα κατά τις τρομοκρατίας». Ο πυρήνας των ανταρτών βρίσκεται στην περιοχή της Πουτλάνδης στη Βόρεια Σομαλία (βλέπε παράρτημα, χάρτης 12.). Το γεγονός αυτό είναι πολύ σημαντικό. Στην περιοχή της Πουτλάνδης, η Αλ Σαμπάμπ, εξόπλιζε Σομαλούς πειρατές, οι οποίοι από το 2006 και μέχρι το 2015, δρούσαν εις βάρος εμπορικών πλοίων που διέπλεαν στην ευρύτερη περιοχή του Κόλπου του Άντεν. Η απάντηση των Η.Π.Α. στην πειρατεία ήταν η αποστολή ναυτικών δυνάμεων στην περιοχή με χρήση της Νατοϊκής στρατιωτικής βάσης στο Τζιμπουτί. Στην ουσία δηλαδή, πρόκειται για έναν κύκλο γεγονότων τα οποία μπαίνουν σε σειρά για να δημιουργήσουν πρόσφορο έδαφος για τη σταθερότητα στη χώρα και την πλήρη ένταξή τους κάτω από τη σφαίρα επιρροής των Η.Π.Α. (Somalia–United States relations, Αλ Σαμπάμπ, Σομαλική Πειρατεία Wikipedia, 2019), (Κριτικού Ε., ‘Η πειρατεία στις θάλασσες’, 2012).

Από το 2006 μέχρι το 2009 ξεσπάει εμφύλιος πόλεμος στη χώρα μεταξύ των τρομοκρατικών οργανώσεων που δρουν στη χώρα και της ομοσπονδιακής κυβέρνησης. Η Αιθιοπία και οι αναγνωρισμένες αρχές της Σομαλίας συνεργάζονται στρατιωτικά εναντίον της Αλ Σαμπάμπ. Τελικά μετά από τρία χρόνια διένεξης, η Αιθιοπία αποσύρει τα στρατεύματά της και θέτονται σιγά σιγά οι βάσεις για τη διευθέτηση των προβλημάτων στη χώρα. (Somali-Ethiopian War 2006-2009, Wikipedia, 2019)

Τον Αύγουστο του 2012, για πρώτη φορά από την ανεξαρτησία της, η χώρα αποκτά εκλεγμένη κυβέρνηση. Οι Η.Π.Α. χαιρετίζουν την ενέργεια αυτή επιβεβαιώνοντας τη συνεχιζόμενη υποστήριξή τους, προς την κυβέρνηση της Σομαλίας και την εδαφική της ακεραιότητα και κυριαρχία. Το 2013 μάλιστα κατόπιν αιτήματος των αρχών της Σομαλίας, ο στρατός των ΗΠΑ ίδρυσε μια μικρή ομάδα συμβούλων στο Μογκαντίσου για την παροχή συμβουλευτικής και προγραμματιστικής υποστήριξης στις στρατιωτικές δυνάμεις στη χώρα (Somalia–United States relations, Wikipedia, 2019).

Η εκλογή του Donald Trump ωστόσο στην Αμερικανική προεδρία έχει ταράξει τα νερά στις σομαλοαμερικανικές σχέσεις. Τον Ιανουάριο του 2017, απαγορεύτηκε στους Σομαλούς πολίτες να εισέρχονται στις Ηνωμένες Πολιτείες με την εκτελεστική εντολή «Προστασία του έθνους από την εισβολή των ξένων τρομοκρατών στις Ηνωμένες Πολιτείες».

Η στάση της Κίνας τα τελευταία χρόνια απέναντι στη Σομαλία είναι παρόμοια με αυτή που έχει για την Αιθιοπία. Βασίζεται κυρίως σε επενδύσεις υποδομών και εμπορίου. Από το 2000 έως το 2011 ξεκίνησαν περίπου επτά κινεζικά αναπτυξιακά έργα στη Σομαλία. Αυτές οι πρωτοβουλίες περιλάμβαναν οικονομική βοήθεια ύψους 6 εκατομμυρίων δολαρίων, δωρεά φαρμάκων κατά της ελονοσίας καθώς και ελάφρυνση του δημόσιου χρέους ύψους 3 εκατομμυρίων δολαρίων.

Τον Ιούλιο του 2007 μάλιστα, η κινεζική κρατική πετρελαϊκή εταιρεία CNOOC υπέγραψε συμφωνία πετρελαϊκής εξερεύνησης με τη σομαλική κυβέρνηση στη βόρεια κεντρική επαρχία Mudug, που βρίσκεται στην περιοχή της Πουτλάνδης. Η Κίνα στήριξε επίσης την εκλεγμένη κυβέρνηση του 2012 και δύο χρόνια μετά το 2014 η κινεζική κυβέρνηση άνοιξε επίσης επισήμως την πρεσβεία της στο Μογκαντίσου (είχε κλείσει το 1991), (Somalia–China relations, Wikipedia, 2019).

6.3.4. Ερυθραία

Η χώρα από την ανεξαρτησία της και μετά έχει αποτελέσει βασικό σύμμαχο των Η.Π.Α. Οι Η.Π.Α. αναγνώρισαν αμέσως το νέο κράτος που δημιουργήθηκε το 1993 και αμέσως ξεκίνησαν διπλωματικές επαφές με τη χώρα. Η γεωπολιτική θέση της χώρας αποτέλεσε σημαντικό στοιχείο για αυτή τη στάση. «Οι μήκους 1.200 χιλιομέτρων ακτές της Ερυθραίας προσεγγίζουν τα στενά του Aden, ενώ τα 126 νησιά του αρχιπελάγους Dahlak ελέγχουν το μέσον της Ερυθράς θάλασσας» (Χουλιάρης, 71, 1995).

Οι Η.Π.Α. στάθηκαν αρωγοί στις προσπάθειες εξεύρεσης λύσεις μεταξύ των ζητημάτων Αιθιοπίας – Ερυθραίας καθώς επιζητούσαν σταθερότητα στην περιοχή. «Τα συμφέροντα των ΗΠΑ στην Ερυθραία περιλαμβάνουν την εδραίωση της ειρήνης με την Αιθιοπία, την ενθάρρυνση της προόδου προς την εγκαθίδρυση δημοκρατικής πολιτικής κουλτούρας, την υποστήριξη των προσπαθειών της Ερυθραίας για την εποικοδομητική συμμετοχή της στην επίλυση των περιφερειακών προβλημάτων και την προώθηση της οικονομικής μεταρρύθμισης» (Χουλιάρης, 2015).

Η Ερυθραία τέλος, αποτελεί τη μοναδική χώρα στο Κέρασ της Αφρικής που δεν έχει αναγνωρίσει το κράτος της Παλαιστίνης (βλέπε παράρτημα, χάρτης 9).

6.3.5. Τζιμπουτί

Το κράτος στη σύγχρονη ιστορία έχει μετατραπεί σε μία κυριολεκτικά στρατιωτική βάση. Η οικονομία του βασίζεται αποκλειστικά στον τριτογενή τομέα παραγωγής. Σε αυτή την κατεύθυνση έχει συμβάλει δραστικά ο γεωπολιτικός σχεδιασμός της Κίνας που μελετήθηκε στο κεφάλαιο 5.4. Το Τζιμπουτί ως λιμάνι κόμβος για την κινεζική εταιρία COSCO αποτελεί παράδειγμα κράτους εξαιρετικά εξαρτωμένου από άλλες δυνάμεις. Η.Π.Α., Γαλλία, Ιαπωνία, και Γερμανία διατηρούν στρατιωτικές βάσεις στην περιοχή με τη δικαιολογία του πολέμου κατά της πειρατείας.

Το 2014, οι ΗΠΑ κατέληξαν σε μακροπρόθεσμη συμφωνία με την κυβέρνηση του Τζιμπουτί για να συνεχίσουν να χρησιμοποιούν το Camp Lemonnier (η στρατιωτική βάση που χρησιμοποιούν οι Δυτικές δυνάμεις). ΣΤ πλαίσια αυτής της βασικής συμφωνίας, ο Πρόεδρος Μπαράκ Ομπάμα είχε υποσχεθεί να αυξήσει την οικονομική βοήθεια προς το Τζιμπουτί.

Όσον αφορά τον Κινεζικό παράγοντα στην περιοχή, το 2016 η Κίνα ίδρυσε την πρώτη υπερπόντια στρατιωτική της βάση, στο λιμάνι του Τζιμπουτί. Σε αντάλλαγμα η κινεζική κυβέρνηση είναι υποχρεωμένη να καταβάλει 20 εκ. δολάρια ετησίως για μία δεκαετή μίσθωση 90 στρεμμάτων (China–Djibouti relations, Wikipedia, 2019)

6.4. Η περίπτωση της Υεμένης

Η Υεμένη παρότι δεν αποτελεί μέλος της γεωγραφική περιφέρειας του Κέρατος της Αφρικής, διαδραματίζει εξίσου σημαντικό γεωπολιτικό ρόλο, καθώς βρίσκεται στην απέναντι πλευρά των στενών του Μπαμπ ελ Μαντέμπ. Οι πρώτοι πληθυσμοί στη χώρα εμφανίζονται το 7^ο αι. μ.Χ. όπου μουσουλμάνοι χαλίφηδες καταλαμβάνουν την περιοχή. Μετά τη διάλυση του χαλιφάτου η Βόρεια Υεμένη βρέθηκε κάτω από τον έλεγχο ιμάμηδων διαφόρων δυναστειών, κυρίως του δόγματος των Ζαϊντιτών, οι οποίοι εγκαθίδρυσαν μία θεοκρατική πολιτική δομή που επέζησε μέχρι σήμερα. Ιστορικά το βόρειο μέρος της χώρας αποτελούσε επαρχία της Οθωμανικής αυτοκρατορίας από το 16^ο αι έως το 19^ο αι., ενώ το νότιο μέρος αποτελούσε βρετανική επαρχία από το 1850 με πρωτεύουσα το πολυσύχναστο λιμάνι του Άντεν, μετά από συμφωνία με τους Οθωμανούς.

Η σύγχρονη ιστορία της Υεμένης ξεκινάει το 1918, όταν η Βόρεια Υεμένη έγινε ανεξάρτητη από την Οθωμανική Αυτοκρατορία. Η περιοχή αυτή αποτέλεσε επίσημα κράτος το 1962. Επίσης, η Βρετανική Αυτοκρατορία, η οποία κατείχε την περιοχή του Άντεν ως προτεκτοράτο τον 19ο αιώνα, αποχώρησε από την περιοχή το 1967. Το 1970 η νότια κυβέρνηση υιοθέτησε ένα κομμουνιστικό κυβερνητικό σύστημα, και τελικά οι δύο χώρες ενώθηκαν επίσημα στο σημερινό κράτος της Υεμένης στις 22 Μαΐου 1990.

Η μελέτη της ιστορίας της χώρα καταλήγει στο ότι διαχρονικά υπήρχε ένας γεωγραφικός διαχωρισμός εντός της χώρας, ο οποίος παρέπεμπε σε διαχωρισμό εξωτερικών πλανητικών δυνάμεων. Κατά την περίοδο της αποικιοκρατίας που εξετάζει η εργασία η χώρα ήταν μοιρασμένη μεταξύ Οθωμανικής και Βρετανικής αυτοκρατορίας. Οι τελευταία είχε υπό τον έλεγχό της το λιμάνι του Άντεν στη νότια πλευρά της χώρας (βλέπε παράρτημα, χάρτης), καθώς αποτελούσε πλέον στρατηγικό σημείο στην περιοχή. Στην απέναντι πλευρά ο έλεγχος του Τζιμπουτί από τη Γαλλία την ίδια εποχή, προσέδιδε πλεονέκτημα στις Συμμαχικές δυνάμεις σε αντιδιαστολή με τον Ιταλικό έλεγχο στην Ερυθραία και στην Ιταλική Σομαλιλάνδη (Yemen–United States relations, Wikipedia, 2019).

Με την έναρξη του ΄Β παγκοσμίου πολέμου και μέχρι τη διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης το γεωπολιτικό τοπίο αλλάζει, ωστόσο η Γεωγραφία στην περιοχή παραμένει ίδια. Το βόρειο τμήμα της χώρα όπου μέχρι το 1918 διοικούσαν από τους Οθωμανούς, εντάσσεται στη σφαίρα επιρροής των Δυτικών. Στην ονομαζόμενη τότε Νότια Δημοκρατία της Υεμένης, το 1972 αναδύεται ένα σοσιαλιστικό μοντέλο διοίκησης, αυστηρά εξαρτώμενο από τις χρηματοδοτήσεις των Σοβιετικών. Οι προθέσεις των Σοβιετικών για έλεγχο στην περιοχή είχαν ήδη ξεκινήσει από το 1962. Οι δύο επαρχίες το 1972 εμπλέκονται σε μεταξύ τους πόλεμο. Η βόρεια χώρα εξασφάλισε ενισχύσεις από τον Αραβικό και τον Δυτικό κόσμο, ενώ στο Νότιο κομμάτι της χώρας την εξόπλιση, είχαν αναλάβει οι Σοβιετικές δυνάμεις. Ο εμφύλιος πόλεμος μεταξύ των δύο κρατών με τις πιέσεις των εξωτερικών δυνάμεων για έλεγχο στην περιοχή έληξε το 1986 (Yemen, Wikipedia, 2019).

Τέσσερα χρόνια μετά, το 1990 το Βόρειο και το νότιο τμήμα της χώρας μετά και από τις πιέσεις του Ο.Η.Ε. ενώνονται και δημιουργούν επισήμως, το σημερινό κράτος της Υεμένης. Η αλλαγή του γεωπολιτικού σκηνικού στον κόσμο με την αποδυνάμωση της Ρωσίας ανέδειξε μία δεκαετία παύσεως των αναταραχών στην περιοχή. (Κουλούρης, 2018, 'Γιατί ο εμφύλιος στην Υεμένη: Η στρατηγική της θέση και η μεγαλύτερη ανθρωπιστική κρίση', <https://hellasjournal.com/> πρόσβαση: 10/2/2019)

Την περίοδο αυτή οι Η.Π.Α. με τη βοήθεια της συμμάχου Σαουδικής Αραβίας, πράττουν συγκεκριμένες γεωπολιτικές και διπλωματικές ενέργειες προκυμμένου, να εντάξουν την Υεμένη υπό την σκέπη τους. Οι ενέργειες ακολουθούν τα πρότυπα των υπολοίπων χωρών του Κέρατος της Αφρικής εξαιτίας του βασικού τους γεωστρατηγικού τους ρόλου. Η περίοδος αυτή τερματίζεται τελικά το 2015 όταν οι μειονότητα των Σούθις στη Βόρεια πλευρά της χώρας καταλαμβάνει και ελέγχει την περιοχή με τη στήριξη του Ιράν (βλέπε χάρτης 13, 14.). Έπειτα ξεσπά εκ νέου εμφύλιος πόλεμος διαχωρίζοντας και πάλι την Υεμένη στα δύο. Οι αντιμαχόμενες δυνάμεις του εμφυλίου πολέμου είναι η πλευρά των υποστηρικτών του Προέδρου Χάντι (έχει φυγαδευτεί στη Σ. Αραβία), υποστηριζόμενοι από την Σαουδική Αραβία, ενώ η πλευρά των Σιτών Χούθις φαίνεται να υποστηρίζεται από το Ιράν. Ο εμφύλιος πόλεμος στην Υεμένη εκτός από την γεωπολιτική του διάσταση και την περιφερειακή διαμάχη Σαουδικής Αραβίας-Ιράν έχει εξελιχθεί σε μία από τις μεγαλύτερες ανθρωπιστικές κρίσεις των τελευταίων 50 ετών.

Το αίτιο του νέου εμφυλίου πολέμου δεν είναι άλλο από τον έλεγχο των στενών. Στην προκυμμένη περίπτωση όμως η στάση των Δυτικών δυνάμεων φαίνεται να είναι λιγότερο επεμβατική. *«Σε αντίθεση με τον εμφύλιο πόλεμο στη Συρία και την επέμβαση του διεθνή συνασπισμού υπό τις Η.Π.Α, στην Υεμένη δεν έχει σημειωθεί μία ανάλογη προσέγγιση. Μάλιστα παρατηρείται ότι 3 από τα 5 μόνιμα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας, οι Η.Π.Α, το Η.Β και η Γαλλία διατηρούν εμπορικές σχέσεις με την Σαουδική Αραβία, την οποία προμηθεύουν με όπλα. Συνεπώς, μία ενδεχόμενη επέμβαση θα έθετε εν αμφιβόλω τις σχέσεις τους με την Σαουδική Αραβία»* (Κουλούρης, 2018). Παρότι η χώρα αποτελεί εξίσου σημαντικό γρανάζι της παγκόσμιας κυριαρχίας, η αμερικανοαραβική συμμαχία δεν αφήνει περιθώρια στους Αμερικανούς για επέκταση των στρατιωτικών τους επεμβάσεων στην Υεμένη. Σίγουρα ωστόσο δεν μπορεί να αμφισβητηθεί ότι οι αντιμαχόμενες δυνάμεις Ιράν – Σαουδική Αραβία αποτελούν μια μικρογραφία της μεγαλύτερης Γεωπολιτικής διαμάχης μεταξύ Η.Π.Α. και Ρωσίας *«Η Ουάσιγκτον έχει προσφέρει όπλα αξίας δισεκατομμυρίων δολαρίων για τη μάχη κατά των Χούτι, αλλά και αμερικανικά αεροσκάφη»* (Συντάκτης: efsyn.gr, 'ΗΠΑ: Αγοράζοντας στρατιωτικές νίκες στην Υεμένη', 2018).

Συνοψίζοντας, η χώρα διαχρονικά είναι διαιρεμένη μεταξύ γεωπολιτικών δυνάμεων. Κατά την αποικιοκρατική περίοδο η χώρα ήταν μοιρασμένη μεταξύ Οθωμανικής και Βρετανική αυτοκρατορίας. Ακολούθησαν τα χρόνια του διπολικού διχασμού και σήμερα ζει στην εποχή της θρησκευτικής διαίρεσης μεταξύ Σιτών και Σουνιτών, οι οποίοι αποτελούν ομάδες-εργαλεία για ευρύτερες γεωπολιτικές πρακτικές ισχυρότερων κρατών. Η περίπτωση της Υεμένης δε μένει ανεξάρτητη με τα γεωπολιτικά δρώμενα της Σομαλίας. Η τρομοκρατική οργάνωση Αλ Κάιντα έχει αναλάβει δράση στην νότια σουνιτική πλευρά της χώρας, κατέχοντας πολλά στρατηγικά σημεία *«Η στρατιωτική συμμαχία της οποίας ηγείται η Σαουδική Αραβία και στηρίζουν οι ΗΠΑ έχει συνάψει μυστικές συμφωνίες με τους μαχητές της Αλ Κάιντα στην Υεμένη (AQAP), πληρώνοντας ορισμένους να αποχωρήσουν από πόλεις-κλειδιά της διαμάχης στη χώρα.»* (Συντάκτης: efsyn.gr, 'ΗΠΑ: Αγοράζοντας στρατιωτικές νίκες στην Υεμένη', 2018). Η γειτνίαση του λιμανιού του Άντεν με τα στενά του Μπαμπ ελ Μαντέμπ καθιστά τη χώρα το δίχως άλλο κέντρο πολιτικής αντιπαράθεσης που θα απασχολεί τον κόσμο για τα επόμενα χρόνια. Και ενώ στη Σομαλία φαίνεται η κατάσταση από το 2012 και μετά να εξομαλύνεται στην Υεμένη ο δρόμος για την κοινωνική από κατάσταση φαίνεται να είναι μακρύς.

7. Συζήτηση – Συμπεράσματα

Ο πλανητικός σχεδιασμός είναι μία υπαρκτή διαδικασία που εντάσσεται στο ευρύτερο πλαίσιο του όρου σχεδιασμός και τελείται στην υψηλότερη κλίμακα και στο μεγαλύτερο επίπεδο. Η συγκεκριμένη διαδικασία, εκτελείται κυρίως από ισχυρά κράτη που διαχρονικά είχαν και έχουν σταθερή διοικητική δομή και οικονομία. Στη χρονική διάρκεια από το 1884 έως και σήμερα με την οποία ασχολείται η εργασία, το σκηνικό στην πλανητική δομή, άλλαξε τουλάχιστον τέσσερις φορές. Από τη δυνατή Βρετανία των αποικιοκρατικών χρόνων, στην ανάδυση των Η.Π.Α. και της Σοβιετικής ένωσης, έως και την ισχυροποίηση της Κίνας οι γεωπολιτικές σταθερές άλλαζαν ωστόσο η γεωγραφία παρέμενε σταθερή. Το επίκεντρο των γεωπολιτικών γεγονότων του κόσμου ήταν και είναι εντός της Δακτυλίου του Σπαικμαν.

Το Κέρασ της Αφρικής όντας ενταγμένο στη Rimland και σε συνδυασμό με την εξαιρετικά στρατηγική του θέση όσον αφορά το παγκόσμιο εμπόριο, αποτέλεσε μία από τις πλέον κομβικές περιοχές του πλανήτη. Η αναζήτηση της αύξησης της γεωπολιτικής ισχύος από τις μεγάλες δυνάμεις, είναι το βασικό αίτιο της δημιουργίας μια ασταθούς πολιτικά και κοινωνικά περιοχής. Παρακρατικές οργανώσεις εργαλεία που δρουν με τις ανοχές των ισχυρών φαίνεται να διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην εξέλιξη των πολέμων, εξασφαλίζοντας στις μεγάλες δυνάμεις (κυρίως στις Η.Π.Α.) έλεγχο σε αρκετές περιοχές, χωρίς να επεμβαίνουν οι ίδιες σε αυτές.

Η γεωπολιτική της Κίνας η οποία αναδύεται ιδιαιτέρως τα τελευταία χρόνια φαίνεται ότι θα καθορίσει σε μεγάλο βαθμό τα δρώμενα στην περιοχή. Από την άλλη η εξασθένηση της Ρωσίας, την έχει απομακρύνει γεωπολιτικά από το Κέρασ και η ίδια επικεντρώνεται κυρίως στα συννοριακά της θέματα όπως αυτά του Αζερμπαϊτζάν και της Ουκρανίας.

Η γεωπολιτική, συμβαίνει κάθε δευτερόλεπτο και ως εκ τούτου είναι αδύνατη η καταγραφή και η περιγραφή όλου του φάσματος των πηγών και της βιβλιογραφίας. Η μετάδοση της πληροφορίας είναι τόσο ραγδαία που μέρα με τη μέρα εμφανίζονται καινούργια ζητήματα, τα οποία δεν είναι εύκολο να διαχειριστούν στα πλαίσια μιας διπλωματικής εργασίας αυτού του μεγέθους. Παρόλα αυτά, η παραπάνω δουλειά, έδωσε ιδιαίτερη βάση στο ιστορικό και πολιτικό πλαίσιο του κόσμου με στόχο την ανάλυση ενός γεωγραφικού σημείου του χάρτη. Ο αρχικός στόχος της εργασίας θεωρείται ότι επετεύχθη, καθώς μέσα από το κείμενο παρουσιάζεται μία συνοπτική ανάλυση των γεωπολιτικών γεγονότων στο Κέρασ της Αφρικής για να διευκρινιστεί γενικά ο γεωπολιτικός του ρόλος του στη διαχρονία.

8. Σημειώσεις

1.. Υδραυλικός Δεσποτισμός: «αναφέρεται σε μία κοινωνική ή κυβερνητική δομή, η οποία μπορεί να διατηρεί την εξουσία και τον έλεγχο μέσω του αποκλειστικού ελέγχου της πρόσβασης στο νερό». Αφορά την κρατική δομή η οποία περιγράφει τους πρώτους πολιτισμούς στη Μεσοποταμία και στην Αίγυπτο. «Ο όρος μπορεί να χρησιμοποιηθεί και σήμερα στο σύγχρονο ανεπτυγμένο κόσμο, υποδεικνύοντας την τυραννική διακυβέρνηση μέσω του ελέγχου πόρων ζωτικής σημασίας». (Σιδηρόπουλος, 224, 2014)

2.. Πόλη – Κράτος: «είναι μια γεωγραφική περιοχή που ελέγχεται αποκλειστικά από μια πόλη η οποία έχει την κυριαρχία». Η πιο γνωστή περίοδος που ήκμασαν οι πόλεις – κράτη είναι κατεξοχήν οι κλασσικές ελληνικές πόλεις. «Ως πόλη – κράτος μπορεί επίσης να ονομασθεί μια κεντρική πόλη με τις γύρω κοινότητες που έχουν την ίδια νομοθεσία, ίδια κυβερνητική αρχή, μοιράζονται την ίδια γλώσσα και τρόπο ζωής». (Σιδηρόπουλος, 190, 2014)

3.. Γεωπολιτική: Ο όρος επινοήθηκε από τον Σουηδό πολιτικό Rudolf Kjellen στις αρχές του 20^{ου} αι. Από τότε υπάρχει μία πληθώρα ορισμών που άλλοτε δίνει περισσότερη βάση στη γεωγραφία και άλλοτε στην πολιτική. Στην παρούσα εργασία χρησιμοποιείται ο όρος γεωπολιτική όπως τον έχει ορίσει ο Έλληνας γεωπολιτικός επιστήμονας Ι. Μάζης και αναφέρει ότι: «Γεωπολιτική ανάλυση ενός γεωγραφικού συστήματος ανισόρροπου κατανομής ισχύος καλείται η γεωγραφική εκείνη μέθοδος η οποία μελετά, περιγράφει και προβλέπει τις συμπεριφορές και τις επιπτώσεις των σχέσεων των αντιτιθεμένων και διακριτών πολιτικών δράσεων ανακατανομής ισχύος και των ιδεολογικών μεταφυσικών που τις καλύπτουν, στο πλαίσιο των γεωγραφικών συμπλοκών που οι πολιτικές αυτές εφαρμόζονται»

4.. Πολιτικός ρεαλισμός (Realpolitik): είναι πολιτικό ρεύμα το οποίο βασίζεται κυρίως σε εκτιμήσεις συγκεκριμένων περιστάσεων και παραγόντων, παρά σε ρητές ιδεολογικές αντιλήψεις και προϋποθέσεις. Από αυτή την άποψη, μοιράζεται τις πτυχές της φιλοσοφικής προσέγγισής του με εκείνες του ρεαλισμού και του πραγματισμού. Συχνά αναφέρεται απλώς ως ρεαλισμός. (<https://en.wikipedia.org/wiki/Realpolitik> πρόσβαση: 14/1/2019)

5.. George Marshal, Henry Kissinger: Marshall: ήταν Αμερικανός πολιτικός και στρατιώτης. Υπουργός εξωτερικών υπό τους Προέδρους Franklin D. Roosevelt και Harry S. Truman, και στη συνέχεια υπηρέτησε ως Υφυπουργός και Υπουργός Άμυνας υπό τον Truman. Μετά τον 2^ο παγκόσμιο πόλεμο, ως υπουργός Εξωτερικών, ο Μάρσαλ υποστήριξε σημαντική οικονομική και πολιτική δέσμευση των ΗΠΑ για την ανάκαμψη μετά τον πόλεμο στην Ευρώπη, συμπεριλαμβανομένου του σχεδίου Marshall που φέρει το όνομά του. Σε αναγνώριση αυτού του έργου, του απονεμήθηκε το βραβείο Νόμπελ Ειρήνης το 1953. **Kissinger:** είναι Αμερικανός πολιτικός, ακαδημαϊκός -καθηγητής πολιτικής επιστήμης και διεθνών σχέσεων, συγγραφέας και διπλωμάτης. Κυριάρχησε στο σχεδιασμό και την εκτέλεση της εξωτερικής πολιτικής των ΗΠΑ από το 1969 ως το 1977, επί προεδρίας Ρίτσαρντ Νίξον (1969-1974) και Τζέραλντ Φορντ (1974-1977), ως σύμβουλος εθνικής ασφάλειας (National Security Advisor) και υπουργός Εξωτερικών. (George Marshall, Henry Kissinger <https://el.wikipedia.org/wiki> πρόσβαση: 14/1/2019)

6.. Rimland: «αναχωματική, αμφίβια ζώνη μετάβασης, που βρίσκεται μεταξύ των μεγάλων θαλάσσιων και των μεγάλων χερσαίων δυνάμεων. Στην εσωτερική αυτή δακτύλιο βρίσκονται οι περισσότεροι άνθρωποι της Γης και μεγάλο μέρος των πόρων της». (Σιδηρόπουλος, 130, 2014)

7.. Ανθρωπογεωγραφία: Η Ανθρωπογεωγραφία είναι ένας από τους τρεις κύριους κλάδους της Γεωγραφίας όπως έχει εξελιχθεί σήμερα. Αντικείμενο έρευνας και μελέτης αυτού του κλάδου είναι ο ανθρώπινος παράγων και οι δραστηριότητές του που έχουν σχέση με το χώρο, όπως π.χ. αστικοποίηση.

8.. Πληθυσμιακή Γεωγραφία: είναι ο κλάδος της γεωγραφίας που ασχολείται με τους πληθυσμούς της γης ανά τους αιώνες. Μεταναστευτικές ροές, πληθυσμιακές εξάρσεις ή μειώσεις και δημογραφικές μεταβάσεις είναι μερικά από τα αντικείμενα που πραγματεύεται.

«Η πληθυσμιακή γεωγραφική ανάλυση ασχολείται με τη μελέτη των φαινομένων και των καταστάσεων που σχετίζονται άμεσα ή έμμεσα με τις διαδικασίες εξέλιξης των ανθρώπινων πληθυσμών, όπως αυτές διαμορφώνονται στο χώρο και στο χρόνο.»(Κ. Τσίμπος, 2008, 31).

9.. Edward Luttwak: είναι συγγραφέας του Κέντρου Στρατηγικών και Διεθνών σπουδών. Έχει δημοσιεύσει πολλά άρθρα και βιβλία στρατηγικής. Είναι πολιτικός επιστήμονας γνωστός για τα έργα του για την μεγάλη στρατηγική, την στρατιωτική ιστορία και τις διεθνείς σχέσεις. Παρέχει συμβουλευτικές υπηρεσίες σε κυβερνήσεις και διεθνείς επιχειρήσεις, συμπεριλαμβανομένων διαφόρων κλάδων της κυβέρνησης των Η.Π.Α. (https://en.wikipedia.org/wiki/Edward_Luttwak πρόσβαση: 14/1/2019)

10.. Περίοδος Ιουστινιανού: Ο Ιουστινιανός (527-565), ίσως ο πιο επιτυχημένος αυτοκράτορας της Βυζαντινής αυτοκρατορίας δεδομένου των αποτελεσμάτων, είχε ως στόχο να ενώσει ξανά την αυτοκρατορία και να την επαναφέρει στα αρχικά της σύνορα του πρώτου αιώνα. Η περίοδός του θεωρείται σίγουρα περίοδος ακμής κυρίως λόγω των στρατιωτικών επιτυχιών. Ο Ιουστινιανός έγινε γνωστός χάρη στο νομοθετικό του έργο (Ιουστινιάνειος κώδικας). Αξιοσημείωτο γνώρισμα της βασιλείας του ήταν η επιθετική στρατηγική, χαρακτηριστικό που δε συναντά κανείς εύκολα στη χιλιόχρονη ιστορία του Βυζαντίου.

11.. Συνθήκη της Τορδεσίγιας: Η Συνθήκη της Τορδεσίγιας το 1494 μοίρασε ολόκληρο τον κόσμο που είχε ανακαλυφθεί μέχρι τότε ανάμεσα στην Πορτογαλία και την Ισπανία. Αν και μακροπρόθεσμα αποδείχθηκε ανεφάρμοστη, η Συνθήκη εξυπηρετούσε, βραχυπρόθεσμα, πολύ καλά το σκοπό της, δίνοντας στο κάθε ένα από τα συμβαλλόμενα μέρη την ελευθερία να συνεχίσει τις εξερευνήσεις του χωρίς να παρεμποδίζεται από το άλλο. Στο πλαίσιο αυτό, η Ισπανία έστειλε τον Κολόμβο σε τρεις ακόμη αποστολές στην Αμερική, ενώ η Πορτογαλία συνέχισε να επικεντρώνει τις προσπάθειές της στον περίπλοκο της Αφρικής και την πορεία προς τις Ινδίες και πέρα από αυτές. (Συνθήκη Τορδεσίγιας <http://users.sch.gr/> πρόσβαση: 14/1/2019)

12.. Αποικιοκρατία: *«Η αποικιοκρατία είναι δόγμα ή ιδεολογία οποία επιβλήθηκε από κράτη σε ανθρώπους ή άλλα κράτη που εξαναγκάζονται να δεχτούν σχέσεις και εξαρτήσεις. Είναι διαδικασία επεκτατισμού και κατοχής που αναφέρεται στη δημιουργία αποικίας υπό την επιρροή ξένης χώρας»* (Σιδηρόπουλος, 2005 σελ. 25). Η περίοδος της αποικιοκρατίας αποτέλεσε ένα από τα σκοτεινότερα κεφάλαια της σύγχρονης ιστορίας της Αφρικής αλλά και του Δυτικού κόσμου.

13.. Ψυχρός Πόλεμος: Γεωπολιτική διαμάχη μεταξύ Σοβιετικής Ένωσης και Η.Π.Α. μετά τη λήξη του Β Παγκοσμίου πολέμου και μέχρι το 1991. Οι δύο χώρες δεν ήρθαν ποτέ σε μετωπική σύρραξη, ωστόσο οι στρατιωτικές αποστολές που λαμβάναν χώρα σε τρίτα εδάφη ήταν ιδιαίτερος σφοδρές και εκτεταμένες. Ο κόσμος χωρίστηκε κυριολεκτικά στα τρία. Οι χώρες του NATO με την Αμερική πρωτοστατούσα δύναμη, η Σοβιετική ένωση και οι σύμμαχοί της με βάση το σύμφωνο της Βαρσοβίας, και τα αδέσμευτα έθνη ή αλλιώς ο Τρίτος κόσμος.

14.. Πλανητική Δύναμη: *«ο όρος χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά από τον George Modelski για να περιγράψει εκείνες τις δυνάμεις οι οποίες σε διαφορετικές χρονικές περιόδους είχαν γίνει απόλυτα κυρίαρχες οντότητες στο παγκόσμιο σύστημα».* Σύμφωνα με τον ίδιο υπάρχουν μόνο τέσσερις χώρες οι οποίες έχουν πετύχει απόλυτη κυριαρχία. Αυτές είναι η Ισπανία, η Πορτογαλία, η Μ. Βρετανία και οι Η.Π.Α. (Geoffrey Parker, 381, 2002)

15.. Γεωπληροφορική: δευτερεύουσα κατεύθυνση της γεωγραφία που ασχολείται με τη διαχείριση πληροφοριών του χώρου σε υπολογιστικό περιβάλλον με χρήση βάσεων δεδομένων.

16.. Βασίλειο του Αξούμ: ήταν εμπορικό έθνος των Αβησσυνών που περιλάμβανε εδάφη στη σημερινή περιοχή της Ερυθραίας, στη περιοχή Τιγκράι της Αιθιοπίας και στη Νουβική έρημο. Υπήρχε περίπου από το 100 μ.Χ. έως το 940 μ.Χ. Αναπτυσσόταν από την πρωτοαξουμιτική εποχή του σιδήρου, τον 4ο αιώνα π.Χ., για να εμφανιστεί στο προσκήνιο τον 1ο αιώνα μ.Χ.. Έγινε σημαντικός παράγοντας στην εμπορική διαδρομή μεταξύ της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας και της Αρχαίας Ινδίας. (Βασίλειο Αξούμ <https://el.wikipedia.org/wiki/> πρόσβαση: 14/1/2019)

17.. Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης: Τα Ηνωμένα Έθνη και άλλοι διεθνείς οργανισμοί χρησιμοποιούν κατά κόρων τον παραπάνω δείκτη διότι εκτός από οικονομικές μεταβλητές περιλαμβάνει και διάφορα κοινωνικά χαρακτηριστικά του συνολικού πληθυσμού. «*Ο Τρίτος Κόσμος δεν διακρίνεται από τον υπόλοιπο κόσμο μόνο με ποσοτικούς δείκτες, αλλά και με βάση ιδιαίτερα, ποιοτικά στοιχεία*» (Σωτηρόπουλος, 2005 σελ. 32). Αποτελείται από τέσσερις συγκεκριμένους δείκτες. 1) Το ετήσιο κατά κεφαλήν ακαθάριστο εγχώριο προϊόν 2) το προσδόκιμο ζωής κατά τη γέννηση 3) το ποσοστό ενηλίκων που είναι αναλφάβητοι μεταξύ των ενηλίκων όλης της χώρας και 4) ένας δείκτης για την αναλογία του πληθυσμού που έχει εγγραφεί σε σχολεία διαφόρων βαθμίδων προκειμένου να λάβει εκπαίδευση. Ο δείκτης HDI μπορεί να κυμαίνεται ανάμεσα στο 0,0 (μηδενική ανθρώπινη ανάπτυξη) και το 1,0 (βέλτιστη ανθρώπινη ανάπτυξη).

18.. Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν: είναι το σύνολο όλων των προϊόντων και αγαθών που παράγει μια οικονομία σε διάστημα ενός έτους, εκφρασμένο σε χρηματικές μονάδες. Είναι η συνολική αξία όλων των τελικών αγαθών (υλικών και άυλων) που παρήχθησαν εντός μιας χώρας σε διάστημα ενός έτους, ακόμα και αν μέρος αυτού παρήχθη από παραγωγικές μονάδες που ανήκουν σε κατοίκους του εξωτερικού. (Α.Ε.Π. <https://el.wikipedia.org/wiki> πρόσβαση: 14/1/2019)

19.. Δεύτερο στάδιο Δημογραφικής μετάβασης: «*Στις παραδοσιακές κοινωνίες τα επίπεδα γονιμότητας και θνησιμότητας είναι υψηλά. Στις σύγχρονες κοινωνίες τα επίπεδα είναι χαμηλά. Στο ενδιάμεσο υπάρχει η δημογραφική μετάβαση*». Στο δεύτερο στάδιο η πληθυσμιακή πυραμίδα των χωρών θεωρείται κανονική. (Demeny, 1972)

20.. Συμβούλιο Ασφαλείας Η.Π.Α.: είναι το ανώτατο διοικητικό συμβουλευτικό όργανο του εκάστοτε προέδρου των ΗΠΑ επί θεμάτων εθνικής ασφάλειας και εξωτερικής πολιτικής. Συγκροτείται ως ιδιαίτερο γραφείο ειδικών συμβούλων και αποτελεί μέρος του εκτελεστικού γραφείου του Προέδρου των ΗΠΑ, στο Λευκό Οίκο, όπου και συνέρχεται σε ειδική επί τούτου "αίθουσα καταστάσεων", εξοπλισμένη με ανάλογα εποπτικά μέσα. (Συμβούλιο Ασφαλείας Η.Π.Α. <https://el.wikipedia.org/wiki/> πρόσβαση: 14/1/2019)

21.. C.I.A.: Central Intelligence Service, είναι το βασικό θεσμικό εργαλείο των Η.Π.Α. για τη συλλογή επεξεργασία ανάλυση πληροφοριών. Που μπορεί να αφορούν οτιδήποτε και οποιονδήποτε εντός και εκτός συνόρων της χώρας. Είναι η σημαντικότερη υπηρεσία τέτοιου είδους στον κόσμο με το μεγαλύτερο δίκτυο συλλογής πληροφοριών. Ιδρύθηκε στις 18 Σεπτεμβρίου του 1947. (CIA, <https://el.wikipedia.org/wiki/> πρόσβαση: 14/1/2019)

22.. UNITA: (União Nacional pela Independencia Total de Angola, Εθνική Ένωση για την πλήρη Ανεξαρτησία της Αγκόλας. Πολιτικό και στρατιωτικό κίνημα.

23.. Κράινα: Η Δημοκρατία της Σερβικής Κράινα, ήταν ένα μη αναγνωρισμένο κράτος. Αποτελούσε σερβικό θύλακας στα εδάφη της Κροατίας που δημιουργήθηκε μετά τη διάλυση της Γιουγκοσλαβίας το 1991 και διατηρήθηκε έως το 1995. Το κρατίδιο διαλύθηκε το 1995 έπειτα από την επίθεση και κατάληψη του από τον Κροατικό στρατό κατά την επιχείρηση "Καταιγίδα" υποστηριζόμενη από τις Η.Π.Α. (Η δημοκρατία της Σερβικής Κράινα, <https://el.wikipedia.org/wiki/> πρόσβαση: 14/1/2019)

24.. Ρόμπερτ Ντ. Καπλάν.: Δημοσιογράφος και συγγραφές γεννημένος το 1952 στη Νέα Υόρκη. Ένα από τους σημαντικότερους διανοούμενους της γενιάς του σε θέματα γεωπολιτικής και γεωγραφίας. Από το 2008 έως το 2012 διατέλεσε επιστημονικός συνεργάτης του Think tank Center for a new American Security. Συμπεριλαμβάνεται στους 100 πιο σημαντικούς διανοούμενους του αιώνα.

25.. Αλ Κάιντα: Ένοπλη τρομοκρατική οργάνωση Ισλαμιστών που πρωτοεμφανίσθηκε δημόσια το 1989. Εμπνευστής της ο Brzezinski για τον οποίο υπάρχει ιδιαίτερη αναφορά στο κυρίως κείμενο.

26.. Χώρες Βαλτικής: Γεωγραφική περιφέρεια που περιλαμβάνει τρεις χώρες. Εσθονία, Λετονία και Λιθουανία.

27.. Μαντζουρία: Γεωγραφική περιοχή που περιλαμβάνει κομμάτι της Βορειοανατολικής Κίνας και της Ρωσίας.

28.. Zhenbao: Διασυνοριακή ζώνη μεταξύ Κίνας και Σοβιετικής Ένωσης.

29.. Ροκχίγκας: Ο λαός των Ροκχίγκια είναι λαός από την πολιτεία Ρακίν της Μυανμάρ. Η πλειοψηφία των Ροκχίγκια είναι μουσουλμάνοι, ενώ ένα μικρό ποσοστό είναι Ινδουιστές. Την τελευταία περίοδο έχουν υποστεί σημαντικές διώξεις εν μέσω γεωπολιτικών σκηνικών στη χώρα της Μυανμάρ.

30. Αποικιοκρατία: *«Η αποικιοκρατία είναι δόγμα ή ιδεολογία οποία επιβλήθηκε από κράτη σε ανθρώπους ή άλλα κράτη που εξαναγκάζονται να δεχτούν σχέσεις και εξαρτήσεις. Είναι διαδικασία επεκτατισμού και κατοχής που αναφέρεται στη δημιουργία αποικίας υπό την επιρροή ξένης χώρας»* (Σιδηρόπουλος, 2005 σελ. 25).

31.. Σύγκρουση πολιτισμών.: Βιβλίο το οποίο παρουσιάζει τις γεωπολιτικές θέσεις του Samuel Huntington. Βασικό σημείο της θεωρίας του αποτελεί ο διαχωρισμός του κόσμου με βάση το θρησκευτικό του προφίλ. Ο Brzezinski αναφέρει: *«ένα εξαιρετικό πνευματικό κατόρθωμα – τολμηρό, με φαντασία και προκλητικό. Ένα σπουδαίο έργο που έχει αλλάξει την αντίληψή μας για τις διεθνείς σχέσεις»*.

32.. Άξονας: Γεωμετρικός όρος. *«Ο όρος αυτός προσαρμόστηκε στην πολιτική και σημαίνει τη σύνδεση ή συμμαχία δύο ή περισσότερων κρατών. Αυτή η μεταφορά χρησιμοποιήθηκε για να περιγράψει τη συνεργασία ανάμεσα στη φασιστική Γερμανία και την Ιταλία. Στον άξονα ρώμης – Βερολίνου προστέθηκε στη συνέχεια και η Ιαπωνία»* (Parker G., 371, 2002)

9. Βιβλιογραφία

- Χουλιάρης Α., Γεωργούλας Σ., 'Κράτη και εθνότητες στο Κέρασ της Αφρικής', εκδόσεις Γνώση, Αθήνα, 1995.
- Χουλιάρης Α., Πετρόπουλος Σ., 'Η Αφρική και οι άλλοι, οι σχέσεις με τον υπόλοιπο κόσμο', εκδόσεις Σύνδεσμος ελληνικών ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών, Αθήνα, 2015
- Σωτηρόπουλος Δ., Χουλιάρης Α., Ρούσσοσ Σ., Σκλιάς Π., 'Ο τρίτος κόσμος, πολιτική, κοινωνία, οικονομία, διεθνείς σχέσεις', εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 2005
- Χουλιάρης Α., 'Η κατάρρευση του κράτους στην Αφρική', Εκδόσεις Στοχαστής, Αθήνα, 1998
- Σιδηρόπουλος Γ., 'Ανθρωπογεωγραφίας συνοπτικό λεξικό, Άτακται Γλώσσαι', εκδόσεις Σταμούλης, Αθήνα, 2014
- Σιδηρόπουλος Γ., 'Εισαγωγή στη γραφική σημειολογία', εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 2006
- Sprykman N., 'Η Γεωγραφία της Ειρήνης', εκδόσεις Παπαζήση (Geolab), μετάφραση Κελάνδριας Π., Αθήνα, 2004
- Καπλάν Ρ., 'Η εκδίκηση της Γεωγραφίας', εκδόσεις Μελάι, μετάφραση Κατσούλας Σ., Αθήνα, 2017
- Huntington Samuel, 'Η Σύγκρουση των Πολιτισμών, και ο ανασχηματισμός της παγκόσμιας τάξης', Εκδόσεις Πατάκη, Νέα Υόρκη, 1996
- Luttwak E., 'Η Υψηλή Στρατηγική της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας', Εκδόσεις Τουρίκη, Αθήνα, 2009
- Brzezinski Zbigniew, 'η Μεγάλη Σκακιέρα', Εκδοτικός οίκος Λιβανή, Αθήνα, 1997)
- Geoffrey Parker, 'Γεωπολιτική, παρόν παρελθόν και μέλλον', Εκδόσεις ροές, Αθήνα, 2002
- Friedrich Ratzel, «Ο Ζωτικός Χώρος», Εκδόσεις Προσκήνιο, Επιμέλεια Ι. Μάζης, Αθήνα, 1993
- Παγκόσμιος Γεωγραφικός Άτλας, Εκδόσεις Δομή, τόμος 8, σελ. 200-249 (Αιθιοπία)
- Harold G. Marcus, A History of Ethiopia, University of California Press, 1994 https://books.google.gr/books/about/A_History_of_Ethiopia.html?id=jX70ROBfyIC&redir_esc=y (πρόσβαση: 15/1/2019).
- The rise and reign of Haile Selassie I (1916–74) Regent and heir apparent, encyclopedia Britannica, <https://www.britannica.com/place/Ethiopia/The-rise-and-reign-of-Haile-SelassieI-1916-74#ref419539> (πρόσβαση: 15/1/2019).

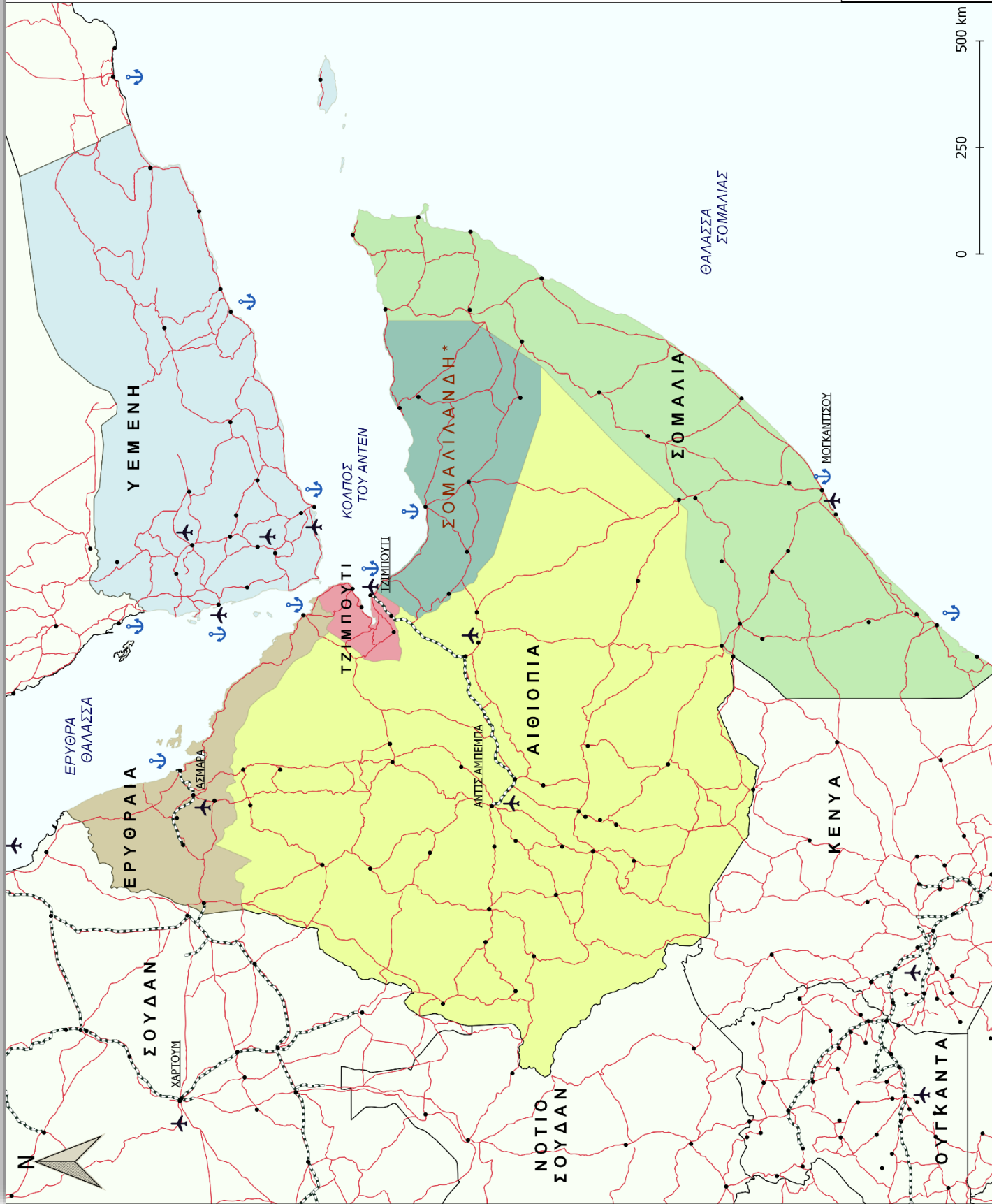
- K12 academics, ‘1900s History of Education in Ethiopia’, <https://www.k12academics.com/Education%20Worldwide/Education%20in%20Ethiopia/1900s-history-education-ethiopia> (πρόσβαση: 15/1/2019).
- Central Intelligence Agency, The World Factbook, Ethiopia, <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/et.html> (πρόσβαση: 15/1/2019).
- Central Intelligence Agency, The World Factbook, Somalia, <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/et.html>(πρόσβαση: 15/1/2019).
- Central Intelligence Agency, The World Factbook, Eritrea, <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/et.html>(πρόσβαση: 15/1/2019).
- Central Intelligence Agency, The World Factbook, Djibouti, <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/et.html>(πρόσβαση: 15/1/2019).
- WITS, Ethiopia, Somalia, Eritrea, Djibouti <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/ETH/Year/2012/Summary> (πρόσβαση: 15/1/2019).
- U.S Library of Congress, ‘Growth and Structure of the Economy’, <http://countrystudies.us/ethiopia/77.htm> (πρόσβαση: 20/1/2019).
- Le Monde Diplomatique, ‘Ρωσία, μια κοινωνία χωρίς πολίτες’ <https://monde-diplomatique.gr/?s=%CE%BA%CE%AF%CE%BD%CE%B1&paged=2> (πρόσβαση: 4/2/2019).
- ‘Η γεωπολιτική «ανάδυση» της Κίνας, από τα νερά του Ειρηνικού Ωκεανού’, <https://tvxs.gr/news/kosmos/i-geopolitiki-anadysi-tis-kinas-apo-ta-nera-toy-eirinikoy-okeanoy> (πρόσβαση: 4/2/2019)
- Ethiopia, Somalia, Eritrea, Djibouti, Wikipedia, <https://www.wikipedia.org/>, πρόσβαση: 5/1/2019
- Haile Silasie, Wikipedia, <https://www.wikipedia.org/> πρόσβαση: 5/1/2019
- Συμβούλιο Ασφαλείας Η.Π.Α. <https://el.wikipedia.org/wiki/> πρόσβαση: 14/1/2019
- Βασίλειο Αξούμ, https://el.wikipedia.org/wiki πρόσβαση: 14/1/2019
- CIA, <https://el.wikipedia.org/wiki/> πρόσβαση: 14/1/2019
- Η δημοκρατία της Σέρβικης Κράινα, <https://el.wikipedia.org/wiki/> πρόσβαση: 14/1/2019
- Α.Ε.Π. https://el.wikipedia.org/wiki πρόσβαση: 14/1/2019
- Συνθήκη Τορδεσίγιας <http://users.sch.gr/> πρόσβαση: 14/1/2019
- George Marshall, Henry Kissinger https://el.wikipedia.org/wiki πρόσβαση: 14/1/2019

- Global research, ‘The Weaponization of the Refugees. Artificial Mass Migration as Imperial policy has a Long History’, <https://www.globalresearch.ca> πρόσβαση: 2/2/2019
- The Conversation, ‘Peace prospects are much higher in the Horn of Africa. But obstacles remain’, <https://theconversation.com> Πρόσβαση: 2/2/2019
- Ethiopia–United States relations, <https://el.wikipedia.org/wiki/> Πρόσβαση: 2/2/2019
- David Pilling, Financial Times: Πεδίο δοκιμών η Αφρική στις κινεζικές παγκόσμιες φιλοδοξίες’, <http://www.avgi.gr/> πρόσβαση: 2/2/2019
- Κριτικού Ε., ‘Η πειρατεία στις θάλασσες’, <http://dspace.lib.ntua.gr/> πρόσβαση: 2/2/2019
- Καλαμποκίδης Κ., ‘Ο σοβιετικός πόλεμος στο Αφγανιστάν και η γέννηση του σύγχρονου διεθνούς τζιχάντ’, <http://www.avgi.gr/> , πρόσβαση: 2/2/2019

ΚΕΡΑΣ ΤΗΣ
ΑΦΡΙΚΗΣ ΚΑΙ
ΥΕΜΕΝΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ
ΧΑΡΤΗΣ

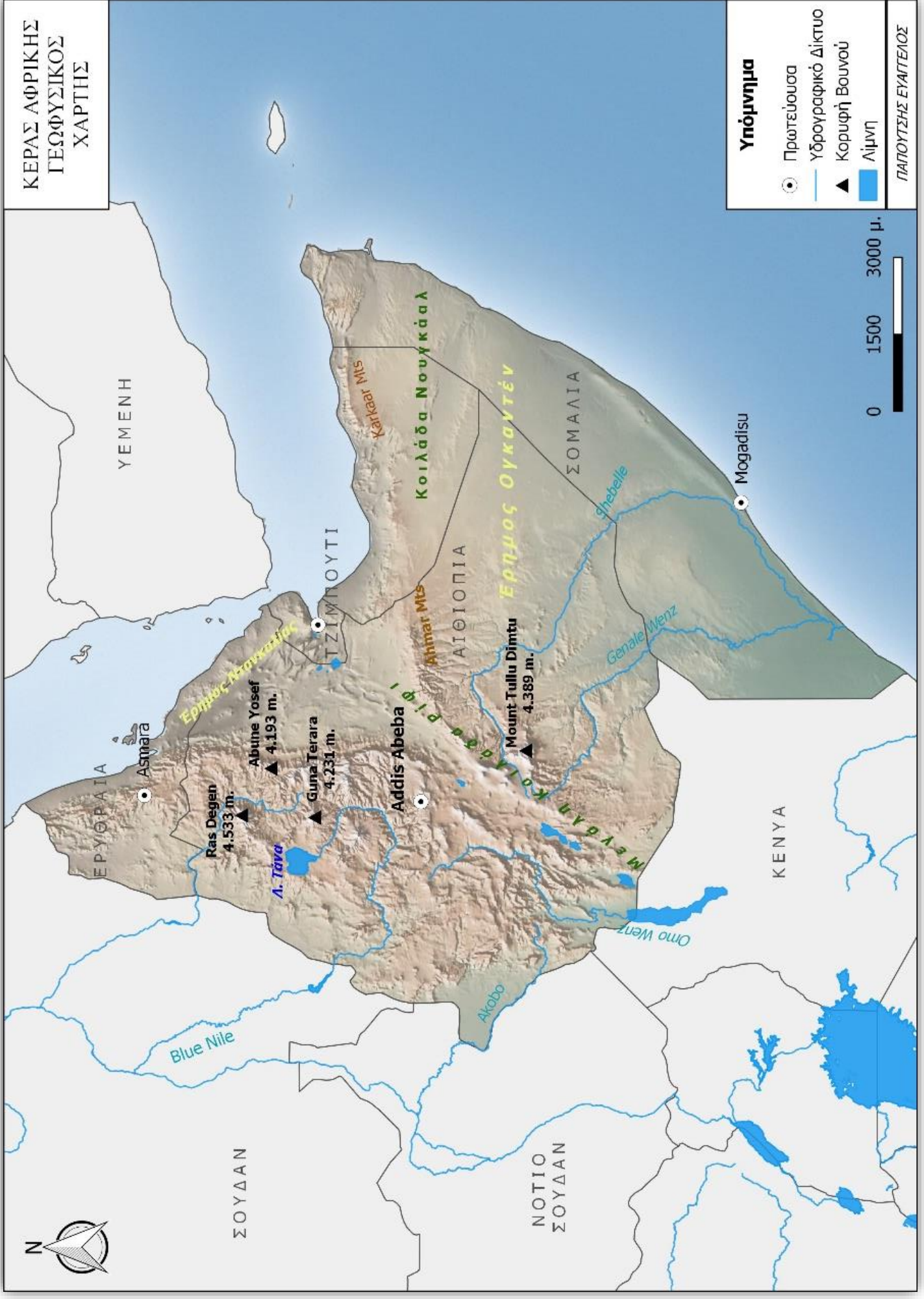
Υπόμνημα

- ΑΣΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ
- ⚓ ΛΙΜΑΝΙ
- ✈ ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟ
- ΚΥΡΙΟΙ ΟΔΙΚΟΙ ΑΞΟΝΕΣ
- ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ

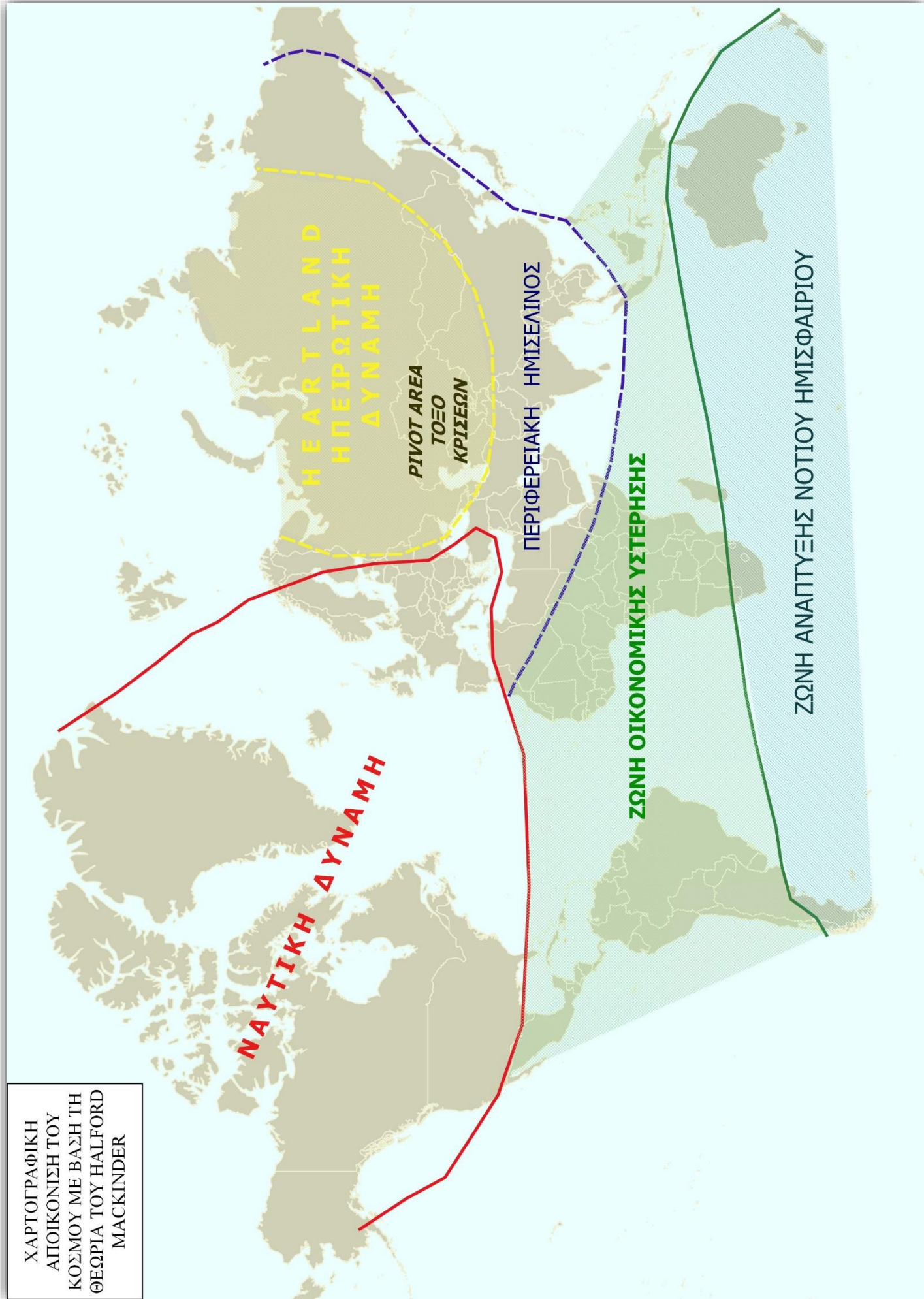

Χάρτης 1.

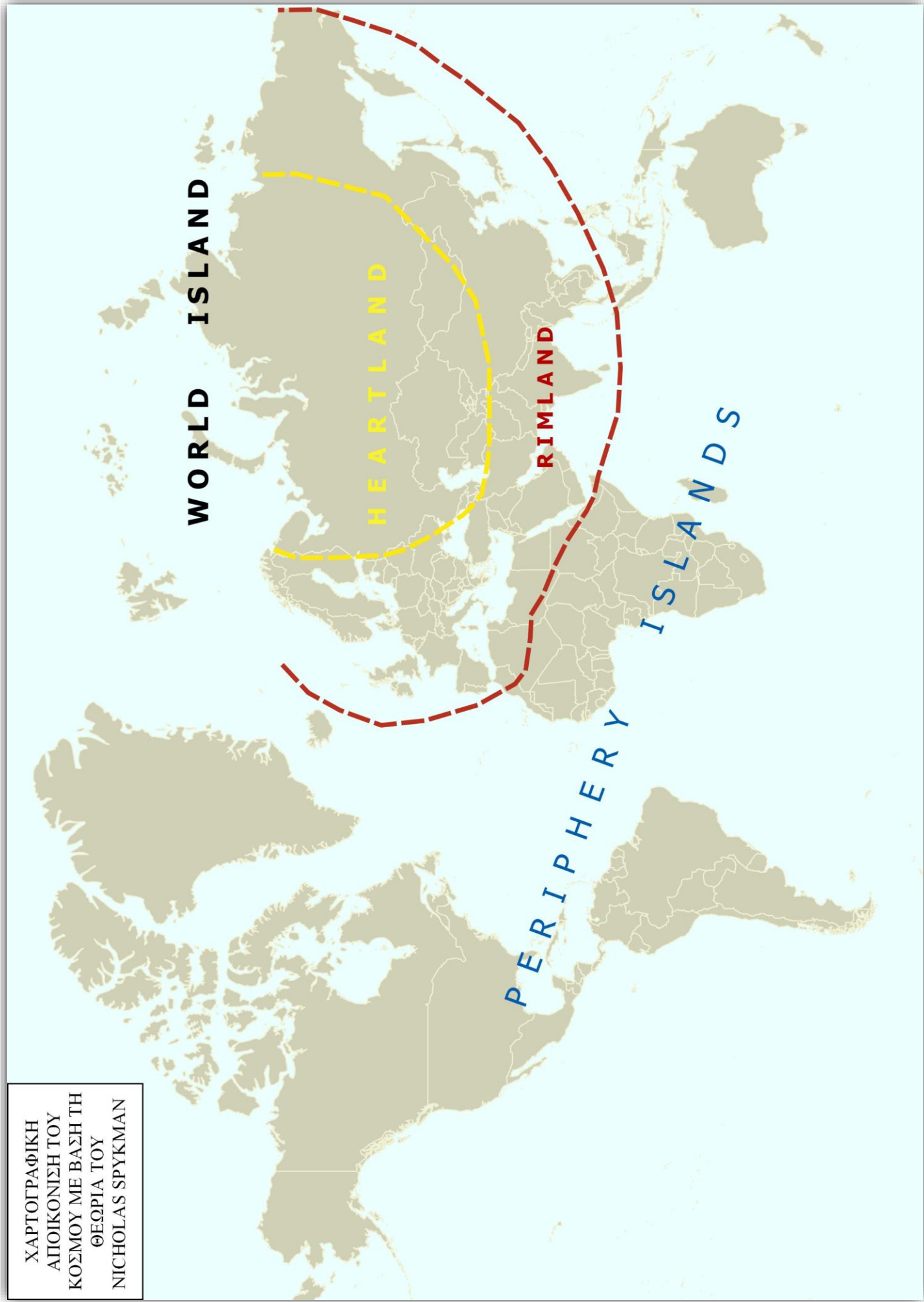
ΚΕΡΑΣ ΑΦΡΙΚΗΣ
ΓΕΩΦΥΣΙΚΟΣ
ΧΑΡΤΗΣ

ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΙΚΗ
ΑΠΟΙΚΟΝΙΣΗ ΤΟΥ
ΚΟΣΜΟΥ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΗ
ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ HALFORD
MACKINDER

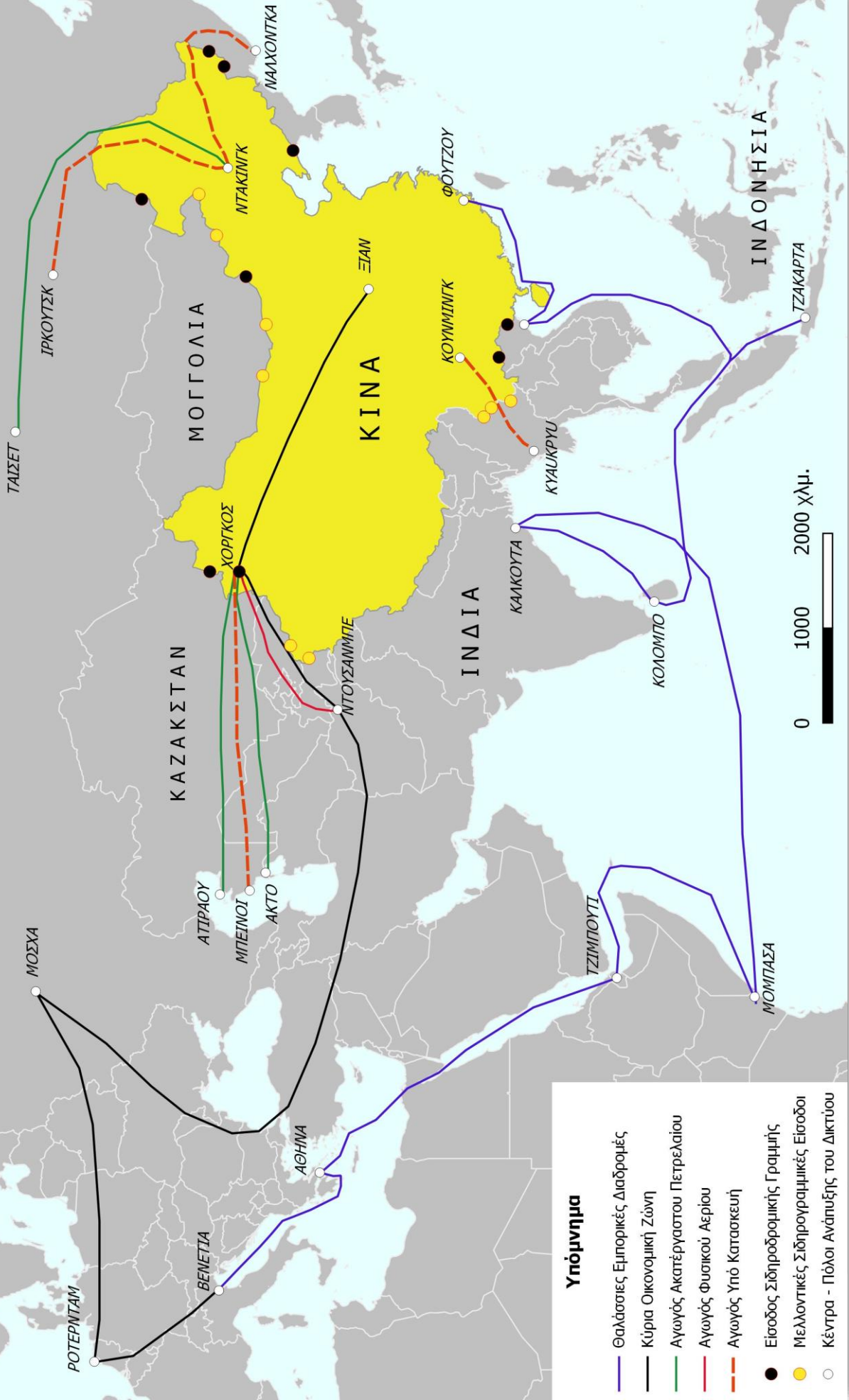

ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΙΚΗ
ΑΠΟΙΚΟΝΙΣΗ ΤΟΥ
ΚΟΣΜΟΥ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΗ
ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ
NICHOLAS SPYKMAN

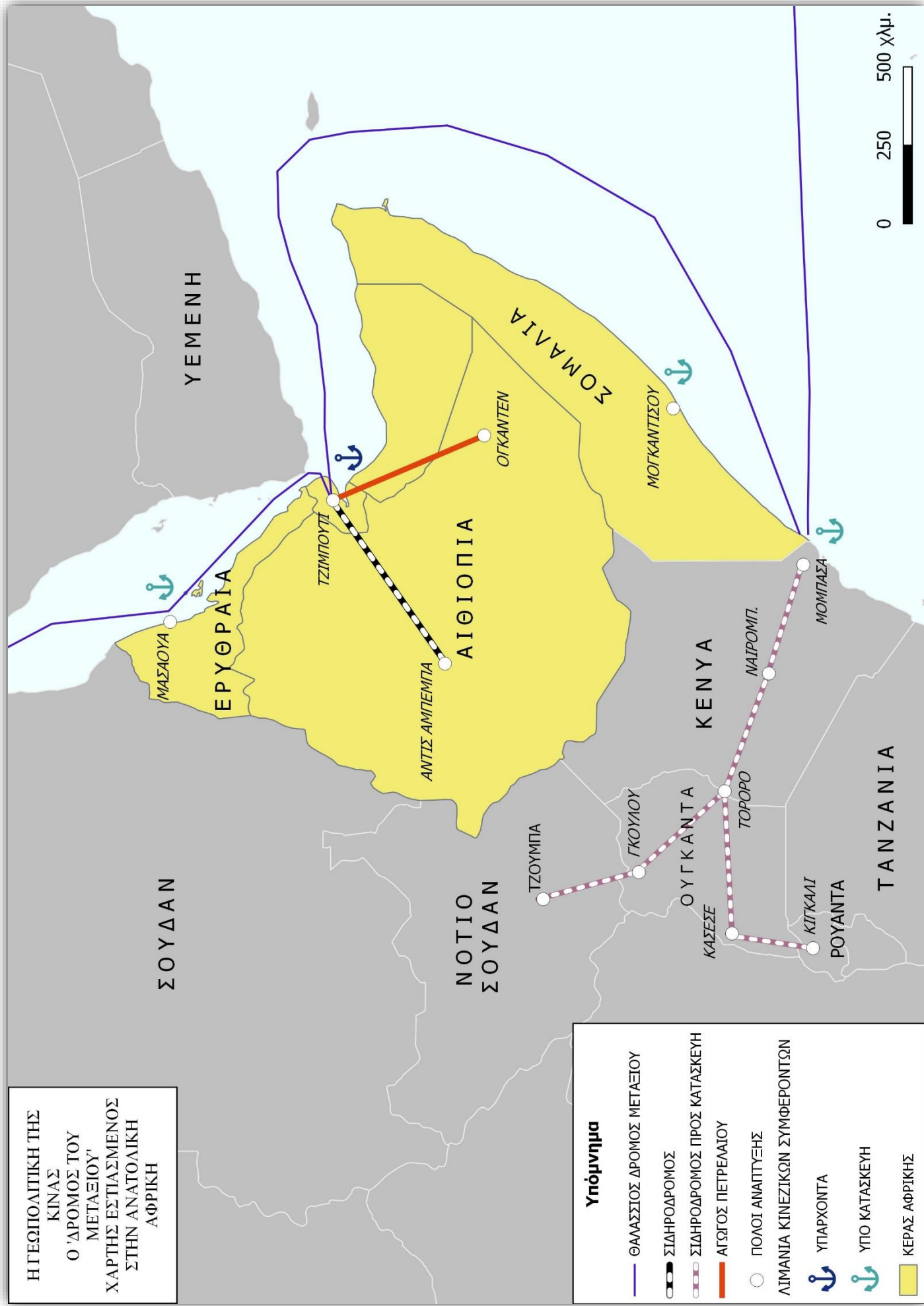
**Η ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΚΙΝΑΣ
Ο 'ΔΡΟΜΟΣ ΤΟΥ ΜΕΤΑΞΙΟΥ'**

ΡΩΣΙΑ

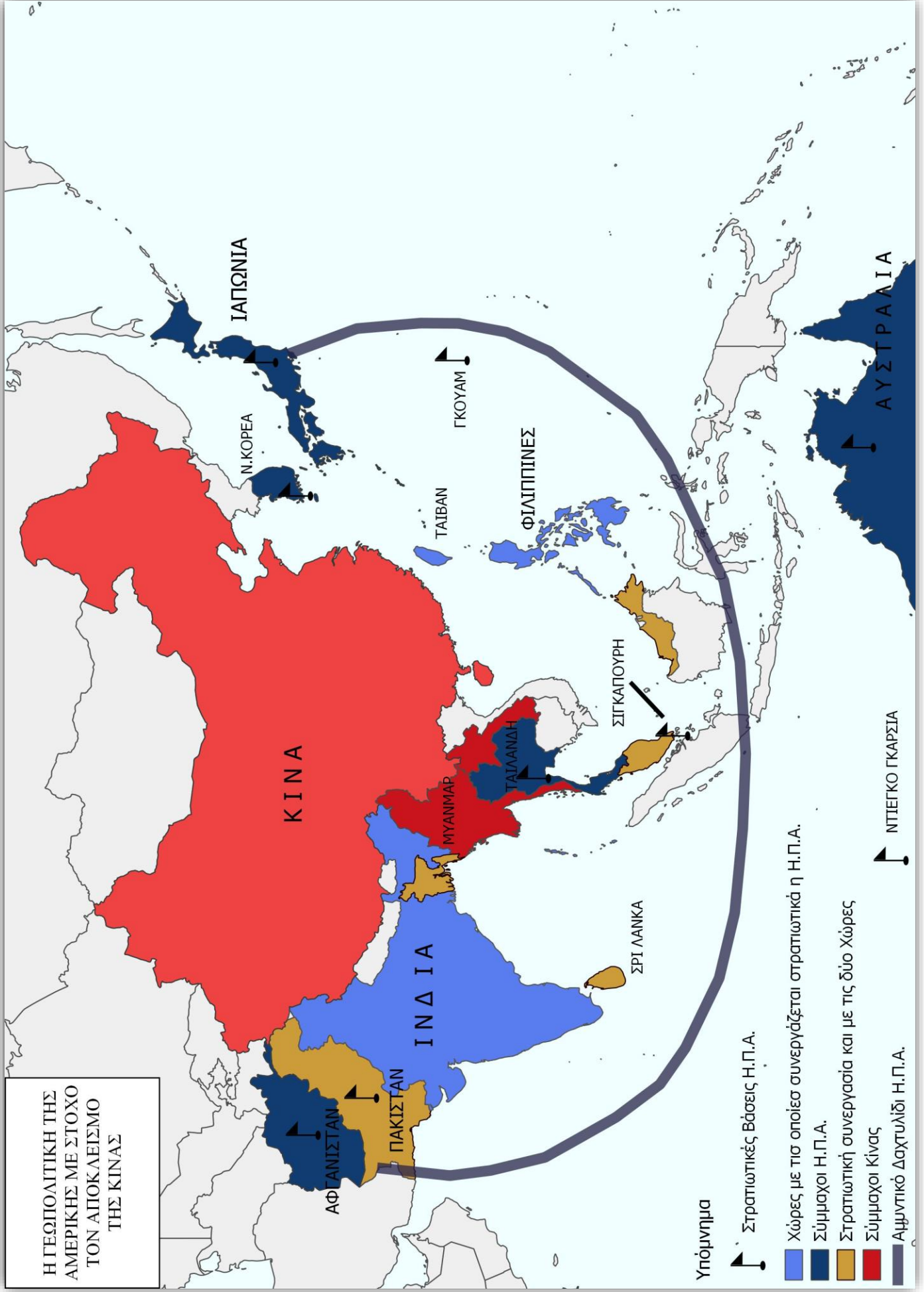
0 1000 2000 χλμ.

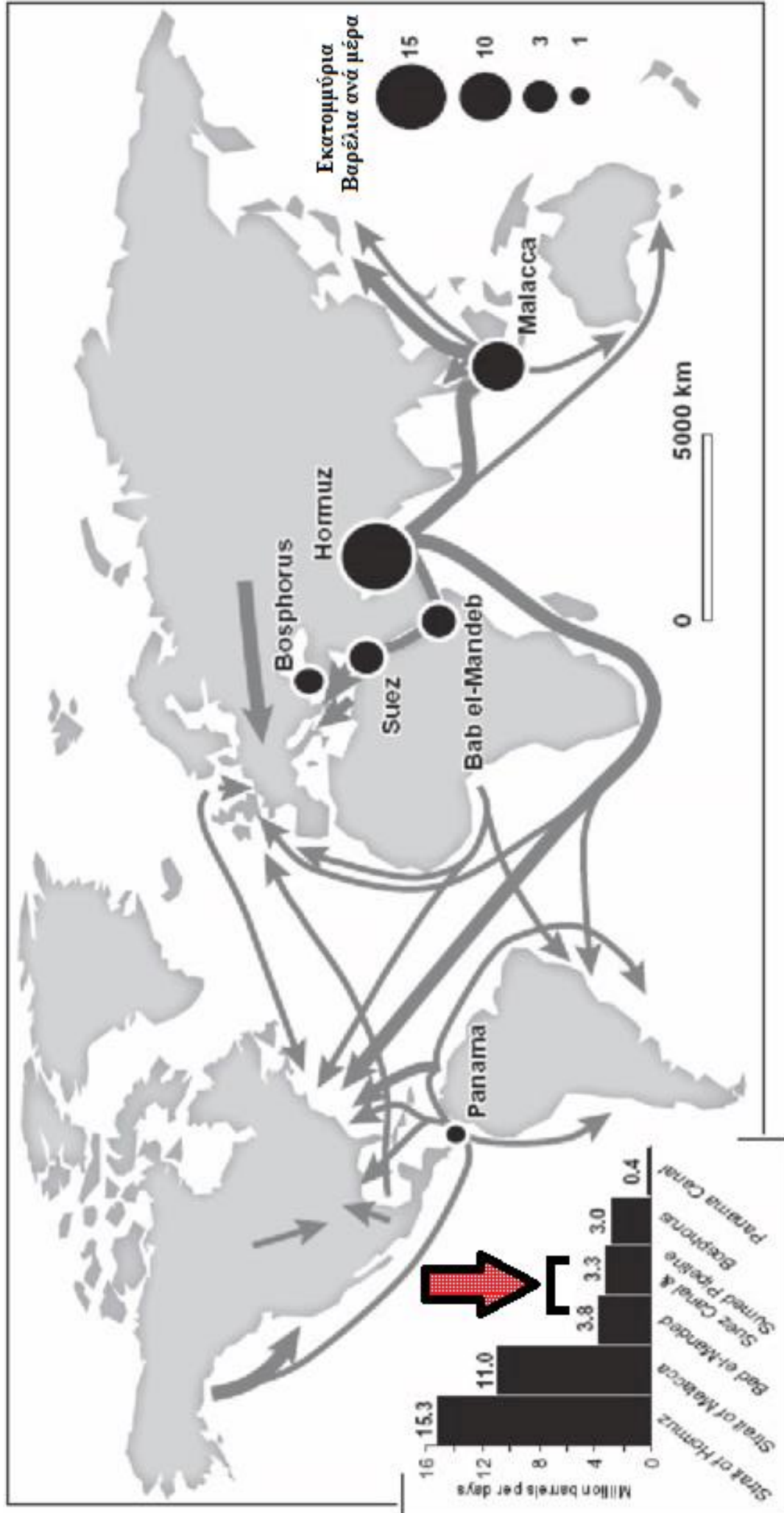
**ΗΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΚΙΝΑΣ
Ο 'ΔΡΟΜΟΣ ΤΟΥ ΜΕΤΑΞΙΟΥ'
ΧΑΡΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣΜΕΝΟΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΑΦΡΙΚΗ**

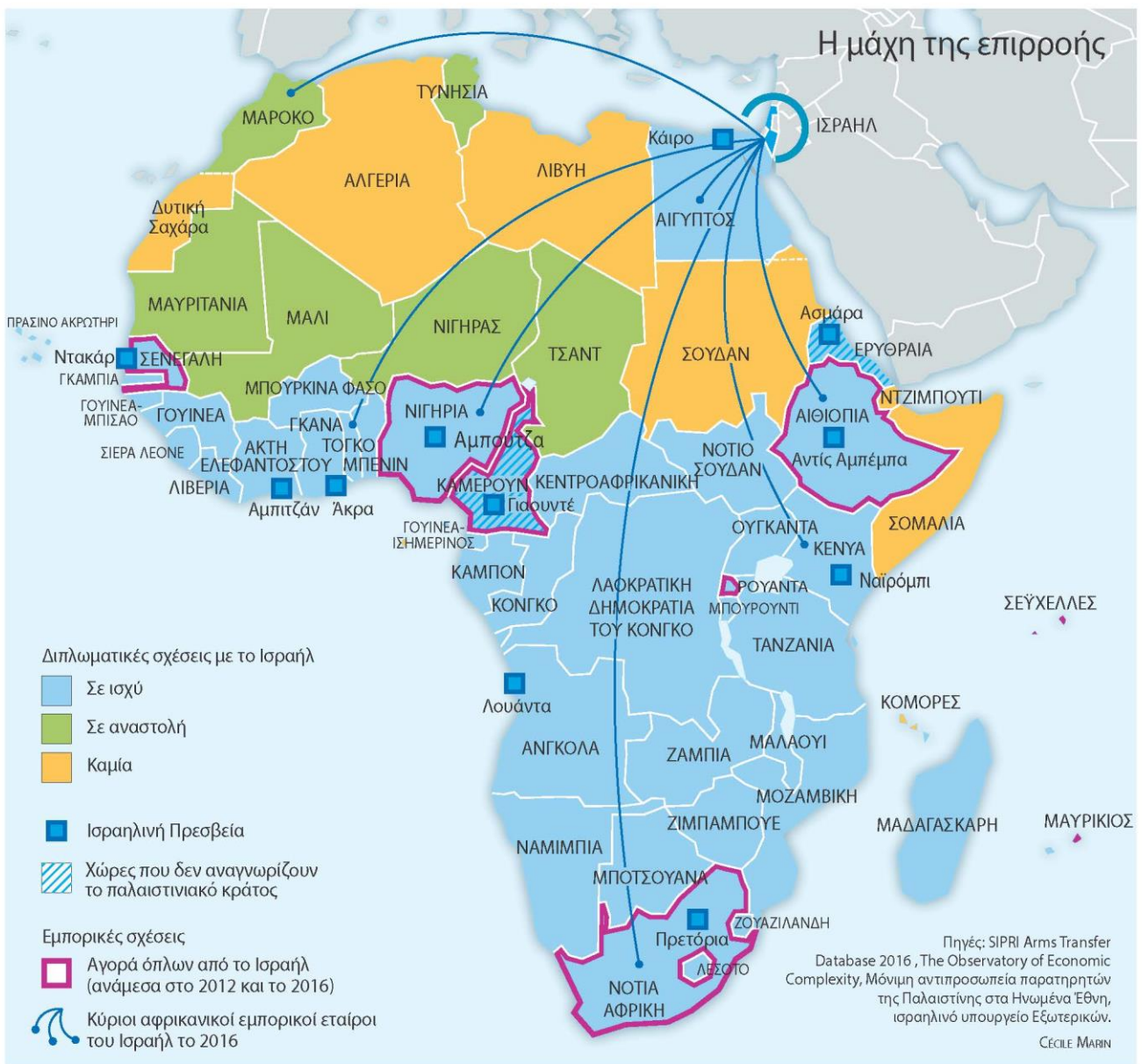
Υπόμνημα

- ΘΑΛΑΣΣΙΟΣ ΔΡΟΜΟΣ ΜΕΤΑΞΙΟΥ
- ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΣ
- ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΣ ΠΡΟΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ
- ΑΙΣΓΟΣ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΥ
- ΠΟΛΙΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
- ΛΙΜΑΝΙΑ ΚΙΝΗΣΙΚΩΝ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΩΝ
- ⚓ ΥΠΑΡΧΟΝΤΑ
- ⚓ ΥΠΟ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ
- ΚΕΡΑΣ ΑΦΡΙΚΗΣ

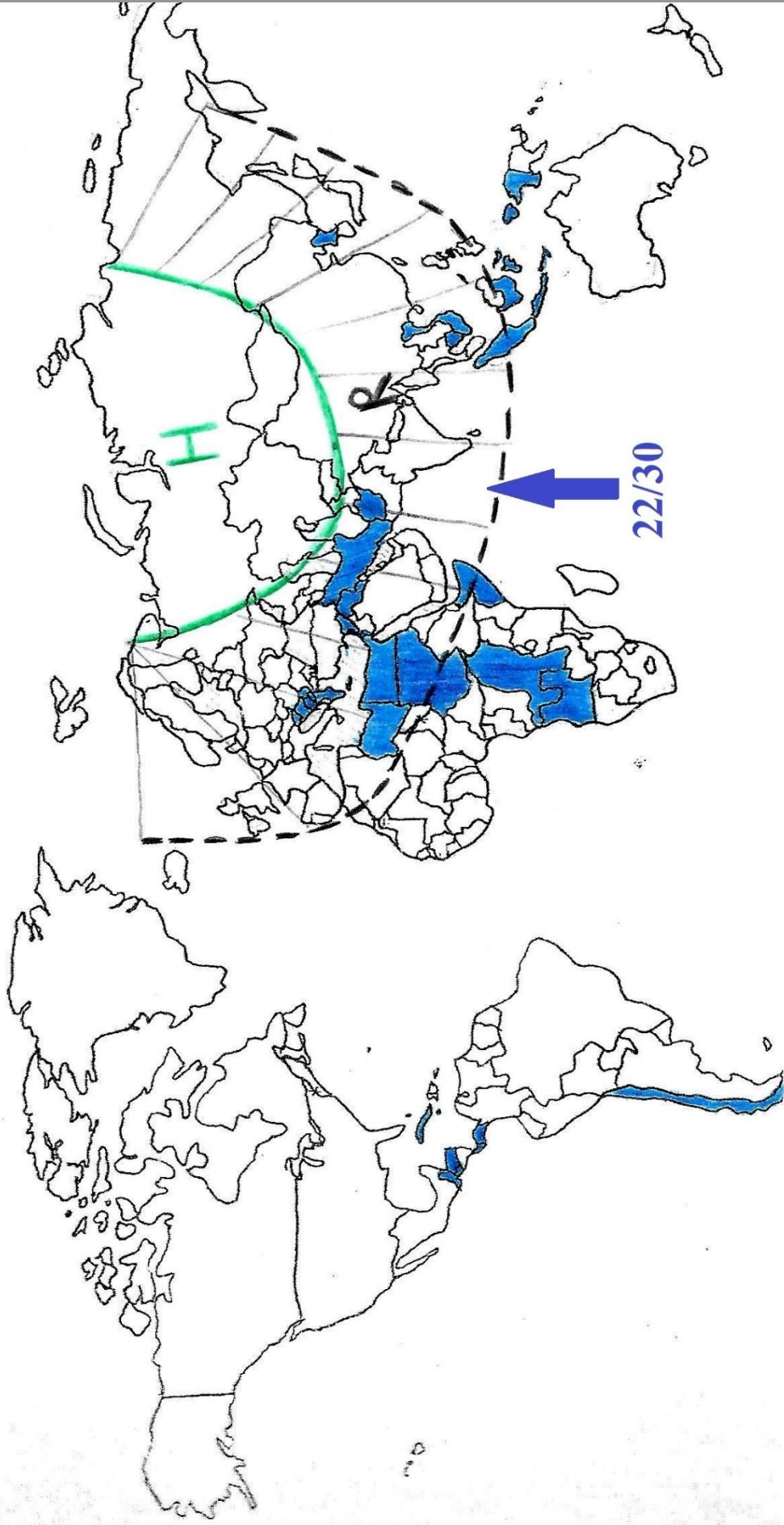

Χάρτης 8.

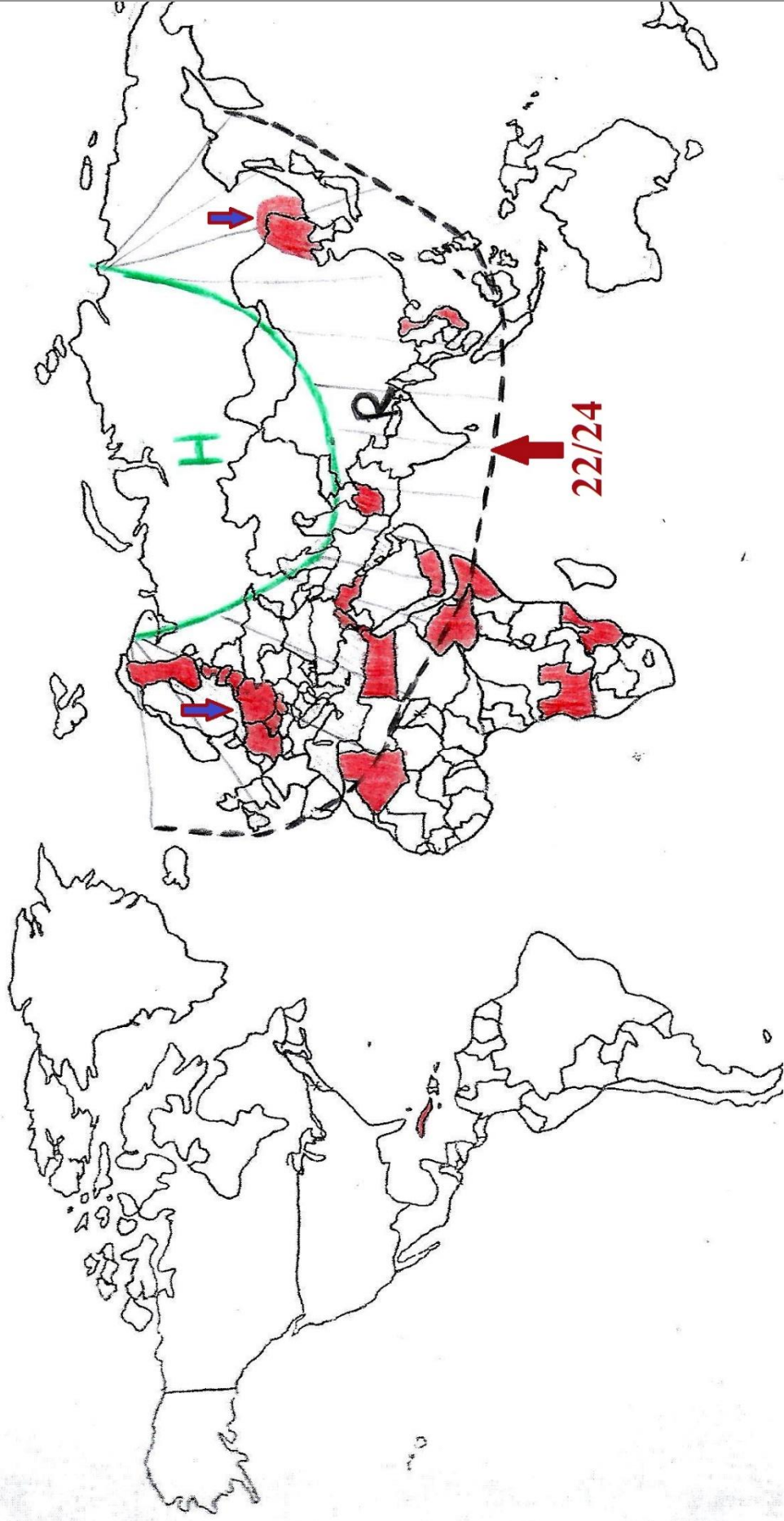

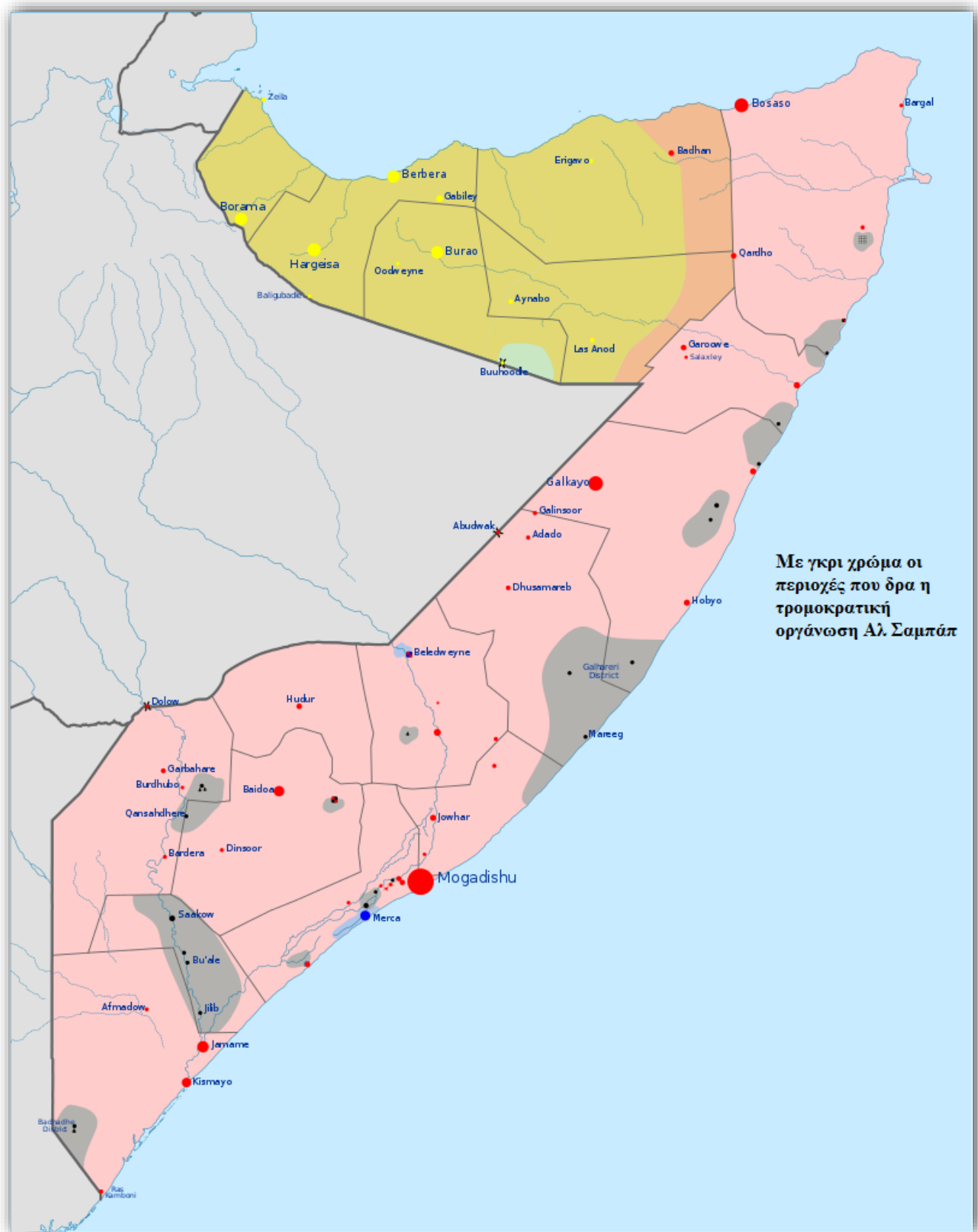
Χάρτης 9.

Επεμβάσεις Η.Π.Α. 1950-2003

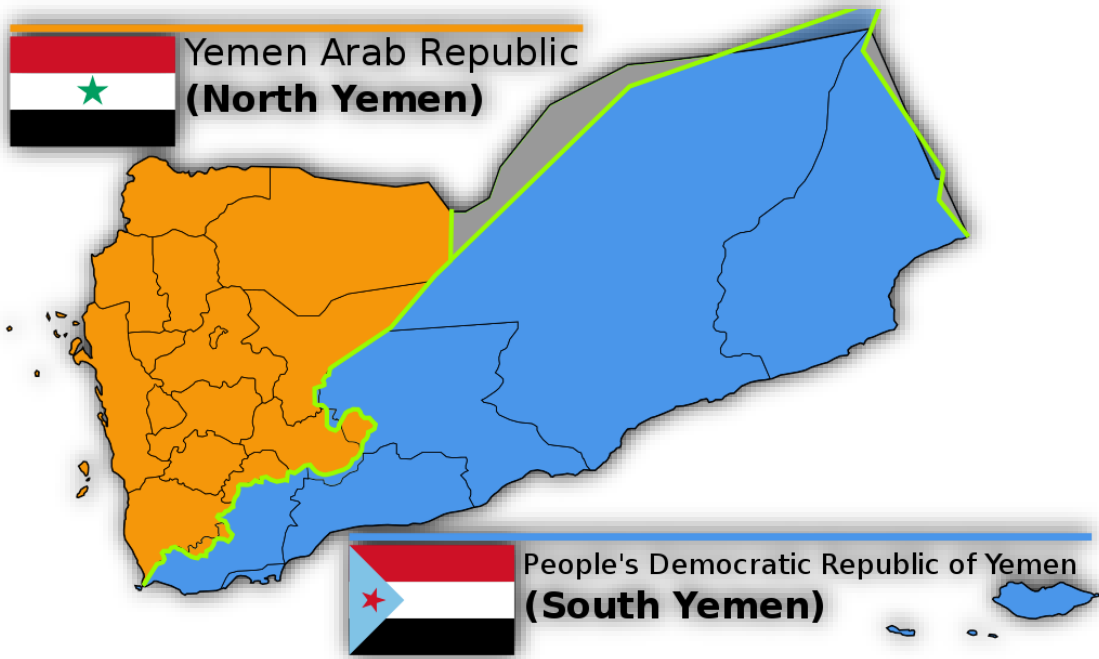

Επεμβάσεις Σ.Ε. 1939-1982

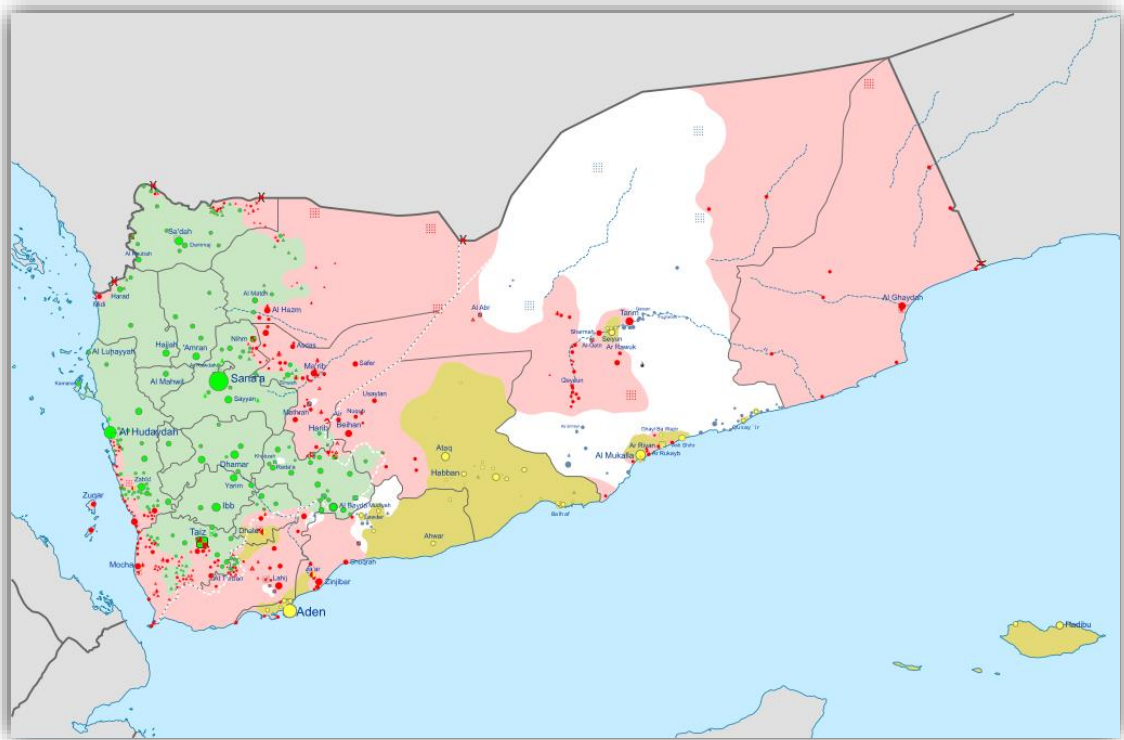

Χάρτης 12.

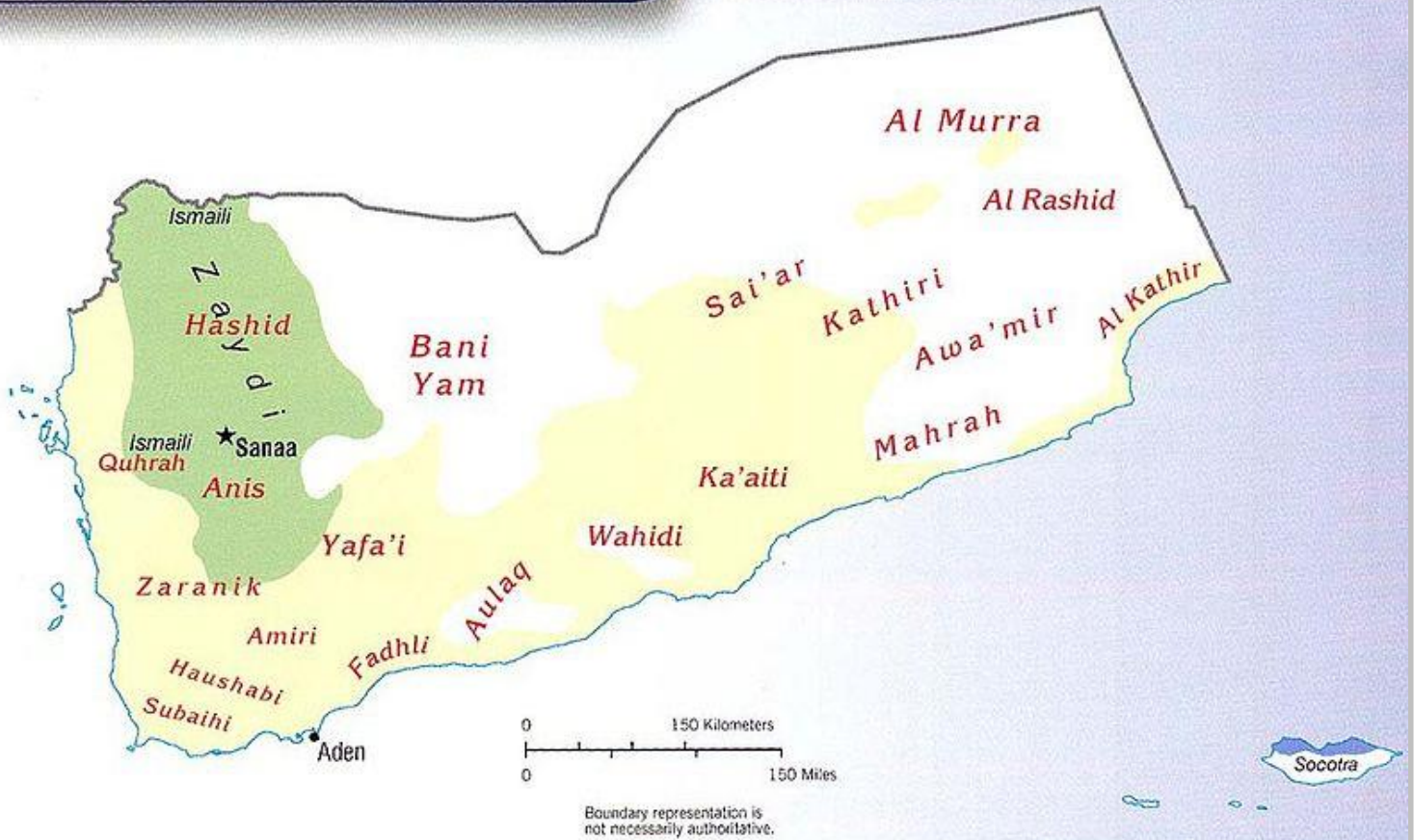

Χάρτης 13.

Χάρτης 114..

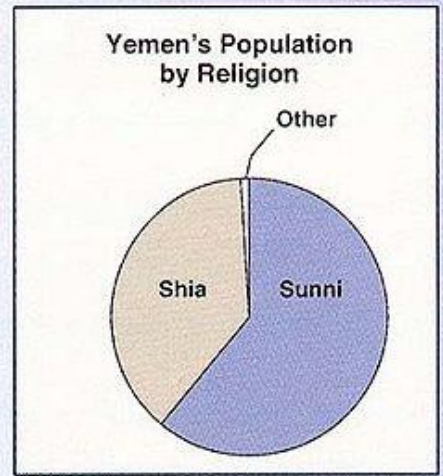
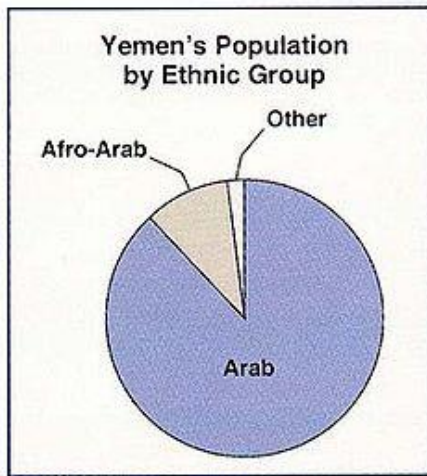
Distribution of Ethnoreligious Groups and Key Tribal Areas

Majority Groups

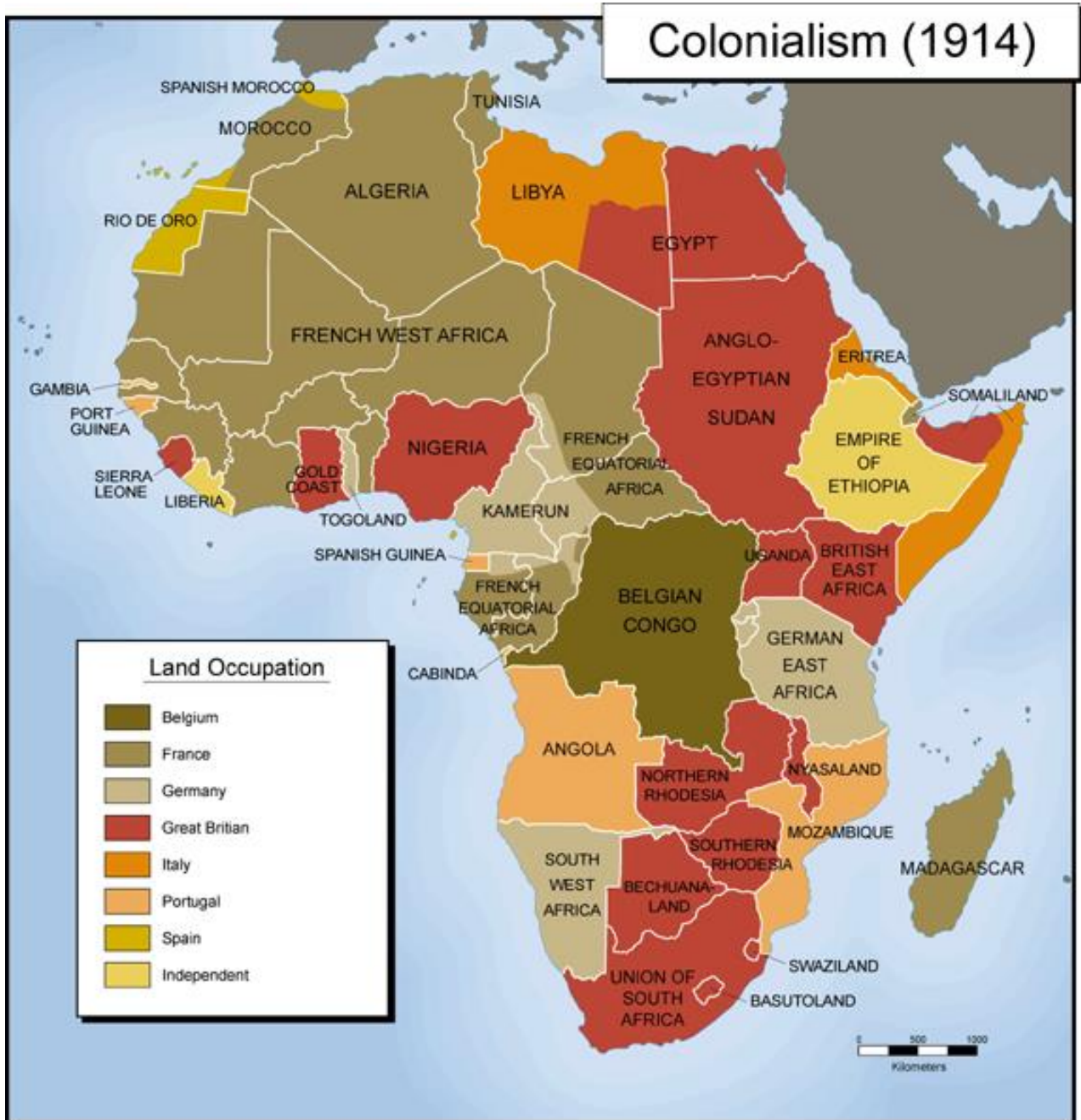
- Shia Arab**
The Shia of Yemen are comprised of Zaydi and Ismaili sects.
- Sunni Arab**
- Socotran (Shia/Sunni mix)**
- Sparsely populated**

Yafa'i Tribal area
Total population: 18.7 million

761344AI (C00296) 10-02

Χάρτης 15.

Χάρτης 16.